

ORIENTEERUJA

2006

nr.4 /93

Jalgratturid valmistuvad MM-iks

Selgusid Eesti meistrid lühirajal ja teateorienteerumises

ERUMISLIIT

PRINTCENTER

TRÜKIB ORIENTEERUJAT

SISUKORD:

10

- 4** Tagasivaade EM-ile
- 6** Balti MV
- 6** Noorte EM, juunioride MM
- 8** Läheneb laske-O MM
- 10** Üllatusmuna avanemine
- 12** Üllataja Sander Vaher
- 14** Ratta-O pakub põnevust
- 16** Ratta-O WRE
- 17** BikEst 2006
- 19** Tallinna öine
- 20** O-Kalender
- 22** Kaevanduskäikudes
- 23** Raudteetammid Nõmmel
- 26** Libahundi jälg
- 28** Vösast väljas
- 29** 25 aastat tagasi Karjalas
- 35** Muigeid
- 36** Võistluskutsed

17

22

28

Esikaanel: Põlvamaal toimusid Eesti meistrivõistlused orienteerumises

Fotod: Arvo Saal

Järgmised Orienteerujad ilmuvad:

nr 5/94   4. augustil
nr 6/95   1. septembril

Kaastööd Orienteerujasse nr 5/94 saata hiljemalt 21. juuliks.

Väljaandja: Eesti Orienteerumislit   www.orienteurumine.ee
Peatoimetaja: Arvo Saal, tel 5531 235   arvo.saal@mail.ee
Toimetus: ajakiri@orienteurumine.ee
Sixten Sild, Maret Vaher, Jürgen Einpaul,
Mihkel Järveoja, Kaidi Oone
Keeletoimetaja: Aili Miks
Kujundaja: Riju Johanson
Kojukanne: Eesti Post
Tellimine: Eesti Orienteerumislit
eol@orienteurumine.ee, tel/faks 6398 681

Tellimishind aastaks 180 krooni. Arveldusarve: 10220034030010 Eesti Ühispank

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastöid ei retsenseerita ega tagastata.

Toimetus ei vastuta kuulutuste ja reklaamide sisu eest.

Ajakiri Orienteeruja ilmub 8 korda aastas.

"Teisest Eestist"

Eesti orienteerujate hulgas on viimaste aastate jooksul tekkinud rusuv ebavõrdsus ja HD21 võistlejate seas on selge kihistumine. Kõvemate tegijate tase küündib maailma eliiti ja lihtsa palgatööga nad ei tegele. Kuid samal ajal on väga palju orienteerujaid, n.ö. "teine Eesti", kes rabavad igapäevase sissetuleku pärast kõvasti tööd teha. On ekkinud kohutav sportlik ebaõiglus, mis väljendub selles, et Eesti MVI tuli "töömeeste" võistelda samal rajal koos (pool)elukutselistega.

Korruga polnud radadega rahul kumbki pool: kui "esimene Eesti" kaebas, et rajad on alamõdulised, siis "teine Eesti" arvas, et nad on kõvad mehed. Juhul kui rajameister planeeris täismõõdu raja, jätsid paljud mehed end võistlustele kirja panemata või astusid rajalt kibestunult kõrvale.

Tegemist on tõsise probleemiga, mis väljendub põhiklasside osavõtjate järjepidevas vähenemises viimase 5 aasta jooksul. Alates 2006. aastast on EOL lüütnud peaaegu kõikide Eesti MV alade kavva ka HD21A võistlusklassi, mille võitjale antakse Eesti parima harrastusorienteuruja tiitel. Minu arvates on tegemist väga austusväärse tiitliga, mille saamiseks tasub pärast väsitavat tööpäeva veel treeningule siirduda. Mul on hea meel, et Eesti lühiraja meistrivõistlustel oli harrastajate võistlusklass osavõturohke. Usun, et harrastajate rühm on iga võistluse korraldajale väärtuslik ja atraktiivne. Nendele meestele-naistele tasub korralik rada ning kaart teha, sest nad soovivad selle eest normaalselt maksta.

EOLi mängureeglite kohaselt on harrastajaks olemine südametunnistuse asi. Kõigil, ka kõrgemate edetabelikohtade omanikel, on võimalus ennast registreerida A-rajale põhiklassides. HD21E rajale osavõtjate määratlemiseks otsustas EOL juhatus kasutada EOLi edetabelit. Kuhugi tuleb piir tõmmata ja miks mitte anda rohkem lisaväärtust edetabelile. Kõiki rahuldavat lahendust muidugi polnud ja juhatusele tuli kriitikanooli igast suunast. Eriti nendelt, kes on vähe võistlemas käinud. Siinkohal tahaks esile tõsta lähiminekiviku koondislase Erik Aibasti suhtumist. Mees ei jäänud heitunud ootama oma edetabelikoha iseeneslikku paranemist, vaid asus aktiivselt võistlema. Koos viimase arvesse mineva võistluse tulemusega lunastas Erik EMV lühiraja E-klassi osalemisõiguse! Vähe sellest, tema vaheajad olid Eesti MV-i vähemalt raja alguses parimate hulgas.

Euroopa meistrivõistlustest on möödas 6 nädalat, kuid kogu ürituse analüüs keerleb peas, ja tulevikku suunatud projektidele ei suuda veel mõelda. Ka kodune majapidamine, mis paratamatult kannatas viimase aasta jooksul, vajab kõpitsemist. Olen lugenud Olle mõtteid veebist ja paljuski langeb meie võistlusjärgne seisund kokku. Võib-olla tunnevad sedasama teisedki EM-korraldusega seotud inimesed.

Pea ennast uuesti kokku võtma Taanis koos orienteurumisjooksu MM-võistlustega toimuvaks IOF-i kongressiks. Kongressi kavas on valimised ja EOL on esitanud mind IOF Nõukogu liikmekandidaadiks. Seekord on toole Nõukogus sama palju, kui on esitatud kandidaate. Valituks osutuvad need, kes saavad üle poole häältest.

Leho Haldna
23.06.06

10 AASTAT TAGASI

Orienteeruja nr. 4/16 ilmus 3. juulil 1996. aastal.

Avalehel kirjutab OK Peko noorliige Sirli Parm, et enne pööripäeva kogunes sadkond noort orienteerijat Värskasse EOL noortelaagrisse. Koos tehti neli päeva trenni.

Sixten Sild kirjutab pikemalt Jukola teatejooksust. Tal oli võimalik Jukolal ajalehe „Orienteeruja akrediteeritud ajakirjanikuna nautida leheneegritele pakutavaid hüvesid ja näha kõike lähemalt. Lisatud on ka Jukola ja Venla teatejooksu paremate tulemused.

3. juuli Orienteerujas on avaldatud juuli keskel Otepääl peetava 4EST-96 stardiprotokollid ja Isostar spordijooki. Isostar oli 4ESTi peasponsor.

Mitu lehekülge võtavad enda alla Otepää kevade, Peko kevade, Virumaa orienteerumisjooksu, Lõuna-Eesti karika ja Tallinna meistri-võistluste tulemused. Valga linnapargis toimus 1 km orienteerumisjooks, mille võitis Sixten Sild ajaga 3.47.

Orienteerujas on ka võistluskutsed ning suvine võistluste ja päevakute kalender.

Soomlaste Jukola jooksul oli 13 000 osavõtjat

Salo lähedal toimunud maailma suurima orienteerumise teatevõistluse võitsid meestest Vehkalahden Veikot ja naistest kolmandat aastat järjest Ulricehamns OK.

Eesti klubide parimad oli meestest Põlva Kobras (Martin Simpson, Ilo Suurmets, Silver Eensaar, Raido Mitt, Kaarel Kure, Kaspar Kork ja Olavi Ottas) 236. ja naistest Saue Tammed (Kirti Rebane, Marje Venelaine, Piia Paasma ja Viivi-Anne Soots) 87. kohaga.

Teised Eesti klubid said meestest JOKA 258., OK Ilves 274., OM MARU 376., RAE ROK 397., OK Peko 416., SK Mercury 430. ja OK Kape 477. koha ning naistest OK Ilves 123., OK Kape 154., Põlva Kobras 205., RAE ROK 237., OK Orvand 339, SK Mercury 448., Hiiumaa OK 549., JOKA 648., OK West 660. ja LSF Pronoking Team 680. koha.

Kokku osales Salo lähedal toimunud võistlusel 850 neljaliikmelist naiskonda ja 1337 seitsmeliikmelist meeskonda.

Tänavu tähistatakse Lätis juubelit, oktoobris möödub 70 aastat esimesest orienteerumisvõistlusest.

Meenutame kodust EM-i

Tagasivaade Euroopale

Head Orienteeruja lugejad! Möödunud on mõningane aeg Euroopa meistrivõistlustest. Esimesed emotsioonid on tasaselt endasse maha laetud ja nüüd siis väike korraldajapoolne tagasivaade toimunud.

[MARGUS SARAP]

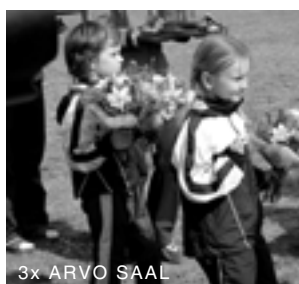
Nagu ütles meie klubi üks asutajatest ja mootoritest Arvo Kivikas, oli nende võistluste korraldamine ühele osale orienteerumispõlvkonnast nii öelda eksamiks. See tähendas proovikivi eelnendud pikale ja viljakale tegevusele orienteerumismaastikul. Usun, et eksam õnnestus. Selle eest tänu kõigile, kes osalesid, kaasa löid ja nõu ning toega aitasid.

Tagantjärele olen endamisi adunud, et tegelikult ei teadnud me ette päris paljut, milliste peensusteni selline suurvõistlus laskub. Kuigi jah, Ilvese klubil on võistluste korraldamise pagas piisavalt suur. Omaaegsed Ilvestead töid kokku ju tuhandeid orienteerumissõpru.

Kogu selle suure organiseerimise juures on kõrge tasemega võistluse juures tegelikult kõige tõsisem mure selliste inimeste leidmine, kelle tavaline palgatöö võimaldaks tegeleda 100% ainult korraldamisega. Meil see eeltööde tegemisel päris hästi ei õnnestunud. Peakorraldajana suutsin näpistada poolteist kuud palgata puhkust, meeskondade pealikud nädala enne võistlusi ja kogu võistluse aja.

Orienteering
WORLD CUP

3x ARVO SAAL

Iseenesest tuli ju 6.-14. maini korraldada seitse iseseisvat suurvõistlust, lisaks majutada sportlased Otepäale ja selle lähistele. Vaatamata sellele, et tavaliselt on mai algus Otepää kandis majutusteenuste pakkujatel suhteliselt rahulik aeg, tuli päris palju vaeva näha. Lahendada tuli eri riikide erinevad soovid majutuse, söökide, transpordi jms osas.

Kuigi ei või alahinnata ühegi üksuse panust ja väärtust võistluste läbiviimisel või ettevalmistustöödel, oli ja on tasemel orienteerumisvõistluste läbiviimisel olulisim osa võistlusmaastikel, nende kaardistusel ehk vastavusel tegelikule olukorrale looduses, vormistusel jne. See on võistluse alus. Meie kaardistajad Madis Oras ja Kalle Kalm koostöös Juta Aineloga ning Leho Haldnaga tegid ära üüratu töö. Siinkohal tuleb tänada samuti trükikoda Markesfin, kelle paindlikkus tööde teostamisel oli tänuväärne.

Nii nagu ikka juhtub tegijatel mõndagi, läksid meil vett vedama Tartu sprindi nn soojenduskaardid. Mõeldud oli võistlejatele eelstardis kätte jagada Emajõe-äärse pargi kaart, millejärgi pärast otsustas aga trükiveakurat tervele jõe peale tekitada ruute ja ristkülikuid ning muuta park asustatud alaks.

Järgmisena radadest

Nendega pole vist nii palju vaeva kunagi nähtud. Minu teada tegeldi teateradadega veel viimasel minutilgi. Eks siin oli kõige suurem sõna öelda nii rahvusvahelisel nõustajal Lars Forsbergil kui ka Leho Haldnal, kes pigistasid rajameistreid päris palju. Eks sel põhjusel jäi nii mõnigi asi viimasele minutilisele, aga lõpp hea kõik hea. Väike legendi vääratus ühes naiste jooksus oli, aga osalejad võtsid vabandused ning sellega loeti apsakas lõppenuks.

Ilma Meelike Pandiseta oleks asjade joonel hoidmine ning võistlejate üle arvepidamine olnud päris keeruline. Tema oli see, kes hoolitses sekretariaadi toimimise ja võistlejate probleemide lahendamise eest. Eraldi tuleks tänada Pille Tabat, kes võttis enda peale viisat vajanud riikide sportlased. Nagu alati, saadeti mõne riigi sportlaste vajalikud andmed poolt viimasel minutil, nii et Pillelt nõudis see oma jagu lisavaeva, aga lõpptulemusena olid viisad olemas. Isekeskis arutasime, et nii kiiresti pole varem kunagi neid asju aetud. Loodan aga, et nii mõnigi unetu öö ja muretsemine sai tasutud, kui võistlejad südamest tänasid. Kõigil sekretariaadi tüdrukutel on Šveitsi meeskonna autogrammidega maiustus.

Omaette teema sellel võistlusel oli Tarmo Klaari IT ja tema meeskond. Ka tulemuste edastamine peab olema suurvõistluse tase. Ilma kõrge tasemel kogu IT pool oli. Ilma häbenemata võib öelda, et Tarmo programmid ja IT lahenduste väljatöötused on võrdsed analoogidega väljapool Eestit, kui mitte isegi paremad. Kuigi pilti ei õnnestunud meil interneti

toota, oli audioülekanne kuulajaid palju ning isegi selle võistluse tarbeks välja aetud serverid pidasid klikkimise koormusele vastu. Igal juhul suur tänu Tarmole.

Võistluskeskus

Kõige rohkem füüsilist pingutust nõudis võistluskeskuste ehitus, esmajärjekorras 6. mail peetud sprindipäev, mil hommikul olid eeljooksud Otepääl ja seejärel kribinal-kribinal Tartusse Raekoja platsile. Kui enam-vähem kõik sujus, siis õppetunni saime kätte ikkagi. Ärgem usaldagem alati renditud töövahendeid. Vigaste kaablite nahka läksid stardi ja finiši värvavad. Samuti on ehitus alati valdkond, mis nõuab rohkelt inimkäsi. Mõeldes tagasi, arvan et meeskonnas pidanuks olema vähemalt kümme meest. Sellegipoolest tänan Voldemar Tasa, et ta nõustus meie väikeses „avantüüris“ osalema.

Olen jõudnud stardimeeskonnani, keda vedas Kristi Vassil. Start on selles mõttes huvitav valdkond, et asub tavaliselt võistluskeskusest eemal ja peakorraldaja ei näe selle toimimist, kui näiteks ei pea viima starti spetsiaalselt valmistatud 2% suhkrulahust võistlejatele.

Kuna tegemist oli kõrgetasemelise võistlusega, oli päris huvitav valdkond dopingukontroll, mille organiseerimisega tuli tegelda. Selle tarbeks sõlmisime kokkuleppe Eesti Antidopingukeskusega ning võetud proovid viidi Helsingi laborisse testimisele. IOF poolt oli A-D kontrolli jaoks kohal eraldi inimene ning meie poolt „varjud“ sportlasele, kes liiguvad sportlasega igalpool kaasas, kuni A-D proov antud. Tartu sprindi ajal nägin huvitavat pilti, kus sportlane läks väikest lõdvestusjooksu tegema, mis jäi „varjulgi“ üle, kui kaasa sõrkida. Õnneks olid meie poolt meeskonnas, keda juhtis Arno Ruusalepp, kõik meditsiiniga seotud inimesed (seda tõsteti positiivsena esile).

Kohtunikke, kes olid rakkes võistluste korraldamisega, oli üle saja. Peakorraldaja ülesanne oli leida kohtunikele majutus ning organiseerida neile toitlustus. Loodan, et jäädi rahule. Täna kõiki kohtunikke kogu südamest!

Mis puudutab võistlust üldiselt, saaks alati paremini ja peabki saama. Tänu heale, selleks tarbeks spetsiaalselt „tellitud“ ilmale, jäid osalejad võistlusega rahule. Ega vist väga ei usutud, et nii ilusaks keerab, sest aprilli alguses Otepää staadioni väikeses oli veel tehislumi põlvini.

Võistluste kontor asus Pühajärve Spa hotellis ning paljud meeskonnad peatusid samuti seal. Võistlusjärgselt majutajatega

rääkides olid nad arvamusel, et orienteerujad on üsna rahulik rahvas. Terve nädal istuti kui urus, mitte ühte piuksu ei tehtud. Välja arvatud viimase päeva lõpubankett, mis tegelikult tõi peakorraldajale peamurdmist. Nädal aega ponnistanud sportlased võtsid asja väga vabalt. Peavalu oli, aga nüüd on ka see läbi. Ajapikku ununevad nii mõnedki segased ja kummalised seigad ning pahandused.

Lõpetuseks arvan, et tegime võistluse, mis õnnestus. Pääsesime ajaleheveergudele ning televisiooni uudistelõikudega (tänu Lembitu Kuuse heale tööle) ning isegi rahvusvahelisele telepilti toodeti mõned klipid.

Täna veel kord kõiki abistajaid, eelkõige peasponsoreid Hansapanka ja Ilves-Extrat (ISC), suursponsoreid Elioni ja Tartu linna, sponsoreid: Hekotek, Eesti Päevaleht, Falck Lõuna-Eesti, Ordi, A. Le Coq ja Tak-Soft, toetajaid: Pühajärve Puhkekeskus, Tehvandi Spordikeskus, Karupesa hotell, Haanja suusakeskus, klubi Tartu Maraton, trükikoda Markesfin, Eesti Orienteerumislüüsi, OK Võru, OK Põlva Kobras, Evergreen, Printerikeskus, Interpen, Office Partner, Cramo Eesti, Otepää Spordihooned, Reinsalu Auto, Eesti Olümpiakomitee, Eesti Kaitseväge orkester, Print Well Systems, Kääriku Spordikeskus, Tartu Akadeemiline Spordiklubi, GoBus ja Lutsu talu.

Kes aga soovib meenutada seda kummalist ja kiiret nädalat siin Eestis anno 2006, siis on võimalus osta võistluse materjale (tulemused, osalejad, kaardid, läbimise teekonnad, hulgaliselt fotomaterjali (Harry Veide, Tarmo Klaar), audiomaterjali, videoklippe jpm) sisaldav CD-plaat (hind 300 kr, kingituseks kaasa EOC kaelapael).

Kontakt: Margus Sarap, margus.sarap@mail.ee, 503 9025.

Head orienteerumissõbrad!

OK Ilves poolt on valmistatud Euroopa Meistrivõistluste CD

- tulemused
- osalejad
- kaardid ja liikumisteed
- videoklipid (ETV)
- audio
- rohkelt fotosid igast alavõistlusest (Harry Veide, Tarmo Klaar)

Hea meenus EOC 2006-st!

Kes esimesena annab teada, millisel EOC kaardilt ja kustkohast on pärit selle reklaami ja CD taustaks olev kaardifragment, sellele CD tasuta.

Kontakt:
Margus Sarap
5039025
ok.ilves@mail.ee

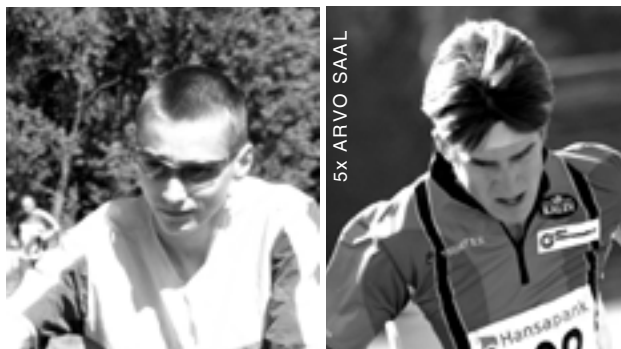
Hind: 300 krooni, kingituseks kaasa EOC kaelapael

Tavarajalt saime HD21 klassis kolm medalit, ühe rohkem kui eelmisel aastal. Teeb heameelt et oleme jätkuvalt pildil, vahest ehk kindlamini kui eelmisel aastal. Meestest esikümnes neli eestlast, naistest kolm.

Teatejooksudes suutsid mehed tänavu oma potentsiaali realiseerida. Kui mullu jäime meeste teates napilt medalitest ilma ja hõivasime nelja võistkonnaga kohad 4.-7., siis tänavu saime hõbeda ja pronksi. Naiste konkurentsis läks halvasti tänavu. Eelmisel aastal saime kulla, nüüd kaks võistkonda napilt medalitest ilma. Ei tea kas kunagi koidab ka see päev, mil suudame mõlemas klassis korraga auhinnalaua puhtaks teha?

Võistkondlikus arvestuses aga olime jälle selgelt Leedust taga ja sama kindlalt Lätist ees. Leedu murdmiseks ja jõudude vahekorra pööramiseks enda kasuks läheb veel aastaid. Raskeks teeb selle ülesande kitsas kandepind. Naistest suutsime joonele panna ainult seitse sportlase mõõtu võistlejat. Ka meestest pole massiga lõomisel seis kiita. Enne kui tänased 20aastased tavarajalt medaleid võtma hakkavad, on praegune alla 30ste põlvkond pensionile minemas.

Aga kuna me kolm aastat tagasi kodus võitsime, siis ehk suudame koduseinte toel seda võitu järgmisel aastal korrata.

Lauri Sild

Markus Puusepp

Balti MV

Tavarada 3. - 4.06.2006, Saldus

D16E 5930 m; 16 KP

1. Teklė Gvildytė	LIT	53.33
2. Ieva Brice	LAT	56.36
3. Aušrinė Kutkaitė	LIT	1:01.38
4. Hannula-Katrin Pandis	EST	1:01.59
8. Agnes Vask	EST	1:08.58
11. Adele Puusalu	EST	1:14.47
12. Triin Aedmäe	EST	1:17.38

H16E 7350 m; 20 KP

1. Lauri Sild	EST	59.08
2. Andris Kivlenieks	LAT	59:44
3. Aivaras Mockus	LIT	1:01.27
6. Tauno Tiirats	EST	1:03.27
7. Kenny Kivikas	EST	1:04.17
12. Raido Mitt	EST	1:15.26

D18E 6450 m; 19 KP

1. Krista Mihailova	LAT	1:01.45
2. Eleri Hirv	EST	1:02.07
3. Gabija Ražaitytė	LIT	1:03.10
5. Helena Heinväli	EST	1:09.45
8. Grete Gutmann	EST	1:13.46
9. Maris Palopääl	EST	1:14.07
11. Eva-Maria Ehala	EST	1:20.26

H18E 8990 m; 21 KP

1. Jonas-Vytautas Gvildys	LIT	1:04.18
2. Lauri Tammemäe	EST	1:05.20
3. Artūrs Pauliņš	LAT	1:07.17
5. Priit Randmann	EST	1:11.44
10. Jaagup Truusalu	EST	1:18.12
12. Kristo Heinmann	EST	1:20.21
16. Kaspar Kork	EST	1:30.00

D20E 7190 m; 20 KP

1. Rasa Ptašekaitė	LIT	1:04.22
2. Jūratė Rūkaitė	LIT	1:05.32
3. Skaistė Sidaravičiūtė	LIT	1:05.48
4. Kati Rooni	EST	1:08.52
10. Kadri Uiboupin	EST	1:20.12
11. Tais Leontenko	EST	1:24.43
12. Nele Taba	EST	1:24.49
14. Ly Trei	EST	1:39.29

H20E 10250 m; 23 KP

1. Markus Puusepp	EST	1:11.54
2. Vytautas Beliušas	LIT	1:12.49
3. Gatis Caics	LAT	1:14.48
6. Mihkel Järveoja	EST	1:17.43
8. Lauri Malsroos	EST	1:18.16
12. Veiko Kütt	EST	1:25.24
15. Martin Simpson	EST	1:32.04

D21E 9140 m; 25 KP

1. Sandra Paužaitė	LIT	1:09.02
2. Maret Vaher	EST	1:10.38
3. Inga Dambe	LAT	1:11.48
5. Merike Vanjuk	EST	1:14.02
7. Viivi-Anne Soots	EST	1:16.42
11. Annika Rihma	EST	1:20.41
12. Kirti Rebane	EST	1:21.34
13. Liis Johanson	EST	1:23.08
27. Piret Klade	EST	1:56.34

H21E 15210 m; 32 KP

1. Simonas Krėpšta	LIT	1:29.27
2. Erkki Aadli	EST	1:36.18
3. Marek Nömm	EST	1:37.08
8. Andreas Kraas	EST	1:41.21
9. Sander Vaher	EST	1:43.17
15. Rain Eensaar	EST	1:47.51
19. Timmo Tammemäe	EST	1:51.37
21. Tõnis Vaiksaar	EST	1:52.38
26. Tarvo Avaste	EST (ind.)	2:00.01
27. Peeter Pihl	EST	2:03.55
30. Jürgen Einpaul	EST	2:10.36

NOORTE EM Sloveenia Alpides ja JUUNIORIDE MM Leedu sanatooriumide pealinnas

Nagu pealkirjas mainitud, toimub selle aasta noorte EM Sloveenia pealinnast Ljublijanast 50 km põhja suunas Alpide jalamil olevas väikelinnas Škofja Lokas. Juunioride MM toimub seevastu meile palju lähemal ning kindlasti ka palju soodsamal maastikul Druskininkais, mis on eelkõige kuulnud oma arvukate sanatooriumide poolest.

Nimetatud võistlusteks on ettevalmistus käinud juba 2005. aasta sügisest. Siis sai koostatud koondisesse pääsemise statuudid ning moodustatud A-koondis. A-koondisesse pääsesid orienteerumisjooksu treenerite arvates kõige

perspektiivikamad noored vanuseklassidest HD 16-20. Kokku kuulus A-koondisesse 22 noort. See aga ei tähendanud, et sinna mittekoolunutel poleks võimalik pääseda tiitlivõistlustele. See võimalus on kõigil olemas!

A-koondislase kohustuseks oli eesmärgipärane valmistumine noorte EM-iks või juunioride MM-iks. Kohustuslik oli osaleda ettevalmistuslaagrites (kokku 5 laagrit), treeningutest ülevaadete edastamine koondise treenerile, 2 korda aastas arstliku kontrolli läbimine.

Koondise treenerina arvan, et ettevalmistus selleks hooajaks oli heitlik. Kõige suurem probleem oli Eestimaa pikk ja lumerohke talv,

mis takistas olulisel määral tehnikatreeningute korraldamist. Samuti kimbutasid paljusid koondislasi haigused ja vigastused. Õnneks tundub praeguseks ka see probleem suures osas olevat ületatud.

Balti MV

Esimene tõsine võistlus ettevalmistuses tiitlivõistlusteks oli Balti MV. Selle põhjal võis teha juba esimesi järeldusi noorte ja juunioride ettevalmistuse hetkeseisust.

Balti MV tavarada kujunes tõeliseks katsumuseks paljudele meie noortele orienteerujatele ja seda just tehnilise poole pealt. Tunda andiski just kevadine vähene tehnika treeningute osakaal. Tulemused olid täiesti äärmusest äärmusesse – esimesest kohast kuni viimaste kohtadeni.

Oma jätkuvalt head vormi (tublid jooksud EM-il Otepääl) tõestas Markus Puusepp, kes saavutas veenva esikoha H20 klassis. Suurepärase jooksu tegi ka Lauri Sild (H16), mille tasuks oli samuti esimene koht. Tubli teise koha saavuta-

Salduses

Baltic championships
in orienteering

Andreas Kraas, Erkki Aadli, Marek Nömm, Lauri Tammemäe, Eleri Hirv

TEADE

H21E

1.Lithuania I	2:29:35
Modestas Bacys	49:59
Nerijus Šulčys	50:45
Simonas Krepštas	48:51
2.Estonia I	2:34:21
Andreas Kraas	49:56
Marek Nömm	52:04
Erkki Aadli	52:21
3.Estonia II	2:34:36
Sander Vaher	49:10
Rain Eensaar	54:16
Markus Puusepp	51:10
12.Estonia V	3:02:01
Lauri Malsroos	55:14
Martin Simpson	1:02:45
Veiko Kütt	1:04:02

D21E

1.Latvia I	2:19:33
Zanda Abzalone	47:09
Inga Dambe	46:14
Aija Skrastiņa	46:10
2.Lithuania I	2:22:32
Indre Valaite	46:05
Vilma Rudzenskaite	46:15
Sandra Paužaitė	50:12
3.Lithuania II	2:28:59

Evelina Grigaite	48:29
Galina Pilipenko	50:23
Diana Vosyliute	50:07
4.Estonia I	2:29:04
Viivi-Anne Soots	47:30
Merike Vanjuk	46:02
Maret Vaher	55:32
5.Estonia II	2:30:47
Kirti Rebane	48:00
Piret Klade	52:06
Annika Rihma	50:41
9.Estonia III	2:59:31
Ly Trei	1:03:32
Kati Rooni	52:02
Kadri Uiboupin	1:03:57

H18E

1.Estonia I	2:06:24
Kristo Heinmann	44:49
Jaagup Truusalu	43:46
Lauri Tammemäe	37:49
2 Estonia II	2:07:05
Raido Mitt	43:45
Kaspar Kork	42:37
Lauri Sild	40:43
3 Latvia II	2:12:11
Jānis Kūms	43:54
Māris Zamovskis	43:14
Andris Kivlenieks	45:03

6 Estonia III	2:25:32
Priit Randmann	47:55
Tauno Tiirats	49:23
Kenny Kivikas	48:14

D18E

1 Lithuania I	2:01:01
Aušra Mikšyte	42:45
Gabija Ražaityte	42:04
Ugne Grigonyte	36:12
2 Lithuania II	2:09:38
Tekle Gvildyte	42:45
Aušrine Kutkaite	41:49
Gintare Apčelauskaite	45:04
3 Estonia I	2:12:35
Helena Heinvali	53:02
Eleri Hirv	43:59
Grete Gutmann	35:34
5 Estonia V	2:15:38
Triin Aedmae	47:30
Maris Palopaal	45:32
Agnes Vask	42:36
6 Estonia II	2:20:05
Hannula - Katrin Pandis	47:22
Adele Puusalu	51:27
Eva - Maria Ehala	41:16

BALTIC CHAMPIONSHIPS IN
ORIENTEERING 2006

Võistkondlik paremusjärjestus

Lithuania	254	174	428
Estonia	212	141	353
Latvia	190	102	292

sid Eleri Hirv (D18) ja Lauri Tammemäe (H18). Paraku ülejäänud meie noorsportlastest ei suutnud kaasa rääkida kõrgete kohtade jagamisel. Põhiline põhjus oli, nagu juba eelnevalt mainitud, tehniline sooritus – lubamatult palju suuri vigu.

Kehva tehnilise soorituse taustal jäi õhku küsimus, et milline on noorte ja juunioride füüsiline hetkeseis. Sellest sain positiivset tagasisidet Balti MV teatepäeval. Teatevõistlus toimus suures osas avatud maastikul, 60-70 aastat tagasi tegutsenud karjäär, kus metsa (võsa) oli suhteliselt vähe. Siin said pigem määravaks füüsilised võimed ning suurelt kiirusele kaartilugemise oskus. Sellega said Eesti poisid ka suurepäraselt hakkama, veenvalt joosti lõunanaabrid üle! Tasuks kaksikvõit H16-18 klassis. D16-18 klassi tükruudud saavutasid kolmanda koha. Selle põhjuseks oli Eesti I võistkonna avavahetuse jooksja väike kogemustepagas (suur viga 1. punktiga), aga järgmised vahetused jooksid juba oma vahetuste parimad ajad (3. vahetuses Grete Gutmanni päeva parim aeg). Ka kõik ülejäänud noortevõistkonnad jooksid

oma võimete piiril. Suur saavutus oli üle hulga aja jälle selline võistlus, kus ühtegi meie võistkonda ei tühistatud. Kokkuvõtteks võib ütelda, et selle aasta Balti MV läks keskpäraselt, aga tunduvalt paremini, kui eelmisel aastal!

Noorte EM

Järgmine tähtsam võistlus noortele ongi juba noorte EM Sloveenias, Škofja Loka 29.06.-2.07.2006.a. Eestist läheb Sloveeniasse täisvõistkond (HD16 ja HD18 klassidest igast 4, kokku 16 sportlast). Otse pääsesid koondisesse kahe võistluse, Balti MV ja EMV lühiraja parimad igast klassist ning ülejäänud võistlejad määras EOL-i orienteerumisklassi treenerite nõukogu pärast EMV-d Piigastes.

Statuudi alusel pääsesid koondisesse: Lauri Tammemäe (H18), Lauri Sild ja Kenny Kivikas klassist H16, Eleri Hirv ja Ly Trei klassist D18 ning Hannula-Katrin Pandis ja Piibe Tammemäe klassist D16. Selle aasta võistkonna moodustamist iseloomustavad suured probleemid iga vanuseklassi neljanda numbril määramisel.

Suhteliselt kindlad olid neli eristunud ainult H16 klassis, ülejäänud klassides oli neljandale kohale mitu kandidaati. Väga raske oli valikuid teha. Mõnes klassis oleks tahtnud nimetada kohe 6 ja enam noort, aga paraku saab EM-il osaleda vaid neli sportlast igast vanuseklassist.

Treenerite nõukogu lähtus oma valikus sportlaste varasematest tulemustest, ettevalmistusest, suhtumisest sporti ning suuresti ka jooksvõimetest. Jooksvõimeta pole Sloveenias midagi teha. Lähtuvalt nendest kriteeriumidest pääsesid lisaks eel nimetatutele koondisesse Triin Aedmae ja Adele Puusalu klassis D16, Tauno Tiirats ja Raido Mitt klassis H16, Grete Gutmann ja Helena Heinvali klassis D18, Kristo Heinmann, Jaagup Truusalu ja Timo Sild klassis H18. Nagu näha, on koondisega taas liitunud ning Austraaliast tagasi tulemas Timo Sild, kes on viimastel aegadel Austraalias võistelnud H21E klassis ja seda üsna edukalt. Seoses sellega ootan temalt ka häid tulemusi noorte EM-il. Lisaks temale ootan sama ka Lauri Tammemäelt, kes mäletatavasti võttis EMV teate avavahetuse võidu.

Lisaks neile ootan head esinemist D18 tüdrukutelt ning H16 klassis Laurilt, Kennylt ja Raidolt. Füüsilised võimed lubavad neilt head esitust ja kui tehniline pool ka klapib, siis on kõik võimalik! Kogu võistkonnalt loodan vähemalt ühte kohta esikuuikus ning 2-3 kohta esikümnes.

Teatejooksus soovin samuti, et vähemalt üks võistkond tuleks kuue parima sekka. Meie koondise "valulaps" on jätkuvalt D16. Tänavu, nagu ka eelmisel aastal, puudub seal kindel liider ning praegused koondislased pole samuti hiilunud stabiilsusega. Loodan, et just EM-ile satuvad nende parimad jooksud.

Juunioride MM

Tänavune juunioride MM toimub Leedus, Druskininkais 2.07.-9.07.2006.a. Käisime eelmise aasta augustis sealsete maastikega tutvumas. Nähtu põhjal võib ütelda, et maastik on üsna sarnane Eesti maastikega, seega mingeid üllatusi maastiku ja kaarti osas tulla ei tohiks. Ka tänavused laagripaigad oleme valinud MM maastikest lähtuvalt.

Noormeestest pääses MM-ile automaatselt Balti MV võitja ja EMV võitja klassis H20. Nendeks olid vastavalt Markus Puusepp ja Mihkel Järveoja. Ülejäänud võistlejatele olid kriteeriumid samad, mis ka noorte EM-ile pääsemiseks. Treenerite nõukogu otsusega said

noormeestest MM-ile veel Lauri Tammemäe, Timo Sild, Lauri Malsroos ja Martin Simpson. Nendest Lauri Tammemäe ja Timo Sild on tegelikult ju veel H18 klassi võistlejad. Lauri on tänavu veenvalt valitsenud H18 klassi ja näidanud väga kiireid kilomeetriaegu. Tema heast minekust annab märku ka Balti MV teatejooksus viimases vahetuses 3 minutiline võit Jonas Gvildyse üle (osales ka Leedu koondises EM-il Otepääl) ning EMV teatejooksu avavahetuse võit. Timo Sild pääses koondisesse suuresti tänu eelmise aasta suurepärasele juunioride MM-ile ning ka headele jooksudele Austraalias.

Tüdrukute võistkonna moodustamiseks mingeid statuute määratud polnud. Juba sügisel otsustasime, et tüdrukute võistkonna nimetamisel lähtume hetketasemest. Ainukeseks küsimuseks oli, mitu tüdrukut MM-ile saata. Lõplik otsus oli 5. Ja koondislased on: Kati Rooni, Tiina Laas, Grete Gutmann, Ly Trei ja Eleri Hirv. Ka siin on näha, et kolm võistlejat on alles D18 klassist. See, et tänavuses koondises on kokku 5 HD18 klassi võistlejat, annab märku, et juunioride klassis on mingi vaheaasta, aga samas on peale tulemas täiesti arvestatav hulk tõsisemaid tegijaid.

Kui tüdrukutest Eleri, Grete ja Ly lähevad rohkem kogemusi hankima, kui mingit superjooksu tegema, siis Kati on juba vana tegija. Küsimus on, millisesse vormi ta jõuab, sest teda on sel-

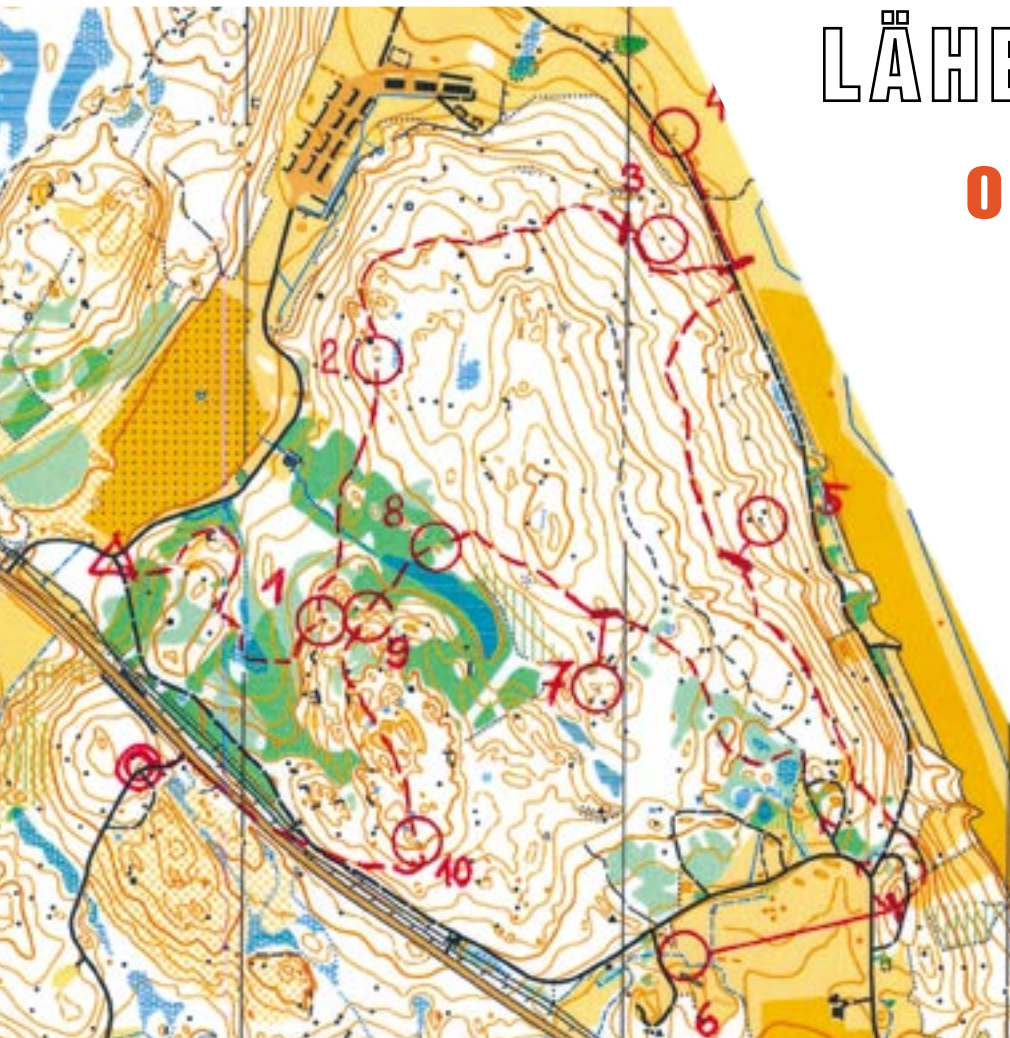
lel aastal vaevanud terviseprobleemid. Loodan, et MM-iks saab kõik korda.

Eesti laiemale üldsusele on kindlasti tundmatu Tiina Laas, uus nimi Eesti koondises. Tiina l on nii Rootsi kui ka Eesti kodakondsus. Tema isa ja ema on eestlased ning ta ise räägib vabalt eesti keelt. Tema parimad jooksud on Rootsi MV 9. koht D20 lühirajal 2005. aastal ning O-ringeni üldkokkuvõtte 16. koht D20E klassis (mõnel päeval sai koguni esikümne piirimaile). Usun, et need on piisavalt tugevad tulemused, et teda koondisesse nimetada.

Ainuke probleem tema puhul võib olla Leedu maastikega kohanemine, aga sellegi kõrvaldamiseks osales ta koondise laagris Põlva ümbruse maastikel, mis on üsna sarnased Leedus ees ootavatega.

Parimaid tulemusi MM-ilt ootan ikkagi Markus Puusepalt. Noormees ise on oma prognoosides ja avaldustes ettevaatlik, aga hea õnne korral võib temalt oodata kindlasti jooksu esikümnesse ja miks mitte kõrgemalegi. Ainuke küsimus, kuidas ta suudab oma vormi hoida. Aprilli keskpaigast on ta pidanud pidevalt olema heas vormis.

Teistelt Eesti sportlastelt ootan nende võimekohast jooksu ja ka mõnda head üllatust mõne hea jooksu näol. Teatevõistkondadelt loodan eelmise aasta kohtade ületamist, seega jooksu esikümne piiril.

LÄHENEVA laske- orienteerumise MMi ootuses

[ARMO HIIE]

Orienteerumisjooksu Euroopa meistrivõistlused on ajalugu. Meil on oma pronksimees Olle Kärner. Tore saavutus!

Kuid lähenemas on juba uus rahvusvaheline jõuproov tavaorienteerumisest veidi erineval alal, laskeorienteerumises (edaspidi ka LO, ingl. k. *biathlon orienteering*). 17.-20. augustini toimuvad Haanjas selle ala teised maailmameistrivõistlused.

Rahvusvaheline Laskeorienteerumise Föderatsioon (IBOF ehk ingl. k. *International Biathlon Orienteering Federation*, loodud 1998) on usaldanud võistluste läbiviimise OK Võru ja Piirivalve SKKle. Võru klubil on juba taolise rahvusvahelise võistluse korraldamise kogemus olemas aastast 2000, kui Euroopa meistrivõistlused toimusid Kirikumäel.

Vastavalt IBOFi reeglitele on igal riigil õigus MMvõistlustel osaleda kuni 10 meeste ja 10 naisteklassi võistlejaga. Lisaks põhiklassidele võistlevad sel aastal esmakordselt nõ väikestele medalitele ka seeniorid ja noored. Täpsemat infot saab võistlusjuhendist OK Võru kodulehelt.

IBOFi liikmeks on praegu 10 riiki: Taani, Norra, Rootsi, Soome, Eesti, Läti, Holland, Belgia, Saksamaa ja Türgi. IBOFi juhib viieliikmeline nõukogu, mille liikmed vahetuvad iga paari aasta järel, president on rootslane Hans Wickbom. Ametlikuks Eesti esindajaks IBOFis on Eesti delegatsioon rahvusvahelise Sõjaväesporti Nõukogu (CISM) juures. Lisaks igal aastal toimuvatele MMvõistlustele korraldatakse ka maailma karikavõistlusi, mis sel aastal koosneb 8 etapist.

LO oma ala tugiorganisatsiooni (föderatsiooni) loomine Eestisse on päevakorral kohe, kui suureneb harrastajate arv ja tekivad klubid/ühendused, kellel on ala arendamiseks vaja ühineda. Sel aastal olen mitmel korral osalenud võistlejana laskeorienteerumise võistlustel väljaspool Eestit. Kinnitan, et need võistlused on olnud põnevad ja huvitavad. Tegemist on ka sõjaväesporti alaga, näiteks Põhjamaade meistrivõistlusi sõjaväelastele, millel ka mul õnnestus osaleda, on korraldatud juba 38 korda! Seni suurimaks Eestis toimunud jõuprooviks laskeorienteerumises on 2000. aastal toimunud Euroopa meistrivõistlused Kirikumäel ja kahepäevane "Tulejoon" 2002. aastal Jägalas.

Sixten Sild kirjutas 28.12.2000

Orienteerujas: „Kirikumäel toimunud Euroopa meistrivõistlustest võtsid osa Soome, Rootsi, Norra, Taani, Läti ja Eesti koondised. Kokku oli võistlustules 43 meest ja 14 naist. Vaatamata külaliste jaoks harjumatu raske joostavusega maastikule kohanesid nad kiirelt ja meeste seas ei õnnestunud koduseinte toetuse nautijatel paremate kohtade jagamise sekkuda.“

Käes on suvi 2006 ja orienteerumisbiathlonistid võtavad taast suuna Eestile ning jälle on sihtkohaks Võrumaa metsad. Lisaks sellele ootab Haanjas võistlejaid vastvalminud lasketiir. Usun, et korraldajad saavad MMvõistlustega suurepä-

raselt hakkama ja meie ala saab tuttavamaks ka laiemale avalikkusele.

Kutsun huvilisi tulema ja proovima seda väga vaheldusrikast ja põnevat spordiala. Mõõnan, et relva puudumine on põhiline takistus laskeorienteerumise tegelemiseks, kuid suure tahtmise korral on võimalik seegi takistus ületada. Kindlasti ootan militaar- ja jõustruktuuride esindajaid alaga tegelema, sest neile on relvadega ümberkäimine ju tavaline tegevus.

Palusin eelseisva jõuproovi eel vastata mõningatele küsimustele mehel, kes on laskeorienteerumisega seotud juba pikemat aega. Niisiis 3 küsimust Kai Willadsenile (pildil):

Laskeorienteerumise koht spordimaastikul. Milliseid arenguid pead vajalikeks ja ootad LO juures Eestis lähiajal?

Laskeorienteerumine on "light" versioon maastikuvõistlusest. Märkeorienteerumist on võimalik korraldada peaaegu kõikjal, sobib eriti hästi kohtades, kus vaateväljad on piiratud ning seega kaardilugemine raskendatud.

Laskmisosa on hea treening pärisrelva käsitlemiseks, kuna toimub väiksekaliibrilise pussiga (sarnased relvad, nagu laskesuusatamises – toim.), on nõutava turvaalaga laskekoha leidmine lihtsam. Samas on ka maastikulaskmisele

sobiva koha leidmine lihtsam, sest seal pole vaja kümnele inimesele siledat pinda ja täpselt 50 m laskekaugust.

Kokkuvõttes täiendab laskeorienteerumine võistlusvõimalusi orienteerumise ja maastikuvõistluse kõrval.

Oled määratud IBOFi nõukogu poolt tehniliseks järelvaatajaks MMvõistlustele?

IBOFi nõukogu poolt minu määramine tehniliseks järelvaatajaks MMvõistlustele tuleneb aastate kogemusest laskeorienteerumisega alates ala algusaastatest Taanis. Alates seitsmekümnendatest olen osalenud kõikidel Taani meistrivõistlustel, mitmetel sõjaväelaste Põhjamaade meistrivõistlustel kas Taani koondise liikmena, juhina või korraldajana ning muudel võistlustel võistlejana või korraldajana (sh EM-i korraldamisel Eestis). Lisaks olen osalenud Taani Sõjaväesportdiliidu maastikuvõistluse toimkonna liikmena ning EBOFi (IBOFi eelkäija) nõustaja/eksperdina. Seega olen teinud läbi selle spordiala arengufaasid umbes 30 aasta jooksul kõikidel tasemetel.

Sinu oma mõtted LO-st?

Laskeorienteerumise võlu on mitmekülgsus. Kui orienteerumine lisab mõttetööd ja tempovahetust tavalisele jooksule, siis laskeorienteerumine teeb seda veel rohkem. Spordiala sobib hiilgavalt sõjaväejuhtide koostööks - kõikide osategevuste oskamine on vältimatu nii kaitsevägele kui ka kaitsejõududele.

IBOFi rahvusvaheliste võistluste läbiviimise juhend on heaks juhtnõu kohalike võistluste korraldamiseks, kuid ei tasu tingimata nõuda

selle pimesi järgimist kõikidel üritustel.

Palju võib teha ja proovida vastavalt kohalike oludele teisiti ning sõltuvalt sellest, milline on võistluse korraldaja idee ning millised on kohalikud tingimused.

Laskeorienteerumise MMvõistluste ajakava:

17. august	ametlik treening ja võistluste avamine
18. august	sprint
19. august	tavarada
20. august	teade

Üllatusmuna avanemine

MIHKEL JÄRVEOJA

Põlvamaal Piigastes toimunud Eesti lühiraja meistrivõistlustel tõusid meeste eliitklassis poodiumile uued mehed. Olle Kärner Sportnetist võitis küll juba viiendat korda järjest, aga madalamatel astmetel olid kaks OK Põlva Kobrased andekat orienteerujat.

Alles esimest aastat meeste klassis, kuid juba aastaid meestega võidu jooksud Sander Vaher lõpetas teisena ja Silver Eensaar, ehk suurim üllataja, oli kolmas.

Kas võivad üllatused juhtuda juhuslikult? Kuigi Eensaar läks treeninghooajale kindla plaaniga ennast koduse EMi koondisesse joosta, on tal see hooaeg möödunud ühise nimetaja – terviseprobleemide

all. Sügisel murdis Silver loomaia sprindil varbaluu. Aastavahetuse treeninglaagris haigestus hingamisteede põletikku, millest paranemine võttis 1,5 nädalat. Veebruari alguses, just enne järgmist koondise laagrit, kordus sama haigus koos palavikuga. Pausi järjekordsed 1,5 nädalat. Aprilli alguses, nädal enne EM katsevõistlust, pödes ta nädala jooksul läbi mingisuguse kõhuviiruse. Aprilli lõpus väenas aga treeningul tugevalt jalga. Nädal enne lühirada jälle kergem kõhuviirus ja eemale jäämine Balti MVIt. “Sellise taustaga lühiraja medalini jõuda tundub endalegi uskumatu...,” imestas Eensaar.

Rohkem kui enda hea jooks, üllatas Silverit aga teiste koondislaste Aadli, Nõmme, Kraasi ja Puusepa tagasihoidlik esinemine: “Heast kiirusest oli minu puhul asi kaugel, pigem töid hea tulemuse keskendumine ja ühtlase orienteerumiskäitumise hoidmine. Jooksukiirus oli ehk 95% soovitud, raja viimasel pooleteisel kilomeetril väsisin ega suutnud enam ründavat jooksustiili säilitada.”

Võistlustel püüab Silver jälgida lühiraja maailmavalitseja prantslase Thierry Gueorgiou taktikat täpisorienteerumises – lugeda välja punkti leidmiseks olulised detailid ja need maastikul enda jaoks selgelt fikseerida. See tähendab: teada kogu aeg, kus oled ja milleni pead jõudma.

“Sellel võistlusel sujus kõik hästi, välja arvatud väsimuse kuhjumine pärast teist raadiopunkti valitud ringijooksu varianti. Sellega tõmbasin

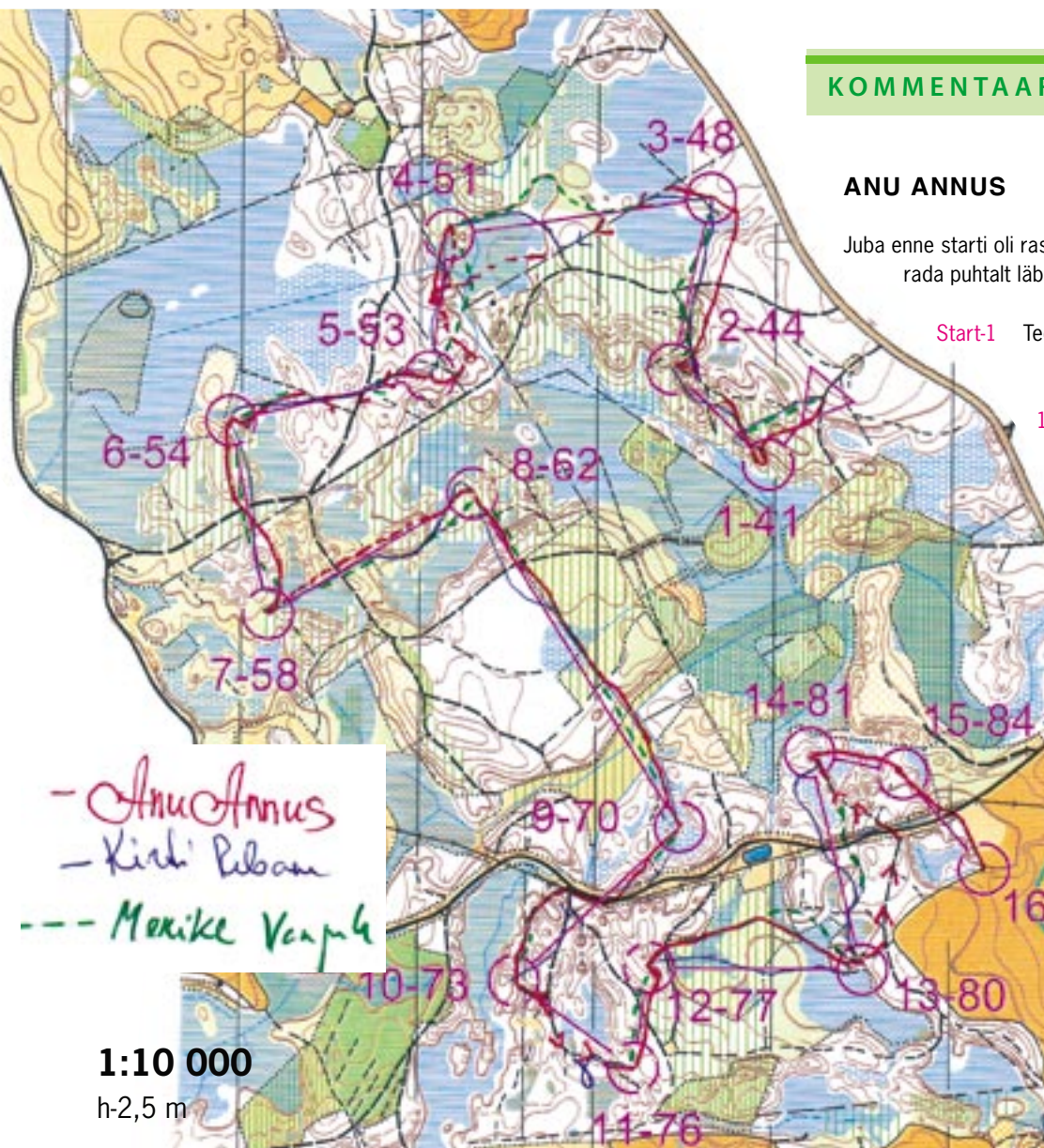
KOMMENTAAR

ANU ANNUS

Juba enne starti oli raske. Ei seadnud endale muid eesmärgi, kui rada puhtalt läbida, olgu tempo mis on.

- Start-1** Teed mööda K-st edasi, lohust läbi taha nõlvale. Kaldun natuke paremale, aga tean, et punkt jääb vasakule.
- 1-2** Otsustan võtta punkti mäelt teeraja kaudu. Niisiis nõlva mööda soo, orvandit mööda üles rajale ja punkti.
- 2-3** Tagasi mäele ja rada pidi edasi. Paraku on metsas üks üleliigne jälg, mis viib mind teises suunas.
Saan aga kohe veast aru ning korrigeerin suunda. Hea nähtavusega metsas pole probleeme ennast reljeefi järgi läbi orvandi punkti viia. Punkt on küll “koht metsas”, aga särab kaugel.
- 3-4** Sihi pealt punkti poole lõigates tuleb võistluse suurim eksimus. Kontrollpunkti taga olevast sihist jooksin märkamata üle ja jõuan analoogselt olukorrale, mis punkti ümbruses oli 45 kraadi teises suunas. Kompassi vaatamisest oleks kasu olnud! Saan aga ruttu aru, et mägi

Sander Vaher, Olle Kärner ja Silver Eensaar

D14 parimad Madli Jentson, Teele Randman ja Laura Joonas

ennast "punasesse" ning raja viimasel kilomeetril kaotasin väsimuse tõttu Sanderile hõbeda," on Silver oma taktika ja jooksuga Piigastes siiski rahul.

Kuigi noorteklassides tekitas Silver Eensaar konkurentides hirmu pikematel distantsidel, olles EMVdel tavaraja valitseja, pärineb tema viimane ere lühiraja kogemus 1998. aasta juunioride MMIt Norras, kus ta sai tugevas konkurentsisis 24. koha. "Võitsin seal paljusid tegijaid, sealhulgas pronksõdur Ollet ennast," mäletab Silver.

Nagu aga Eesti o-taat Tõnu Raid ükskord ütles ja mida ka tänavune lühiraja teine mees Sander on maininud, siis "kes neid noorteklassi medaleid ikka loeb!"

Võib-olla on nüüd käes aeg, et Sander ja Silver hakkavad lugema neid päris-medaleid. Ja alpmaja võtab ühel päeval Olle nii võhmale, et keegi teda võidab.

on liiga suur ja olen vasakul punkti taga juba järgmisel etapil.

- 4-5 Tüüpiline kiirustamine pärast viga. Kaldun taas vasakule.
- 5-6 Nüüd otsustan, et võtan ennast kokku ja lõpetan kiirustamise. Jooks järgmisse punkti mööda teid annab aega rahuneda.
- 6-7 Piki üle mäe tee, üle järgmise mäe soo servale ja piki sooserva punkti. Lihtne lahendus ja kaarti pole praktiliselt vaja lugedagi.
- 7-8 Ka siin jooksen piki üle mäe, hea ülevaade mäe pealt punktile.
- 8-9 Üles raiesmikule, kus läheb juba paras loha ees. Soos olevate künkakeste järgi punkti.
- 9-10 Hoogsalt tee poole ja mööda rada punkti. Illusti on näha tiheda metsa piir ja enne oma KPd lohk koos punktiga, millest jooksen ka läbi.
- 10-11 Tagasi rajale ja peale künkakest lõikan punkti.
- 11-12 Üles tee, mäe taha nõlvale. Kaldun natuke liiga kaugele ja pean tagasi tulema.
- 12-13 Kiirustan punktist välja minekuga ning parempoolne variant jääb märkamata. Raiesmikul ja soos on nüüd juba väga raske. Sunnin ennast edasi liikuma ja samas korrigeerin suunda raiesmiku nurga poole. Läbi soo ja üle mäe punkti.
- 13-14 Lähen kergema vastupanu teed ning valin suurema ringiga teevariandi.
- 14-15 Jälgin vasakul raiesmiku joont ja mäele orvandisse punkti.
- 15-16 Nüüd ei ole enam palju, soo servast märke üles ja lagedat pidi viimasesse KPsse. Raske on, aga kuulen, et tuleb hea aeg, mis paneb veel pingutama.
- 16-finiš Üritan tempot tõsta, mis on aga võimatu. Olen andnud endast sellel päeval parima.

Eesti MV lühirada

Piigaste, 10. juuni 2006

Korraldaja: OK Põlva Kobras,
Katrin Viilu

Rajameister: Avo Veermäe

D14 2 km; 8 KP

1. Teele Randman	Rakv	19:56
2. Madli Jentson	Kape	20:00
3. Laura Joonas	Võru	20:24

D16 2,4 km; 10 KP

1. Piibe Tammemäe	Orvand	21:00
2. Triin Aedmäe	Kobras	22:00
3. Hannula-Katrin Pandis	Ilves	23:52

D18 3 km; 9 KP

1. Ly Trei	Kobras	23:06
2. Grete Gutmann	Rae	23:31
3. Eleri Hirv	Võru	23:36

D20 3,3 km; 12 KP

1. Mariann Sulg	Orvand	27:32
2. Kadri Uiboupin	Võru	27:40
3. Kati Rooni	Orvand	29:10

D21E 4,4 km; 16 KP

1. Anu Annus	Peko	28:25
2. Merike Vanjuk	Kape	29:44
3. Kirti Rebane	Tammed	31:21

D23 4,4 km; 16 KP

1. Annika Rihma	Kobras	32:06
2. Liis Johanson	Kobras	33:31
3. Piret Klade	Kape	34:17

D21A 3,3 km; 11 KP

1. Tuuli Mäeots	Võru	27:17
2. Triina-Britt Preden	TON	31:07
3. Merliis Sulg	Orvand	32:14

D35 3,1 km; 10 KP

1. Epp Käpa	Peko	24:39
2. Ingrid Kala	Peko	25:14
3. Ella Shved	SRD	29:28

D40 3 km; 9 KP

1. Marje Viirmann	Rakv	23:29
2. Meeli Kerem	MARU	26:40
3. Airi Alnek	Võru	26:52
3. Pilvi-Heli Vettik	Rae	26:52

D45 2,7 km 9 KP

1. Siiri Poopuu	JOKA	26:49
2. Marika Kirsspuu	TAOK	26:57
3. Saima Värton	Kobras	28:31

D50 2,6 km; 10 KP

1. Marje Tobreluts	Kobras	26:20
2. Ülle Kadak	Lehola	27:17
3. Ene Sulg	Orvand	28:55

D55 2,5 km; 10 KP

1. Hille Tasa	Tammed	26:03
2. Liivi Parik	Otepää SK	26:55
3. Anu Saue	HOK	27:32

D60 2,4 km; 10 KP

1. Viiv Rebane	Orion	29:10
2. Tiiv Vene	Tammed	29:40
3. Anne Jundas	Jõhvik	32:18

D65 2,2 km; 8 KP

1. Maire Raid	Tammed	25:58
2. Ilse Uus	TON	27:45
3. Maie Abram	Ilves	35:56

H14 2,6 km; 9 KP

1. Aleksandr Shved	SRD	17:00
2. Rene Post	Kobras	19:36
3. Taaniel Tooming	Kobras	20:02

H16 3,4 km; 11 KP

1. Kenny Kivikas	Ilves	21:50
2. Raido Mitt	Kobras	23:16
3. Tauno Tiirats	Ilves	24:01

H18 4,4 km; 14 KP

1. Lauri Tammemäe	Orvand	25:57
2. Jaagup Truusalu	Kape	29:07
3. Priit Randman	Rakv	29:53

H20 5 km 17 KP

1. Mihkel Järveoja	Kobras	27:57
2. Lauri Malsroos	Tammed	30:32
3. Martin Simpson	Kobras	31:10

H21E 5,8 km; 19 KP

1. Olle Kärner	Sportnet	31:27
2. Sander Vaher	Kobras	32:33
3. Silver Eensaar	Kobras	32:50

H23 5,8 km; 19 KP

1. Sander Vaher	Kobras	32:33
2. Markus Puusepp	Võru	34:04
3. Kristjan Trossmann	JOKA	34:52

H21A 4,2 km; 14 KP

1. Margus Klementsov	Koop	26:33
2. Tarvo Klaasimäe	Ilves	27:49
3. Margus Marrandi	JOKA	28:01

H35 5,1 km; 16 KP

1. Andrei Nikitin	SRD	30:21
2. Inno Ling	Lehola	31:08
3. Ville Vinkel	West	32:44

H40 4,4 km; 15 KP

1. Alari Kannel	Rae	27:39
2. Raivo Pellja	JOKA	30:41
3. Toomas Mast	HOK	31:20

H45 4,1 km; 13 KP

1. Jaanus Reha	Koop	26:04
2. Rein Rooni	Orvand	27:18
3. Maidu Kaljur	Orvand	28:12

H50 4 km; 13 KP

1. Udo Lüüs	Ilves	30:43
2. Kai Willadsen	TON	31:58
3. Tiit Kerves	HOK	33:37

H55 4 km; 13 KP

1. Johannes Tasa	Tammed	26:53
2. Toivo Saue	HOK	27:18
3. Madis Oras	Ilves	29:46

H60 3,3 km; 10 KP

1. Rafael Gordon	West	27:35
2. Mart Kainel	Ilves	30:58
3. Mihkel Mälter	KEKRSK	32:53

H65 2,9 km; 10 KP

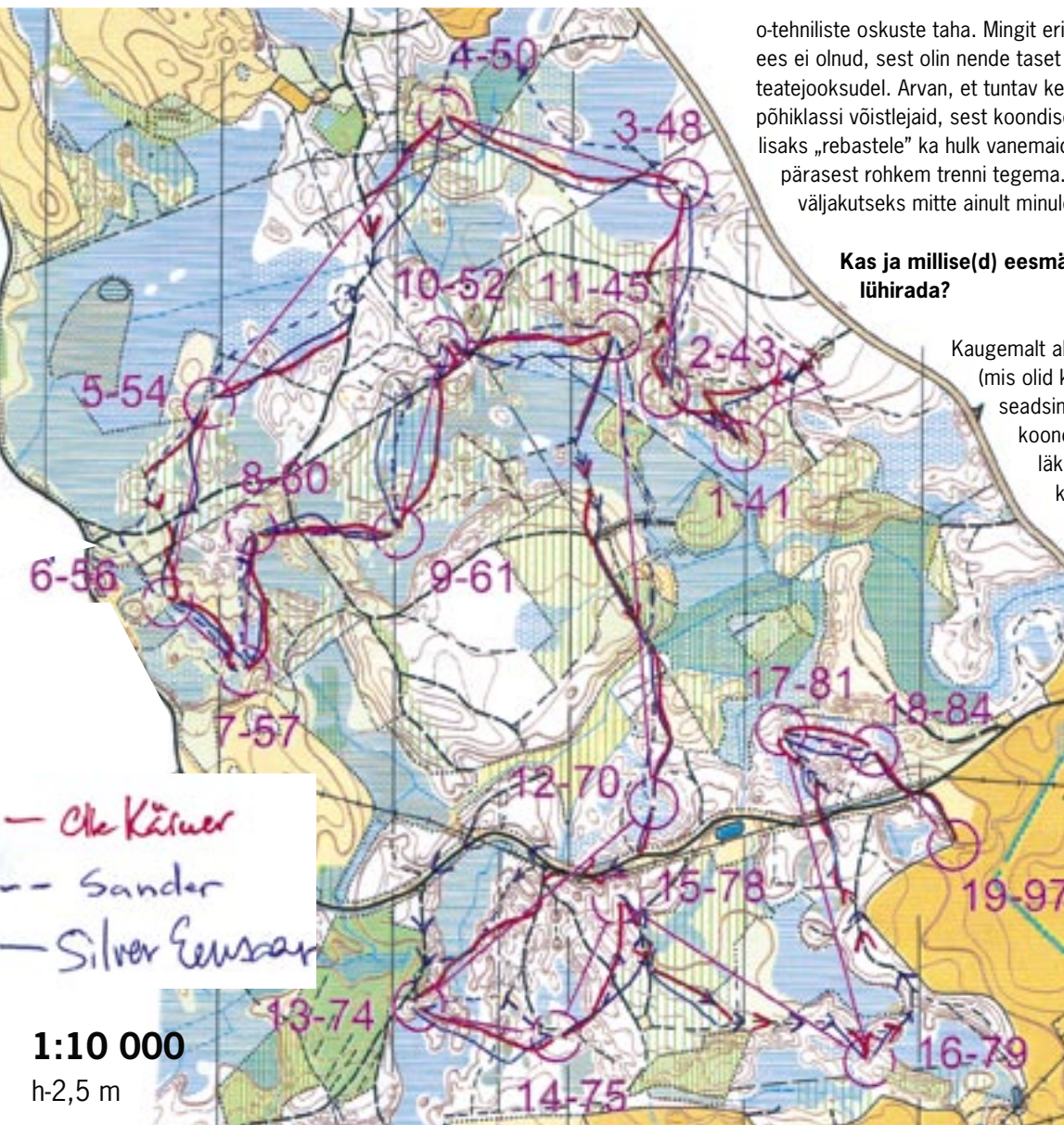
1. Mihhail Taivere	Kape	25:04
2. Georg Sooberg	Võru	25:39
3. Tõnu Raid	Tammed	29:14

H70 2,5 km; 10 KP

1. Heino Mardiste	Kape	25:59
2. Arne Kivistik	Kape	27:48
3. Karl Valgepea	West	40:56

H75 2,3 km; 8 KP

1. Heino Heinloo	Tammed	31:57
2. Feliks Kipper	Orion	46:47
3. Helmut Karin	Tammed	48:49

o-tehniliste oskuste taha. Mingit erilist aukartust uute konkurentide ees ei olnud, sest olin nende taset saanud „nuusutada” juba varem teatejooksudel. Arvan, et tuntav keskkonnamuutus tabas ka põliseid põhiklassi võistlejaid, sest koondisesse on sel aastal püüdnud lisaks „rebastele” ka hulk vanemaid orienteerujaid, kes hakkasid tava-pärasest rohkem trenni tegema. Kindlasti on tihenened konkurents väljakutseks mitte ainult minule vaid ka vanadele tegijatele.

Kas ja millise(d) eesmärgi(d) seadsid enne EMV lühirada?

Kaugemalt alustades: enne Baltimaade MV (mis olid ka koondise katsevõistlusteks) seadsin endale eesmärgiks teha Lätis MMI koondise jaoks vääriline jooks. BMV-l läks aga juba teisest punktist alates kõik omasoodu ja katkestamisest päästis mind vaid Raini nägemine „liblikal”. Püüdsin selle ebaõnnestunud jooksu unustada nii kiiresti kui võimalik ja isegi vigade analüüsi ei teinud enne EMVd, sest see oleks ebakindlust veelgi juurde tekitanud. Viimasel nädalal enne lühirada tegin treeningplaanis mitmeid muudatusi, mille tipuks oli ilma kompassita jooks neljapäevakul (kompassi olin unustanud suurest hajameelsusest koju). Õnneks oli sellest pigem kasu kui kahju, sest nii sain lihvida oskust hoida objektide järgi üldsuunda ning joonobjektidel peatuda. EMVle läksin ainsa mõttega peas – teha selle hooaja esimene tehniliselt puhas sooritus.

Palun kirjelda paari lausega, kuidas see esimene ja kohe hõbedane meesteklassi

si individuaalmedal tuli!

Alguses olin väga ebakindel, tegin vea esimese, kolmanda ja neljanda punktiga. Siis läbisin ühe etapi korralikult ja kohe seejärel tuli suunaviga. Mõtetes olin juba edasist pingutamist loobunud, aga jalad arvasid teisti. Järgnes paar lihtsamat etappi, mille jooksul sain kindluse tagasi ja ka vead olid ununenud. Jooksin o-tehniliste võimete piiril ja õnneks enam vigu sisse ei lipsanud. Paar punkti enne lõppu nägin ees kaks minutit varem startinud Mati Tiidu selga, see aitas tempot tõsta ja punkt läbida ilma hoogu maha võtmata. Olin kindel, et sellise jooksu eest medalit ei saa, aga kaasvõistlejad üllatasid mind tehniliselt sama kehvade jooksudega. Lõppkokkuvõttes andiski see, et ma poole raja peal alla ei andnud, hõbedase medali.

Kuidas kommenteerid võistlusplatsil liikunud kuulujuttu: „Mis viga kobrastel hästi joosta, nad on selle kaardi peal kogu aeg trenni teinud!”?

Viimane kord käisin (õigemini suusatasin) sellel maastikul suusaorienteerumise EMVtel, ja see oli vist 4-5 aastat tagasi. Kahjuks ei olnud sellest talvisest suusatamisest suvise jooksu jaoks mitte mingisugust

INTERVJUU

SANDER VAHER, 21a, OK Põlva Kobras, TTÜ ehitustehnika 1. a tudeng, EMV 2006.a lühiraja ja teatejooksu hõbe H21E klassis

Oled esimest aastat meesteklassis ja oled mitu head jooksu juba teinud. Kas üleminek juniioride radadelt meeste põhiklassi radadele on olnud Sulle füüsiliselt ja vaimselt jõukohane või oled aeg-ajalt tundnud, et vajad veel pisut “küpsemise” aega? Kas tunned aukartust ka vanemate võistlejate ees või on tugevamad vastased hoopis heaks väljakutseks?

Juniioride klassis sain paremaid tulemusi pikematel radadel ning seetõttu kavandasin oma möödunud talve treeningud eesmärgiga joosta sel hooajal edukalt tavaraja võistlusi. Pärast hooaja esimesi võistlusi mõistsin, et mu eelmiste aastate edu oli tingitud pigem eakaaslaste kehvemast vastupidavusest kui minu parematest tavaraja jooksmise oskustest.

Põhiklassis võisteldes nägin, et füüsiliselt pole mul pikematel radadel jooksmisega olulisi probleeme ning tulemused jäävad peamiselt

abi. Mulle tundub, et koprad ei esinenud mitte ebatavaliselt hästi, vaid teised ebatavaliselt halvasti.

Millised on selle hooaja suuremad eesmärgid?

Üks põhieesmärkidest oli pääseda jooksma Euroopa meistrivõistluste finaali, kuid nagu teada, jäi see plaan napilt täitmata. MMiks ei sea suuremaid plaane, sest minu puhul tekitavad väga jäigad eesmärgid vaid mõttetuid lisapingeid. Üldiselt meeldib mulle rohkem unistada, kui kindlaid eesmäke seada.

Kuidas oled saanud selleks hooajaks valmistuda?

Tallinnasse õppima ja elama asudes paranesid mu treeningtingimused tunduvalt võrreldes nendega, mis mul olid Tartus. Seetõttu on mu füüsiline ettevalmistus olnud alates eelmisest sügisest plaanipärasem kui varem. Orienteerumistehniline pool on aga võrreldes eelmise aastaga tagasihoidlikum, sest varajaste tiitlivõistluste tõttu lükkasin ka iga-aastase Rootsi tehnikalaagri varajasemaks ning sellest kujunes vaid lumes sumpamine. Kaardid iseenest olid väga head, aga aeglane liikumine tegi ülesanded lihtsaks.

Sul oli paar aastat tagasi probleeme põlvega, kas oled sellest operatsioonist taastunud?

Operatsioonist taastumiseks kulub üks hooaeg. Nüüd tundub asi korras olevat ja saan treenida vastvalt enda soovile, mitte nii, nagu põlv nõuab.

Jooksed Põhjamaade suurteatejooksudel Rootsi klubi OK Triangelni eest. Mis see on Sulle andnud?

Klubi lähedal on palju väga objektirikkaid maastike ning ning nendel kaartidel jooksmine on parandanud tunduvalt minu o-tehnilisi oskusi. Tiomilal ja Jukolal end teistega võrreldes aga näen, kui kiiresti kõiki neid oskusi rakendada tuleb. Arenguruumi on küllaga ja seetõttu on see side minu jaoks väga tähtis.

Kas Sul orienteerumises või elus laiemalt eeskujusid ka on?

Ma vahetan oma eeskujusid tavaliselt mitu korda päevas: millega hetkel tegelen, sellest valdkonnast leian endale ka uue eeskuju.

Kas tahaksid olümpiamängudel võistelda orienteerumisjooksus?

Väga tahaksin. Orienteerumisjooksu olümpiamängudele pääsemine suurendaks ala populaarsust kindlasti.

Küsis Mihkel Järveoja

LOODUSE jõududest

Sander on Eesti orienteerumismaastikul kindlasti erakordne tegelane. Meeletu anne ja palju tööd on aidanud kõikvõimalikele vigastustele vaatamata saavutada väga tugeva sportliku vormi.

Kõigi nende aastate jooksul, kui ma Sandrit tunnen, pole ta aga näidanud üles erilist auhustust või võidujanu, mis paljusid sportlasi motiveerib. Sandri edasiviivaks mootoriks paistab olevat sõltuvus trennist. Kui elasime sama katuse, siis oli Sandril tõsisem põlvevigastus ja seetõttu treeningrütmi häiritud. Suhteliselt koomiline oli siis jälgida, kuidas Sander üritas õhtuti kehasse kogunenud energiavarusid paaniliselt kuid abitult kustutada. Sellise mootori juures aga ei juhtu ilma vähemalt 1,5tunnise jooksuta kehas mitte midagi. Sander ei suuda päevagi ilma trennita olla ja see ta tugevaks teebki. Väga harva olen ma Sandri suust kuulnud, et ta on väsinud. Pikk ja raske trenn justkui annaks talle energiat juurde.

Treeningmetoodikast kui sellisest Sandri puhul eriti rääkida ei saa. Ainuke võti on käia jooksmas. Pikalt ja palju. Kui võimalik, siis mitte mööda teed. Mingeid erilisi salanippe ma tema ettevalmistuses ei märganud, ainukesena on mees kummalised toitumisharjumused ja suur puuviljalembus.

Kahjuks on Sander, kindlasti suuresti tänu oma nn treeningmetoodikale, kogunud palju tagasilööke vigastuste näol. Võib-olla nende pärast me ei näegi kunagi seda Sandrit, kes oli juba poisikesena võimeline kogu koondisel eest ära jooksma.

Võib-olla siis, kui keegi annaks Sandrile võimaluse muretult trenni teha, nii et ta ei peaks kahe trenni vahel ja öösi kohusetruult mingit totrust õppima ja äraelamise pärast muretsema, näeks me milleks ta tegelikult võimeline on. Ja ei peaks 20 aasta pärast heietama ühest suhteliselt andekast noorest orienteerujast, kes oli mingil ajal päris hea multisportlane...

Peeter Pihl, sõber ja kunagine toanaaber

43. Eesti MV teatejooksus klassides HD21 PIIGASTE

Korraldaja: OK Põlva Kobras, Katrin Viilu
Rajameister: Avo Veermäe

D21 (5,6 km; 15 KP; 4,1 km; 11 KP, 6,1 km; 17 KP)

1.OK Põlva Kobras I	1:55.59
Liis Johanson	42.32
Annika Rihma	29.20
Maret Vaher	44.07
2.Saue Tammed I	1:59.24
Kirti Rebane	41.30
Marje Venelaine	32.50
Viivi-Anne Soots	45.04
3.Peko	2:04.55
Ingrit Kala	48.31
Epp Käpa	34.00
Anu Annus	42.24
4.Ilves I	2:07.59
Eveli Saue	45.26
Kristi Vassil	36.09
Elo Saue	46.24
5.OK Põlva Kobras II	2:08.16
Ruth Vaher	45.38
Ly Trei	31.46
Helena Heinväli	50.52
6.Kape	2:11.33
Piret Klade	45.47
Elin Ilves	42.57
Merike Vanjuk	42.49

H21 (9,1-9,2 km; 20 KP, 6,2 km; 15 KP, 9,1-9,2 km; 20 KP)

1.Saue Tammed II	2:23.55
Andreas Kraas	55.55
Marek Nõmm	34.42
Erkki Aadli	53.18
2.OK Põlva Kobras II	2:29.08
Rain Eensaar	55.48
Silver Eensaar	37.10
Sander Vaher	56.10
3.Ilves I	2:32.31
Tarvo Klaasimäe	56.58
Mati Tiit	38.17
Alar Abram	57.16
4.Saue Tammed I	2:37.22
Peeter Pihl	55.26
Lauri Malsroos	40.35
Jürgen Einpaul	1:01.21
5.Orvand I	2:37.30
Lauri Tammemäe	55.13
Tõnis Vaiksaar	37.30
Timmo Tammemäe	1:04.47
6.JOKA I	2:38.08
Jaan Tarmak	55.54
Margus Marrandi	45.32
Kristjan Trossmann	56.42

Naiskonnad autasustamisel: SK Saue Tammed, OK Põlva Kobras ja Värskä OK Peko

TÄNAVUNE RATTA-O HOOAEG

pakub palju põnevust

Hawaii Express toetab jätkuvalt Eesti ratta-o koondist. Pildid võistkonna liidrid Tõnis Erm ja Margus Hallik ning tiimi pealik Arbo Rae.

Noor ala on jätkuvas aregu-
faasis – vastavalt IOF-i
reformidele võetakse täna-
vusest hooajast iga-aastaste
MM-võistluste kõrval kavva
ka Euroopa meistrivõistlused.
Lisaks peeti siiani suurim
võistlus kodutanumal, kus
Võrumaal aset leidnud BikEst-
il jaotati väärtuslikke World
Rankingu punkte, mistõttu
nähti Eestis võistlemas selle
ala tipptegijaid mitmetest
välisriikidest.

MARGUS HALLIK

Eesti rattaorienteerumiskoondis läheb alanud hooajale vastu lootusrikkalt, sest möödunud aastatel on tiitlivõistlustelt toodud koju mitmeid kõrgeid kohti. Kahel viimasel hooajal MM-võistluste konkurentsis esikümnesse jõudmisega on oma kuulumist maailma rattaorienteerumise eliiti näidanud Margus Hallik ja Tõnis Erm, korralikke esitusi on pakkunud ka teises kümnes lõpetanud Rene Ottesson ja Raul Kudre. Kui 2005. aasta MM-võistlused Slovakkias lõppesid eestlastele ehk salamisi loodetust veidi tagasihoidlikumalt – individuaalselt Margus pikal rajal 4. ja Tõnis lühirajal 7. ning teates esindusvõistkond 5., siis tugevakonkurentsilise World Rankingu sarja kok-

kuvõttes lõpetasid koondise liidrid läinud aasta väga kõrgetel kohtadel: Margus 3. ja Tõnis 4.

Olgu öeldud, et aastat 2005 tuleb Eesti rattaorienteerumisele lugeda siiski väga edukaks. Iga hooajaga järjest tugevneva konkurentsi alal tuli näiteks viimastel MM-võistlustel starti rohkem kui 130 meest 25-st riigist. Lisaks suutsid kõik 25 riiki välja panna ka teatevõistkonna ning neist 18 maad veel omakorda ka duubelkoosseisu, mis tähendas, et teatesõidus osales kokku 43 meeskonda.

Eesti rattaorienteerujatel on eduks potentsiaali

Olle Kärneri medalivõit Otepääl orienteerumisejooksu Euroopa meistrivõistlustel annab kindlasti ka meie rattaorienteerujatele veelgi indu juurde tiitlivõistluste medali püüdmiseks. See näitab, et suure tahtmise korral on võimalik ka eesti orienteerujal jõuda suurvõistlustel poodiumile. Olgugi, et heidelda tuleb konkurentidega suurtest ja tugevatest orienteerumisriikidest, kus on paremaid tingimused ja võimalused.

Eesti ratta-o koondise üks lähiaastate selge eesmärk on tiitlivõistluste teatemedal. Koduse konkurentsi toel kasvanud potentsiaal on olemas, see tuleb vaid suurvõistlustel tulemuseks realiseerida. 2004 MM-il Austraalias saavutati teatesõidus väga tugev 4. koht vähem kui 30sekundilise kaotusega medalistidele mõneti üllatuslikult mitmete soodsate asjaolude kokkulangemisel. 2005 Slovakkias MM-medalita jäämine ning 5. koht meeskonnalt valmistas

kindlasti kerge pettumuse nii tegijatele endile kui kaasaelajatele. Samas tuleb tõdeda, et medalitele pretendeerivaid tugevaid maid on palju rohkem kui poodiumikohti ning esikolmikusse jõudmiseks peavad ideaali lähedaselt õnnestuma kõik vahetused, mida me siiani paraku pole suutnud.

Individaalselt on kõrgete kohtade eest suurvõistlustel võimelised võitlema juba tippkonkurentsis häid tulemusi näidanud Margus ja Tõnis, kes küll mõlemad on siiani seadnud eesmärgi ka suusaorienteerumises.

Kahjuks pole heal päeval suurepäraseks sõitudeks võimelised ja väga kogenud Rene ja Raul sel aastal muude tööde ja tegemiste kõrval leidnud sama palju aega rattatreeninguteks, kui möödunud hooaegadel. Seetõttu võib juhtuda, et teatesõidus tuleb kastanid tules välja tuua hoopis käesoleval aastal koondise katsevõistluste põhjal kolmandaks meheks kerkinud Alar Viitmaal, kes on Eesti tasemel alaga tegelenud juba mitu hooaega. Usume, et hoolimata nappidest rahvusvahelistest ratta-o kogemustest suudab Alar endise orienteerumisejooksu koondislasena oma koha välja sõita. On ju viimastel aastatel puhta mägirattasõidu võistlustelgi osalenud mees esindanud Eestit nii o-jooksu MM-il kui ka MK-etappidel, kust tal on muuseas ette näidata MK-teatejooksu II koht 1998. aastast.

Kes on eestlaste suurimad konkurendid? Eelkõige soomlased, tšehhid ja venelased, kellest enamik, huvitava faktina, on suusa-o taustaga ning põhiliselt o-jooksu põhjaga šveitslased, prantslased ja austraallased. Need seitsme riigi sportlased peaksid eeldatavasti omavahel ära jagama ka tiitlivõistlustel meeste teatemedalid, teistest maadest leidub üksikuid tippe, kellel aga pole hetkel nii tugevat koondist seljataga.

Eestlaste vaatevinklist on soodne, et käesoleva aasta tiitlivõistlused toimuvad MM-i näol Soomes ja EM-i näol Poolas, mis mõlemad on meile maastikutüübilt tuttavamad ja kodusemad, kui senipeetud MM-võistlused Prantsusmaal, Austraalias ja Slovakkias. Samas on aga nii 2006 MM Soomes kui ka 2007 MM Tšehhis erilised selle poolest, et korraldajateks on järjest kaks kõige kõvema tasemega rattaorienteerumise riiki. Teada on fakt, et võõrustajad on kodus alati tugevad ning eriti oluline on see orienteerumisaladel, kus maastikutüübi tund-

mine võib võrdsete heitluses olla otsustava tähendusega.

Kuna rattaorienteerumise suurvõistlustel lubatakse igal distantsil starti 6 võistlejat igast riigist, siis tuleb mõlemal juhul arvestada hirmkõvast konkurentsist koondisesse valitud kuue kodus võistleva konkurendiga. Samas pakub lohutust teadmine, et näiteks Soomes oleme palju võistelnud ning tihti edestanud ka kõrgete tiitlitega pärjatud põhjanaabreid.

Samuti on positiivsed mälestused EM-i korraldajariigist Poolast Margusel ja Tõnisel, kes eelmisel suvel kohalike maastikega tutvumas käisid ning Poola World Rankingu etapidel mõlemad ka esikolmikusse jõudsid. Lisaks on meeskonnal meele õnnestunud teatesõit 2003. aasta Poola MK-etapilt, kus platseeruti riikidest 5. kohale.

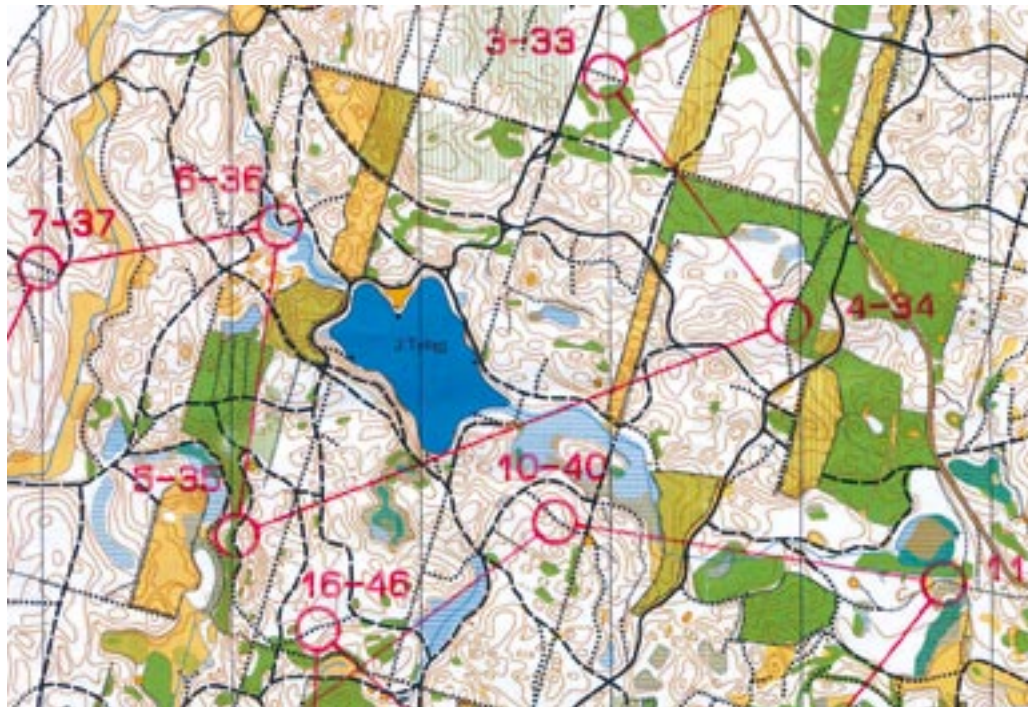
Ratta-o tiitlivõistlused aastal 2006

Neljandad rattaorienteerumise MM-võistlused toimuvad 9.-14. juulil Soomes Joensuu koos rahvavõistluse Fin5-ga ning esimesed Euroopa meistrivõistlused peetakse 30. augustist - 3. septembrini Poola pealinnas Varssavis. Muide, EM-il on kavas ka juunioride (HD20) ning noorte (HD17) sõidud.

Ratta-o World Rankingu sari, mis sel aastal koosneb 18 osavõistlusest, käivitus juba veebruaris Portugalis, märtsis võisteldi Austraalias ning aprillis Austrias. Eestlased esimestel etappidel ei osalenud, küll aga esineti edukalt mai lõpus Eesti ning juuni algul Soome osavõistlustel, kust Margus ning Tõnis tõid kahe peale ära kuus esikolmiku kohta neljast stardist.

Kuna käesoleval hooajal toimuvad suurvõistlused tasasematel, ent orienteerumistehniliselt nõudlikel maastikel, siis on ka Eesti koondislased seetõttu oma võistluskalendrisse valinud rohkem koduseid ning lähinaabrite jõuproove. Tavapäraest kevadistest Kesk-Euroopa võistlustest loobus ka viimasel kuuel aastal rahvusvahelisel areenil eestlaste parimate tu-

Poola üllatas tol WRE-etapil ikka väga korraliku maastiku ja radadega.

lemuste eest hoolitsenud Margus, kes alustas rattaorienteerumise hooaega mai teisel nädalavahetusel Soome rahvuslikus karikasarjas, saavutades põhjanaabrite väga tiheda konkurentsiga kahepäevase võistluse kokkuvõttes kolmanda koha.

Kevadistest võistlustest

Sel kevadel on rattaorienteerujate kalenderplaani toonud muutusi mõningate võistluste ärajäämine. Soome Fillari Cup-i avavõistlused jäid aprilli lõpus Keski-Pohjanmaal sõitmata lumerohkuse tõttu, mai algul Saksamaal Dresdenis toimu- ma pidanud WRE-etapi korraldajatel keelasid aga metsahaldajad viimasel hetkel maastiku kasutamise pikaleveninud metsatööde tõttu. Seepärast on koondislased püüdnud leida alternatiive varakevadisele võistlusvaegusele. Üheks lahenduseks on olnud Tallinna teisipäevakutel

pika rattaorienteerumisraja läbimine tugeva kontrolltreeninguna. Hoolimata üsna tuttavatest maastikest on tingimused kvaliteetseks treeninguks korralikud – stardis ulatatakse kaart, millele on rada juba peale trükitud ning pärast saab internetis SI-vaheaegu võrrelda ning teevalikuid kommenteerida.

Esimene suurem kodune jõuproov toimus Värskas 20. ja 21. mail IV Peko MTBO näol, kust lisaks kõigile koondislastele võtsid osa ka lõunanaabrid. Järgmisel nädalavahetusel kogunes aga suur osa maailma ratta-o eliidist Võrru, kus sõideti esmakordselt 3päevane BikEst, mis kuulus ka WRE-sarja. Reede õhtul peeti proloogina sprint Kubijal ning nädalavahetusel olid põhivõistlused Haanjas, kus laupäeval seisis kavas lühi- ning pühapäeval tavarada. Haanjamaa nõudlikul maastikul sõidetud võistlustel jaotati välja ka Eesti meistrivõistluste medalikomplektid, sealhulgas esmakordselt lühirajal. Eesti MV oli koondislastele ka esimeseks katsevõistluseks.

Teiseks oluliseks valikvõistluseks oli 10.-11. juunil toimunud Pellava-Ajot Soomes Karijoel, millel oli samuti World Rankingu staatus ning mis olid ühtlasi ka soomlaste endi MM-i katsevõistlusteks. Põhjanaanabrid leidsid, et Botnia lahe äärsel Kristiinankaupunki lähedased maastikud on suhteliselt sarnased Joensuu olevatele ning korraldasid peale võistlusi kohapeal ka MM-i eelse laagri. Seetõttu oli nendel jõuproovidel osalemas rohkem kui kümne riigi koondislased, nende seas ka maailma absoluutsesse tippu kuuluvad venelased, mitmed tugevad Kesk-Euroopa maad nagu Tšehhi ja Šveits, ja näiteks ka suveks Euroopasse tulnud Austraalia ning Uus-Meremaa esindajad.

Eelmise aasta Soome MV Joensuu

Eestlased

RATTA-O WRE etappidel taas edukad

Rattaorienteerumise World Ranking sari jätkub tänavugi Rahvusvahelise Orienteerumisliidu IOFi egiidi all seeriavõistlusena, pakkudes ala harrastajatele kvaliteetseid ja kõrgetasemelisi rahvusvahelisi jõuproove eri riikides.

MARGUS HALLIK

Uuendustest niipalju, et iga aastaga haaratakse juurde üha uusi riike, pakkudes nii võistlusvõimalusi eri regioonides. Näiteks tänavu sõideti esimesed kaks etappi juba veebruaris Portugalis, järgmised aga märtsis Austraalias. Uute maadena said korraldusõiguse veel Saksamaa, Eesti ja Taani.

Kokku kuulub sarja 18 osavõistlust, üldjuhul sõidetakse igal maal järjest kaks etappi, vaid mõnes paigas üks. Punkte jagatakse kolmekümnele paremale vana MK-punktitabeli alusel ja kokkuvõttes arvestatakse vaid kuut paremat resultaati. See peaks looma eelduse, et konkurents muutub tihedamaks, kuna üldarvestuses korraliku tulemuse kirja saamiseks ei pea osalema väga paljudel etappidel. 1,5kordse koefitsiendiga lähevad tabelisse tiitlivõistluste individuaaldistantside finaalsõitude tulemused. Kõrgendatud koefitsiendiga (1,25) antakse punkte veel nendel osavõistlustel, kus stardis on vähemalt kolm eelmistel MM-võistlustel 10 parema hulka jõudnud sportlast. Seda klauslit rakendatakse naiste ja meeste klasside puhul eraldi. Saavutatud punktid püsivad üldtabelis täpselt aasta. See nõue on kehtestatud seetõttu, et hooaega mitte täiesti nullist alustada ning samas säiliks ikkagi mingi ülevaatlikkus. Aasta lõpus lüüakse siiski edetabel lukku ning premeeritakse paremaid.

Kuigi World Rankingu etappide osatähtsus pole võrreldav 2004. aastast kaotatud MK-sarjaga, koguneb tugevamates ratta-o riikides korraldatud jõuproovidele sportlasi veel umbes kümnest lähiriigist, mis kokkuvõttes tähendab ikkagi väga korraliku tasemega rahvusvahelisi võistlusi. Lisaks suurepärasele ja tugeva konkurentsiga startidele on World Rankingu sarjas osalemine tippudele oluliseks muutunud ka seetõttu, et käesolevast aastast määratakse tiitlivõistlustel võistlejaterivi lõpus startiv kuum rühm WRE punktitabeli hetkeseisu põhjal.

Ermile kaks etapivõitu, Hallikul stabiilsed sooritus

Eesti rattaorienteerujad jätsid sel aastal esimesed võistlused Portugalis, Austraalias ja Austrias vahele ning asusid stardijoonel alles kodustel osavõistlustel Võrumaal, lisaks osaleti kaks nädalat hiljem Soome etappidel. Võib öelda, et World Rankingu sari on eestlastele alanud sel aastal ülimalt edukalt. Eesti osavõistlustel Haanjas, kus meeste klassis oli

Tõnis keskendumas enne starti.

võistlemas üle 50 sportlase seitsmest riigist, suutsid meie rattaorienteerumise koondise tipud koduväljaku eelist suurepäraselt ära kasutada. Nii võttis Tõnis Erm mõlemal päeval võidu, talle sekundeeris Margus Hallik lühiraja kolmanda ning tavaraja teise kohaga. Eestlaste kõrval mahtus mõlemal päeval poodiumile vaid kolmekordne maailmameister Jussi Mäkilä. Saavutatud tulemuste üle võib auga uhkust tunda, sest kohal olid teiste seas suurte koondistega maailma absoluutsesse tippu kuuluvad soomlased ja venelased, kellel on ette näidata mitmeid MM-tiitleid. Kindlasti aitasid eestlasi omajagu ka tuttavad maastikud, ent samas tuleb tõdeda, et kõigil ülejäänud juhtudel oleme meie ise kuskil mujal võõrustatavateks. Oli mõnus kordki kodus võistelda, las aduvad teisedki vahel seda tunnet, kui raske on tugevaid konkurente nende kodumaal võita.

Täpselt kaks nädalat hiljem kogunes suur osa maailma ratta-o eliidist Soome Karijoele, kus sõideti eel-MM-i raames järgmised World Rankingu etapid. Põhjanaanbrite WRE osavõistlustele olid läheneva Joensuu MM-i ootuses kogunenud juba lisaks Baltikumi, Poola ning Venemaa paremikule ka ratta-o maailmas tooni andvad Tšehhi ja Šveitsi koondised ning ka mõned Okeaania esindajad, ühe näitena eksmaailmameister Austraaliast.

Erinevalt tavapärasest pakkusid soomlased seekord orienteerumistehniliselt suhteliselt lihtsaid, kuid füüsiliselt üsna raskeid radu. Tunnise lühiraja võistluse võitis üks kõigi aegade edukamaid rattaorienteerujaid, mitmekordne maailmameister ja MK-võitja, sel aastal 38aastaseks saav Mika Tervala, kelle treeningmahud ulatuvad 750 tunnini aastas. Tavarajal domineeris kõikide hämmastuseks vahetult enne võistlusi Euroopasse saabunud ülitugev austraallane Adrian Jackson. 2004. aasta maailmameistrina ja 2005 MM-i medalistina kuulub ta oma noorele eale vaatamata Austraalia eliiti ka o-jooksus ning tugevate tegijate hulka puhtas mägirattasõidus.

Eestlastest suutis kümne riigi 60 mehe konkurentsist teha suurepäraseid sõidud Margus, olles mõlemal distantsil kolmas ning kahe päeva kokkuvõttes Tervala järel koguni teine, seejuures jäi lühirajal võidust vajaka 46 ja tavarajal 44 sekundit.

Esimese päeva 30. kohaga näitas Tõnis, et kehvapäeval võib ka muidu maailma paremikku kuuluv sportlane leida end lõpuprotokollis võistlejaterivi keskelt. Samas kinnitas ta pika raja 8. kohaga taas oma kuulumist rattaorienteerujate eliiti.

Marguse kommentaar oma sõitudele: "Nii kõrged kohad üllatasid enastki, sest tegelikult olin väsinud nii treeningutest, tihedatest võistlustest kui ka reisimisest. Viimasel nädalal läbisin autoroolis rohkem kui 2000 km pikkade võistlusreiside tõttu. Samas olen rahul, et suutsin orienteerumistehniliselt läbida rajad suuremate vigadeta, mis minu füüsiliste võimete puhul tagab koha protokollis eesotsas. Kui Eesti meistrivõistlusteks ma vormi spetsiaalselt timmima ei hakanud, siis nädal hiljem Leedu MV pika

Margus startimas Värskas võistlustel

raja võit enam kui 12 minutiga näitas juba, et minek ei saa olla kehv. Viimase kuu jooksul olin teinud aga 11 starti ning pärast Soome võistlusi lasin treeningmahu alla ja nautisin rahvusvahelise ratta-o laagri melu Jalasjärvil, tehes kaasa vaid igapäevased kaardiharjutused. Huvitava faktina võib märkida asjaolu, et eestlasi peetakse ratta-o maailmas juba tõsisteks favoriitideks, Soomes tuli ajakirjanikega suhelda nii enne kui ka peale võistlust.”

World Rankingu kokkuvõttes eestlased eesotsas

Peale seni peetud kümnet World Rankingu osavõistlust on üldedetabel eestlaste vaatevinklist uhke: Marguse 2005.a MM-i kohad 4. ja 11. ning selle aasta etappidel saavutatud tulemused: 3.-2.-3.-3. tagavad sarjas kokkuvõttes juhtpositsiooni. Vaid 1,5 punktiga kaotab üldarvestuses austraallane Adrian Jackson ning 15 silmaga on maas sel hooajal senini veidi ebastabiilseid tulemusi näidanud venelane Ruslan Gritsan, eelmise aasta kahekordne maailmameister ja WRE sarja võitja. Mõningate ebaõn-

nestunud sõitude tõttu on vaid 7. kohal senini ainsa eestlasena WRE etapivõitudeni küündinud Tõnis. Teiste meie rattaorienteerujate kohad ligi 300 mehe konkurentsis on järgmised: 21.Rene Ottesson, 27.Alar Viitmaa, 65.Raul Kudre, 72.Mait Mändmets ning täpselt 100.Randy Korb.

Sellise tabeliseisuga minnakse vastu ka juuli esimeses pooles Joensuu toimuvatele MM-võistlustele, seega on eestlastel kaks meest kuumas rühmas. Samas ei tasu hetkeseisust eufooriasse sattuda, sest paljud parimad rattaorienteerujad pole kindlasti veel kõiki oma kaarte avanud ning iga uus võistlust algab taas nullist. Samas on kindlasti ka eestlastel parandusvaru veel omajagu.

Viimased MM-i eelsed ratta-o võistlused teegid koondise liidrid Margus ja Tõnis kaasa jaanipäeva paiku Poolas, kuhu läksid laagrisse, tutvumaks EM-i maastikega Varssavi lähistel.

BikEst 2006 – planeerimisprotsessist, tegelikkusest ning ausast mängust

Olles tänaseks saanud tagasisidet paljudelt BikEst 2006 osalejatelt ning ka ise mõõdunud analüüsinud, panen kirja tähelepanekuid rajameistri silmade läbi. Lisaks puudutan ka mõningaid võistluse planeerimisprotsessi punkte, mis võiksid lugejat huvitada.

AARE HUIK

Haanja kõrgustikul valitsenud varakevadised väga head lumeolud seadsid piirid võistluse toimumise ja rattaorienteerumise kaardi välitööde vahelisele ajaperioodile. Kuna veel aprilli alguses kattis lumi osasid teeradu võistlusmaastikul, sai rattaorienteerumiskaardil nõutavate teedradade klassifitseerimisega alustada alles aprilli teises pooles. Tagasi vaadates oli see ebapiisav aeg, sest välitööde maht oli üsna suur.

Rajameistrile oli tõsine probleem nn. „aimatavate“ teeradade RO-kaardile kandmine, mis küll ositi olid maastikul visuaalselt aimatavad, kuid neil teeradel oli rattaga võimatu sõita. Kuna Haanja kõrgustiku metsad on lopsaka alustaimestikuga (vaarikavõsa, lepvõsa, nõgesed, kõrge rohttaimestik) ning seal esineb palju mahalangenud puid (o-keeles rüga), jätsin kaardile kandmata „aimatavad“ teerajad. Arvasin, et need rajad kaardil muudavad paljud etapivalikud loteriiks. Vist eksisin?!

Talvel-varakevadel tekkinud metsaveojäljed

„koristasin“ RO-kaardilt samadel põhjustel, mis on kirjas eelpool. See oli osaliselt SUUR VIGA, sest vahetult enne võistlust (nädal-poolteist varem) otsustasid metsamehed alustada intensiivset väljavedu. Maa oli nende tehnika jaoks just nüüd parajal määral tahenenud. Selle tulemusena puudusid RO-kaardilt osa maastikul olevaid suure sõidetavusega väljaveoteede lõike. Kahjuks oma vähese rajameistri kogemusega ei näinud ma seda ette. Üldine järeldus – planeerida tuleb rohkem aega välitöödeks!

Rajameistrina sain tunda kriitikat rajaplaneeringu pärast, mis olevat seadnud osa võistlejad justkui sundvaliku ette, sõiduks läbi taluhoovide?! Võin kinnitada – rajad (etapid) olid planeeritud nii, et ei tekkinud ÜHTKI sundetappi läbi õueala!!! Keelatud viljad ja muud ahvatlused on sageli ülikaasakiskuvad, ja seda ka otselõikamised läbi taluhoovide!

Pühapäeva õhtul rada maha võttes ilmnis mulle (rajameistrile) masendav pilt: suur osa võistlejatest on „sulid“, kes võistluses kasutavad ebaausaid võtteid. Massiliselt oli tekkinud uusi jälgi läbi KEELUALADE! Eriti meeste H21E sarjas.

Kritiseerisid need, kes vahele jäid või need, kes teiste ebaausat mängu pealt nägid. Selle asemel, et märkus teha rikkujale, hurjutati rajameistri kalla! Juttu (kriitikat) oli ka kurjadest koertest taluhoovides. Igas taluhoovis peabki (kuri) koer olema – see on normaalne! Ei ole normaalne ronida võõrasse taluhoovi koeraga mängima! ÕUEALADEST LÄBISÕIT ON O-VÕISTLUSMÄÄRUSTEGA KEELATUD!!!

Kui kuskil uitaski mõni juhuslik koer (väheusu-

tav), siis selle vastu pole me keegi kaitstud ja sellekohane kriitika rajameistri suhtes on kohatu.

Kokkuvõtteks: asjakohane kriitika on alati tere tulnud, see on edasiviiv jõud tulevaste võistluste paremal korraldamisel ning sellega tulevikus ka arvestatakse (ka võimalikud kurjad koerad).

Proovisin vähese kogemusega rajameistrina anda parima, mida oskasin ja suutsin ning tundub, et „asi“ väga aia taha ei läinudki. Rõõmu tegi see, et Haanjamaa karmidel maastikel võistles palju eri riikide tipptegijaid ja osa neist isiklikult tänas hea raja eest! See oli parim tasu rajameistrile.

Lõpetuseks: tegeleme asjaga edasi, proovime tulevikus teha parema kvaliteediga MTBO võistlusi ning ootame ausat mängu ka kõigilt võistlejatelt!

BikEst 2006
Võru 26.05.2006

Sprint

D16 3,6 km; 7 KP

1.Piibe Tammemäe	Orvand	17.28
2.Daisy Kudre	Peko	19.01
3.Kaisa Raudkepp	Peko	20.20

D20 3,6 km; 7 KP

1.Mirjam Rauba	OK Võru/ Sp	15.16
2.Helena Heinväli	Kobras	17.30
3.Eleri Hirv	Võru	18.14

D21E 6 km; 10 KP

1.Maija Lång	FIN	20.30
2.Ingrit Kala	Peko	20.57
3.Michaela Gigon	AUSTRIA	21.32

D35 3,6 km; 7 KP

1.Mare Parve	Peko	19.20
2.Irina Medvedeva	RUS	22.18

H16 4,4 km; 9 KP		
1.Sander Linnus	Peko	19.38
2.Kristjan Parve	Peko	19.39
3.Mihkel Lang	OK Võru/Sp	20.37
H18 4,4 km; 9 KP		
1.Joonas Oja	Rakv	18.59
2.Tiit Toomas	Peko	19.29
H20 4,4 km; 9 KP		
1.Lauri Malsroos	Tammed	14.15
H21A 6 km; 10 KP		
1.Aldo Mett	-	27.28
2.Mart Pais	LSF PT	43.11
H21E 8,1 km; 14 KP		
1.Tõnis Erm	TAOK	23.22
2.Tuomo Tompuri	FIN	24.31

Tuomo Tompuri

3.Alar Viitmaa	Lehola	24.42
H35 6 km; 10 KP		
1.Kaido Nurja	Nõmme	21.25
2.Vermo Siim	MARU	22.35
3.Margus Venelaine	LSF PT	22.40
H40 4,4 km; 9 KP		
1.Mika Rantala	FIN	14.05
2.Jüri Pärnik	Peko	15.06
3.Olav Karu	Rakv	16.08
H45 4,4 km; 9 KP		
1.Tiit Tali	Ilves	16.34
2.Kalev Kõiva	Kose	17.55
H50 3,6 km; 7 KP		
1.Harry Veide	LUS	17.08
2.Hillar Valk	Rakv	22.47

Lühirada

RO EMV/BikEst 2006
Haanja 27.05.2006

D16 8 km; 8 KP		
1.Piibe Tammemäe	Orvand	31.22
2.Daisy Kudre	Peko	33.14
3.Kaisa Raudkepp	Peko	35.27
D20 8km 8KP		
1.Marika Hara	FIN	26.50
2.Mirjam Rauba	OK Võru/ Sp	29.28
3.Eleri Hirv	Võru	32.52
4.Helena Heinväli	Kobras	33.30
D21E 13,8 km; 11 KP		
1.Ksenia Chernykh	RUS	52.08
2.Maija Läng	FIN	55.03
3.Maret Vaher	Kobras	55.20
5.Ingrit Kala	Peko	58.48
9.Ruth Vaher	Kobras	1:00.54
D35 8 km; 8 KP		
1.Irina Medvedeva	RUS	33.50
2.Mare Parve	Peko	39.18

Võistlejad lõpusirgel

3.Helen Mast	HOK	40.17
4.Jaanika Rist	JOKA	56.54
D40 8 km; 8 KP		
1.Lea Korem	-	40.05
2.Ülle Põldoja	Ilves	40.18
H16 10,5 km; 7 KP		
1.Kristjan Parve	Peko	33.55
2.Sander Linnus	Peko	36.40
3.Jüri Joonas	OK Võru/ Sp	41.01
H18 10,5 km; 7 KP		
1.Priit Randman	Rakv	29.07
2.Kristo Heinmann	Ilves	29.24
3.Joonas Oja	Rakv	30.47
H20 10,5 km; 7 KP		
1.Lauri Malsroos	Tammed	27.22
2.Even Toomas	Peko	30.51
3.Rauno Jõgeva	Kobras	31.06
H21A 13,8 km; 11 KP		
1.Aldo Mett	-	1:08.06
2.Mart Pais	LSF PT	1:36.07
H21E 17,5 km; 14 KP		
1.Tõnis Erm	TAOK	53.19
2.Jussi Mäkilä	FIN	53.37
3.Margus Hallik	LUS	53.43
6.Rene Ottesson	Lehola	55.15
H35 13,8 km; 11 KP		
1.Heigo Pöld	Rae	53.09
2.Kaido Nurja	Nõmme	53.12
3.Margus Venelaine	LSF PT	53.28
H40 10,5 km; 7 KP		
1.Mika Rantala	FIN	28.43
2.Egils Gruzde	LAT	29.11
2.Martti Parve	Peko	29.11
4.Olav Karu	Rakv	29.59
5.Jüri Pärnik	Peko	30.19
H45 10,5 km; 7 KP		
1.Tiit Tali	Ilves	31.55
2.Kalev Kõiva	Kose	32.51
3.Raul Laas	JOKA	33.10
H50 8 km; 8 KP		
1.Hillar Valk	Rakv	27.08
2.Peep Eomois	TAOK	32.05
3.Sulev Kuiv	TAOK	34.:01

Tavarada

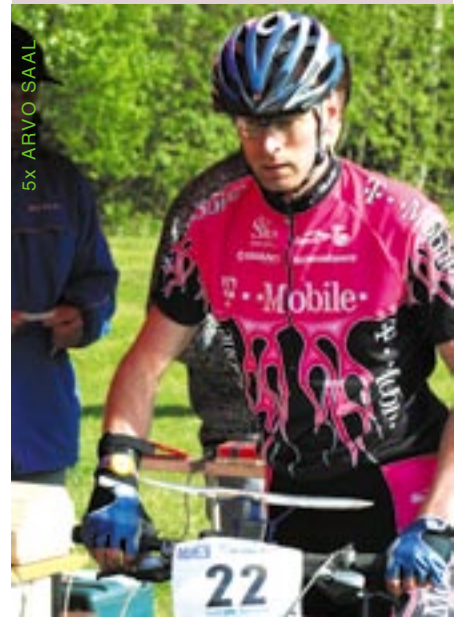
RO EMV/BikEst 2006
Haanja 28.05.2006

D16 10 km; 10 KP		
1.Piibe Tammemäe	Orvand	56.09
2.Kaisa Raudkepp	Peko	1:01.20
3.Liisi Rist	JOKA	1:01.55
D20 10 km; 10 KP		
1.Marika Hara	FIN	43.11
1.Mirjam Rauba	OK Võru/Sp	55.50
2.Helena Heinväli	Kobras	56.43
3.Raili Raudsepp	OK Võru/ Sp	59.08
D21E 20 km; 17 KP		
1.Ksenia Chernykh	RUS	1:21.35
2.Michaela Gigon	AUSTRIA	1:27.02

Michaela Gigon

3.Maija Läng	FIN	1:28.28
5.Ingrit Kala	Peko	1:31.38
8.Maret Vaher	Kobras	1:33.17
11.Ruth Vaher	Kobras	1:38.52
D35 10 km; 10 KP		
1.Irina Medvedeva	RUS	55.07
2.Mare Parve	Peko	1:00.38
3.Jaanika Rist	JOKA	1:16.47
D40 10 km; 10 KP		
1.Lea Korem	-	1:19.20
2.Ülle Põldoja	Ilves	1:24.29

5x ARVO SAAL

Jussi Mäkilä

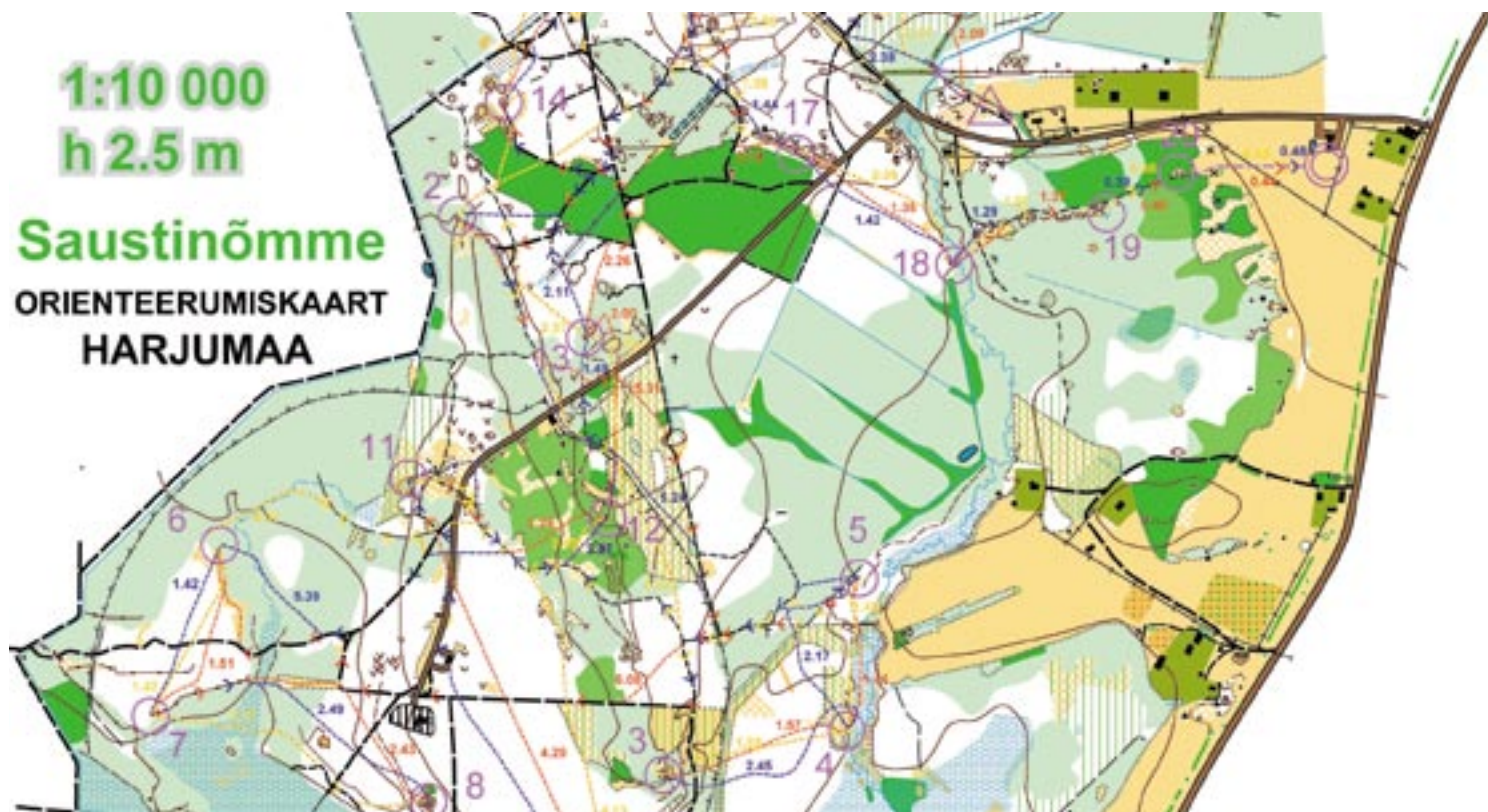
H16 13,5 km; 12 KP		
1.Sander Linnus	Peko	1:27.43
2.Jüri Joonas	OK Võru/Sp	1:31.55
3.Kristjan Parve	Peko	1:40.38
H18 13,5 km; 12 KP		
1.Priit Randman	Rakv	1:13.26
2.Kristo Heinmann	Ilves	1:13.57
3.Tiit Toomas	Peko	1:18.40
H20 13,5 km; 12 KP		
1.Lauri Malsroos	Tammed	1:00.59
2.Rauno Jõgeva	Kobras	1:27.19
3.Even Toomas	Peko	1:53.17
H21A 20 km; 17 KP		
1.Aldo Mett	-	1:56.05
2.Mart Pais	LSF PT	2:05.27
H21E 32,1 km; 22 KP		
1.Tõnis Erm	TAOK	1:42.47
2.Margus Hallik	LUS	1:42.57
3.Jussi Mäkilä	FIN	1:44.50
8.Alar Viitmaa	Lehola	1:48.39
H35 20 km; 17 KP		
1.Heigo Pöld	Rae	1:18.47
2.Anatoly Shelekhin	S-Petersburg1	1:22.42
3.Vermo Siim	MARU	1:26.48
4.Margus Venelaine	LSF PT	1:29.21
H40 13,5 km; 12 KP		
1.Mika Rantala	FIN	1:05.07
2.Tõnu Tänav	Rae	1:10.53
3.Martti Parve	Peko	1:13.37
4.Olav Karu	Rakv	1:14.44
H45 13,5 km; 12 KP		
1.Kalev Kõiva	Kose	1:18.33
2.Tiit Tali	Ilves	1:20.17
3.Raul Laas	JOKA	1:31.38
H50 10 km 10 KP		
1.Harry Veide	LUS	46.00
2.Hillar Valk	Rakv	48.48
3.Kalle Nelk	Orion	50.40

Ruslan Gritsan

Vaatamata kõigele on orienteerujate arv tasapisi kasvanud ning see tendents on jõudnud päevalgusest ka ööhämarusse. Suuresti on see nõnda läinud tänu perekond Tarmaku kevad-sügistele askeldamistele kolmapäeva öödes. Seal, kus Tallinnas ja selle lähiumbruses vähegi puid kasvab – seal on pealinnakandi rahval olnud võimalus, tänu SK Tallinna Kompassile, lampide vilkudes kontrollpunkte jahtida.

JÜRIÖÖ katsevõistlused

MAIT TÕNISSON

Huvilistele ei ole takistuseks saanud isegi heade öölampide kallidus, asja ajab ära ka väiksem LED-valgusti ja julgust lisab tänavavalgustuse lähedus. Kui eelpoolnimetatud valgusallikaist napib, saab rihmaga kaela riputada võimsa projektori. Sõnaga – rahvasportlane on leidnud taas tee ka öisesse metsa ja sedaviisi on, kellele öiseid võistlusi korraldada!

Teist aastat järjest võttis LSF Pronoking Team korraldada Tallinna öised meistrivõistlused. Eks eelmise aasta õnnestumine andis julgust asja uuesti proovida. Harjutuskordadeks uusi ja huvitavamaid jooksu- ja suusaradu otsides oli silma jäänud Saku kõrval asuv Saustinõmme metsatukk, kus on pisut männimetsa ja militaarkaeveidki. Tundus, et öise võistluse kannatab see koht välja küll. Varasügisel alustasime kaardistustöid, mis tegijate kogenumatuse tõttu pikalt venisid, talvi-seid lumes sumpamisi sisaldasid ning lõpliku lihvi said alles võistlus-ööga sama nädala alguses.

Lootsime, et sobiv võistlusaeg, paar päeva enne Jüriööd, meelitab end ja oma öist varustust proovile panema palju osalejaid. Eelmise aasta osalejate arvu tahtsime kindlasti ületada, sest võistlejate jaoks me seda võistlust ju teeme. Pühapäeva ja ametliku registreerimis-aja lõppedes oli registreerunud täpselt sama palju võistlejaid, kui möödunud kord. Sellega me leppida ei saanud! Esmaspäeva hommikul läks meeldetuletav kiri listi. Kasutasime ka otsepostitustaktikat nende ööorienteerujate peal, kes korra juba me korraldatud Tallinna MV-I käinud. Asi toimis. Toimis isegi pisut üle, osalejaid lisandus veel peale lisaregistreerumisaia lõppu ning selgus, et üks reservkoht võistlusklassi

kohta võib väheseks jääda. Õnneks said siiski metsa kõik, kes selleks vähimatki soovi avaldasid. Püstitasime pealinna öiste esivõistluste uue osalusrekordi – 128! Võrreldes 2004 aasta 44 osalejaga on progress ilmne! Paraku teeb taandarengut laste osavõtt – tüdrukul kogunes osalejaid napilt rohkem, kui pjedestaalile mahtus ja poistel jäi pronksmedal välja andmata, kuna ühele noorhärrale käis öine mets pisut üle jõu..

Valdav enamus metsameelitatuid jäid oma otsusega osaleda ka rahule! Ei lugenud see, et tänavaposte aitamas polnud ja rajad päevaku omadest poole pikemad. Konkurents oli sedavõrd tuline, et suisa kahes võistlusklassis läksid medalid jagamisele! H21 esviisik mahtus 46 sekundi sisse! Katsetatud said nii varustus kui sportlased – mitmegi Jüriöö võistkonna lõplik koosseis selgus just Saustinõmmel!

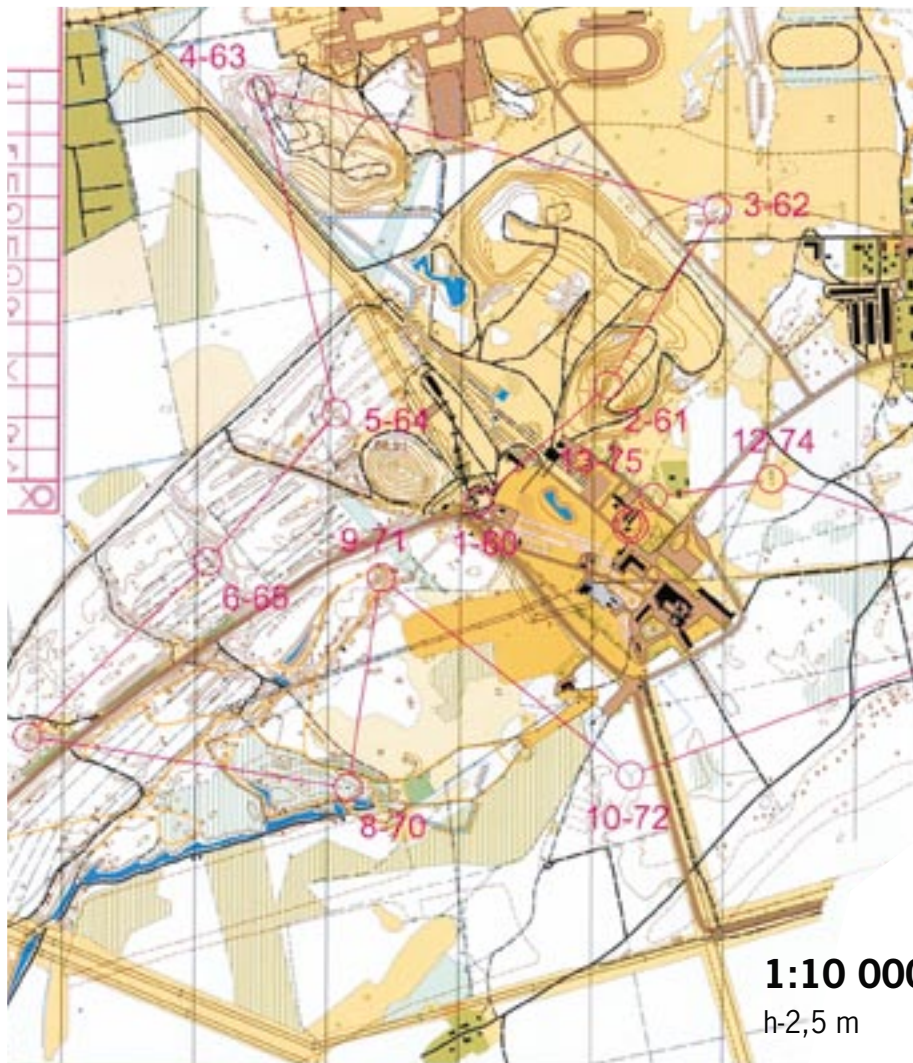
Katsetada said end ka korraldajad, kel augustikuus sama distsipliini EMV korraldamine seisab ees. Mitmeid ideid, kuidas ööpimedus korraldaja kasuks pöörata, saime proovida juba seekord: öueküünaldest tähistus starti jäi kõigile meelde, autasustamise taustaks planeerit ilutulestik vedas aga meid alt, väljastades rohkem suitsu kui tuld ning kaua otsitud tulepakk keeldus sootuks süttimast. Juba eelmisel aastal katsetatud, arvutiekraanil särav stardikell ja tulemusi ning infot edastav projektorivihk on samuti elemendid, mis mõjuvad just öösel efektselt. Tuleb küll mõnda, et info edastamises on meil veel pisut arenguruumi, aga me oleme selle enesele teadvustanud. Ootame kõiki augustiöös Altja künklikesse männimetstesse ja võistluskeskuseks valitud ajaloolisele külakiigega kõrtsiöuele!

Rajameistri muljeid

Kohtla KAEVANDUSPARK-MUUSEUMI auhinnavõistluselt

28. mail 2006.a.

VÄINO AUL

võistluse ajaks läks alusvõsa lehte, mida ma kaardistamise ajal ei osanud ette näha.

Kuna kaevanduskäikudes suuna määramist kompassiga ei saa teha, mõõtsin üle ainult nende laiused ja kujud. Olemasoleva käikude plaani seadsin suunalt õigeks maapealsete hoonete järgi. Kaevanduskäikude kujutamiseks pidin tegema vajalikud tingmärgid.

Arvan, et algselt klubi poolt plaanitud arvuka osavõtuga võistlus kuivas kokku kesise reklaami tõttu. Teisest küljest need võistlejad, kes osalesid auhinnavõistlusel, said omapärase kogemuse sellest, milline oli allmaakaevandus ja milline näeb välja maapind pärast põlevkivi kaevandamist.

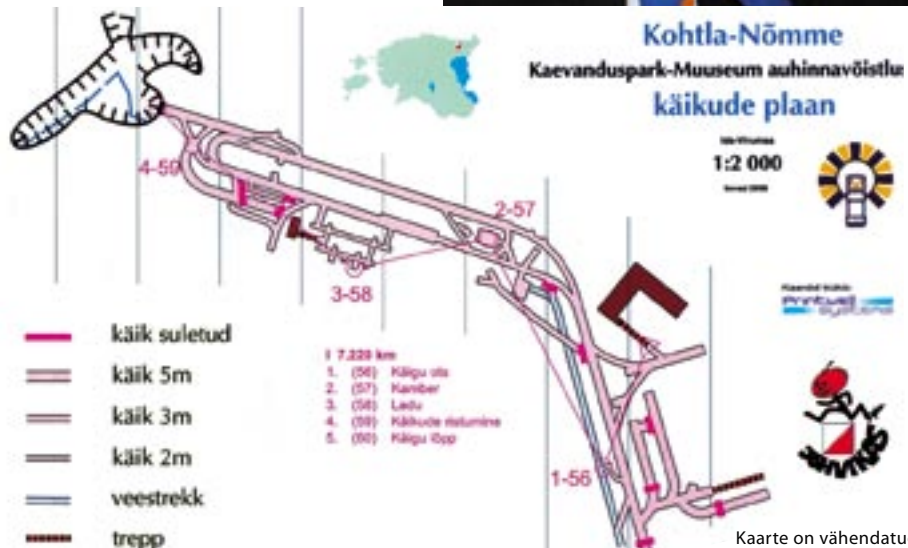
Pärast Olle Kärneri kommentaari lugemist jooksu kohta võin lisada, et tema oli ainuke võistleja, kes jooksis üles aherainemäkke selle kõige järsema külje pealt, et võtta tipu KP nr. 61.

Kaeve KP

Väli tööd algasid aprilli algusest lumega pärast talvel mitu kuud kestnud aluskaartide digitööd. Kuna käisin igal võimalusel maastikul, siis kaardi üks nädal varem valmis, mitte viimasel tunnil, nagu tavaliselt.

Kõige raskem oli leida õiged tingmärgid karjääris olevate kitsaste lohkude ja puistangute kujutamiseks. Pärast võistlust Kalle Kalmuga rääkides sain teada, et vajalikud O tingmärgid on olemas, kuid ma ei osanud neid kasutada. Osa karjääri teid olid kaardistamise ajal jää ja lume all ning võistluste ajal vee all, sellepärast eksisin nende liigitamisega. Alusmetsa joostavuse määramisel tekkis viga sellest, et

Siin ületas kitsarööpmeline raudtee laiarööpmelist. Nüüd on sillal jalakäijate tee.

2x PRIIT ÖVERUS

RAUDTEETAMMID

Nõmme mändide all

PRIIT ÖVERUS

Järg loole ajakirjas nr.1/2006

Mis oli Imperaator Peeter Suure Merekindlus, sellest oli juttu loo eelmises osas. Nüüd vaatame, milliseid jälgi on Merekindlusest jäänud Nõmme-kandi metsa alla.

Kuna ajal, mil kindluseraudteid rajati, oli Nõmme juba kiiresti arenema hakkav linnake, siis sulandusid militaarrajatised linna miljösse ja neist on ka tänapäevani küllalt palju säilinud. Kindluseraudtee keskuseks oli Nõmme-Kindluse (või Nõmme-Väike) jaam, mis asus praeguse Hiiu kaubahoovi kohal. Sellest on siiani osaliselt näha unikaalne ringdepoo, mis oli 25 kanaliga ja ühe pöörsillaga veduri-depoo seitsmekümnele vedurile. Kivist jaamahoone ja vana puidust

jaamahoone (endine kasarmubarakk) raudteeharude ääres seisavad Vääna tänaval püsti veel praegugi. Jaamas oli kümneid haruteid, sealt väljusid kitsarööpmelised raudteed Vääna ja Rahumäe suunas ning põimusid Tallinn-Haapsalu laiarööpmelise raudteega.

Vääna poole minev raudteetamm on siiani hästi säilinud, seal on veel alles mitu jaamahoonet ja muid raudteega seotud ehitisi. Eesti Vabariigi ajal hakkas raudteevalitsus Harku metsa servast liiva kaevandama, mille tagajärjel tekkis karjäär praeguste Tihniku tänava ladude territooriumile. Hea tükk ilusat orienteerumiseks sobivat liivanõlvu tassiti minema. Harku metsas (kaart 2003021 SO), kaugema karjääri lähedal (see, kus saareke vee keskel on), suusaraja ääres on üksik betoonpunker ja vanad kaevikute jäänused. Sinnani ulatus maakaitseleini. Mäletan lapsepõlvest, et Kalda tänava servas oli teinegi

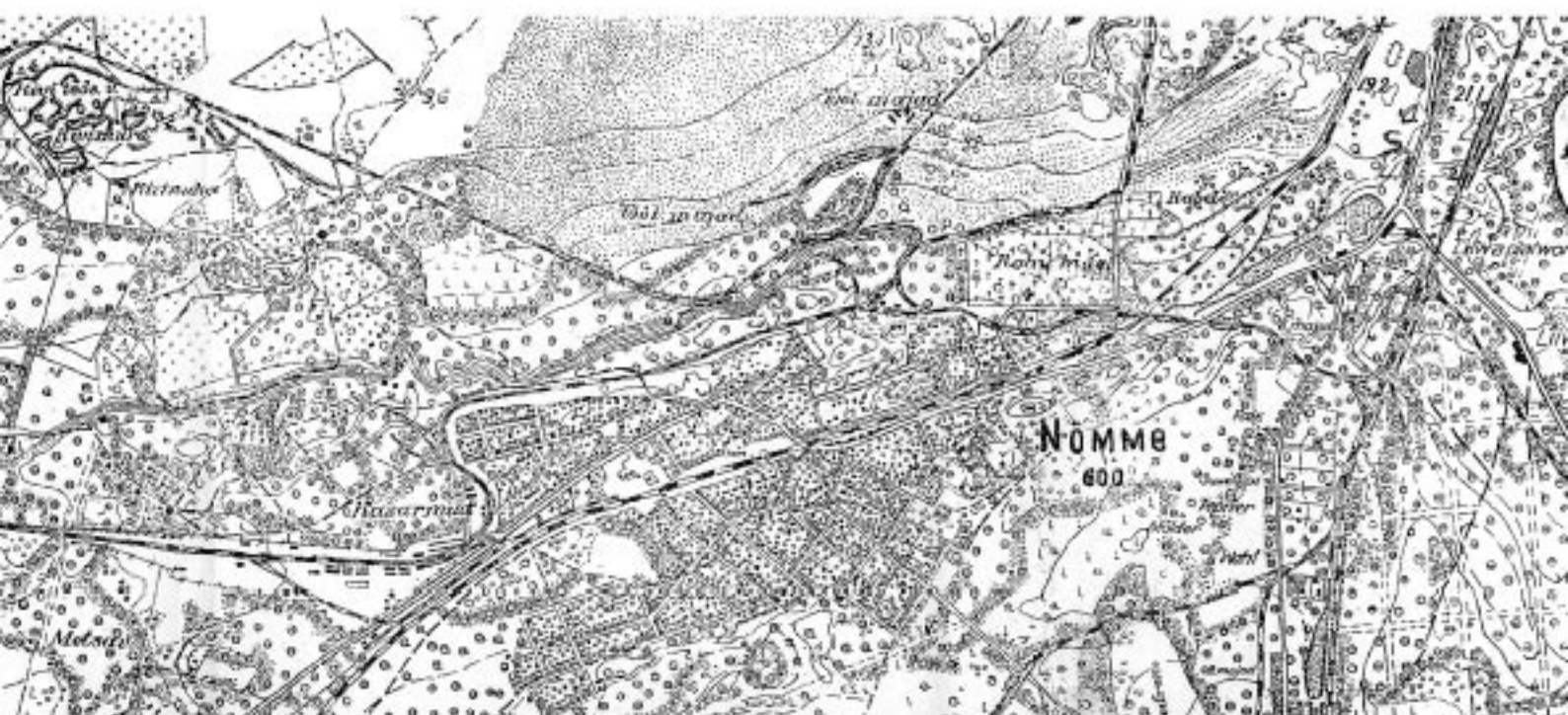
VANA FOTO ON MEHIS HELME RAAMATUST

Nõmme-Kindluse jaamahoone enne...

... ja nüüd – maja on püsinud pea muutmatusena.

Nõmme umbes 1920

audeeharu Väinasse
 Nõmme-Kindluse depoo
 Nõmme-Väike jaam
 suurtükipositsioonid
 Rahumäe jaam
 audeeharu Liivale
 audeeharu Tondile
 rööpõgon
 askemoonalaad
 audeeharu Astlangule

Täna Suurtüki tn. tulepositsioonil
 - kui raha on piisavalt, võib ehitada ka
 arhitektuurimälestise peale.

Sellelt kohalt keeras raudteeharu Vanaka nõlva poole.

Vanal raudteetammil on alati palju jooksjaid ning jalutajaid.

punker, mis oli nõlvalt kaevamise tõttu alla vajunud. Sellest pole enam midagi säilinud.

Hiiu poolt Rahumäele liikudes saame jalutada veel üsna hästi säilinud raudteetammil (kaart 2002013), mis on ka jooksjate-jalutajate lemmikrada. See teeb paar uhket kaart Hiiul ja keerab siis suusahüppetorni juurest piki Mustamäe serva Rahumäeni. Kuna läbimurre Mustamäele (praegune Ehitajate tee) ei olnud siis olemas, võib ette kujutada, kuidas susla tol ajal mööda mäeharja Rahumäelt Hiiule tossutas. Raudteeharu ääres oli ka kaks tulepositsiooni – üks praeguse Hiiu-Suurtüki tänava lõpus, Nõmme kõrgeimas punktis, teine Nõmme turu juures „Vanaka” kohal.

Rahumäe kalmistu kõrval asus jaamahoone (varemed säilinud) ja kolmnurga kujuline harutee, suundadega Hiiule, Tondile ja Liivale. Kui Tondi kasarmuteni minevast harust pole palju säilinud, siis Liivale viiv tamm kulgeb praegugi tänavate vahel, ületades sillaga praegust raudteed Järve ja Rahumäe jaama vahel.

Mustamäe nõlva alla tuli Tondilt teinegi raudteeharu. Praeguse TTÜ spordihoone juures olid laskemoonalaod, ehitajate ja sõjaväeaste barakid ning polügon. Laskemoonalaadudest on kahes kohas säilinud liivavallid, alles on ka üks vana hoone ja jupike munakiviteed. Ladude juurest läks raudtee edasi piki praegust Ehitajate teed, TTÜ tagant Kadaka ladudeni, mis olid ehitatud tunnelitena Astangu (kaart 2003033) paejärsaku sisse. Kadaka laod olid planeeritud hiigelsuureks tunnelsüsteemiks, millest valmis jõuti ehitada vaid mõned. Hiljem õhiti needki osaliselt. Mõned suudmekohad ja ventilatsioonisahtid on tänaselgi päeval näha. Paekalda alla jäävad müürid ringvallide sees on juba punaar mee laskemoonalaadude jäänused.

Nõmme kitsarööpmelise raudtee ajalugu algas 1913. a. suvel, mil see avati Peeter Suure Merekindluse objektide teenindamiseks. Raudtee oli Nõmme-Väike ja Sõrve jaamade vahel kaheteeline. Tsiivilotstarbeks kasutatud lõigul olid peatused Liiva, Rahumäe, Nõmme-Väike, Harku, Rannamõisa, Sõrve, Vatsla ja Väana. 1928. a. renditi liin Eesti Kaitseväge Pioneeripataljonile õppepolügoniks, tagastati Eesti Vabariigi Raudteele 01.04.1933. Lõik Nõmme-Väike ja Väana jaamade vahel suleti 01.06.1959, rööpad võeti üles 1962.aastaks. Kuni 03.03.1971, mil suleti kogu Tallinna sõlm, säilis liiklus Liiva ja Nõmme-Väike jaamade vahel teenindamiseks Hiiul asuvat teravilja elevaatorit.

Allikad:

Heino Gustavson „Merekindlused Eestis 1913-1940”
 Mehis Helme „Eesti kitsarööpmelised raudteed 1896-1996”
 Orienteerumiskaardid 2002013, 2003021, 2003033;
 Maa-ameti koduleht <http://www.maaamet.ee/>
 Rahvusraamatukogu kartograafiasaal.

MUDEL

SUUNTO T6

LIIKMEMAKS

6990 kr

SEADE

VÄÄRTUSED/FUNKTSIOONID

Esimene spordiinstrument, mis ei piirdu üksnes pulsi jälgimisega vaid mõõdab EPOC väärtuse abil treeningu efektiivsust.

ALTIMEETRI ja SÜDAMEMONITORI kombineerimine võimaldab lisaks koormusele jälgida kõrguse muutuse mõju Teie südame tööle.

BAROMEETER aitab Teil prognoosida ilma muutumist. **ARVUTILIIDESE** abil saate analüüsida oma treeninguid ja pidada treeningpäevikut.

SUUNTOSPORTS.COM veebileht on praktiline lisaväärtus Teie T6'le – koht, kus saate võrrelda ja jagada mõõdetud andmeid teiste Suunto toodete kasutajatega üle maailma.

Lisavarustusena saadaval olevate **FOOT POD** ja **BIKE POD** abil saate mõõta jooksu ja rattasõidu distantsi ning kiirust.

SOOVITAJAD

LISAINFORMATSIOON

www.suunto.com www.MATKaSPORT.ee

TOOTJA

SUUNTO
 REPLACING LUCK.

27 - JÄRSÄK, ÜLAL

- 30 - LOHK
- 31 - ASTANGU LÕUNAOTS
- 32 - KRAAVI KÄÄNAK
- 33 - VARE
- 34 - TEHISORVAND
- 35 - PÕHJAPOLNE KIVI, 1,0m
- 36 - METSA IDANURK
- 37 - KOOPAS, PAREMAL KÜLJEL
- 38 - KÜNKA TIPP
- 39 - AUK

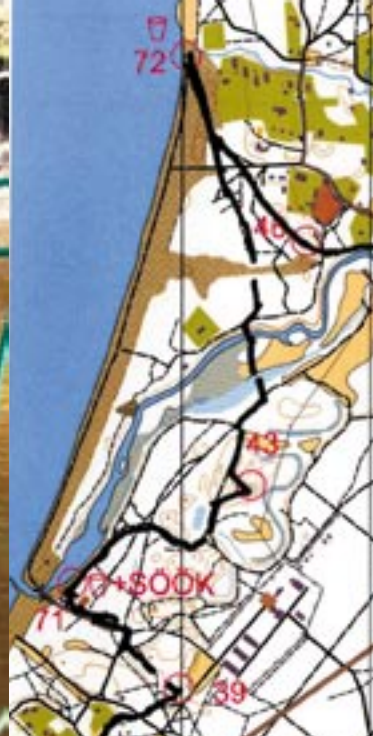
- 40 - AUK
- 41 - VARE, LÄÄNEKÜLG
- 42 - KESKMINE KADAKAS
- 43 - ORVAND
- 44 - SADUL
- 45 - PIKA ORVANDI OTS
- 46 - SADUL
- 47 - ASTANG 2m, ALL
- 48 - KRAAVIDE RIST

- 50 - SAAREKE
- 51 - NINA POOLSAARE OTSAS
- 52 - JÄRSÄK, ALL
- 53 - TIIGI LÄÄNEKÜLG
- 54 - JÄRSÄK, ALL
- 55 - VARJENDIS

- 70 - KAHEHARULINE MÄNI
- 71 - JÕE KALLAS
- 72 - OJA SUUE
- 73 - ASTANG, ÜLAL
- 74 - BETOONSEIN
- 75 - OJA KÄÄNAK
- 76 - JÕE LÄÄNEKALLAS

3x TIJU MÄGI

“LIBAHUNDI JÄLG”

TIJU MÄGI

1:20 000
h 5m

seiklusrogain pani adrenaliini möllama

5. mail Väana-Jõesuu metsades. Juba kolmandat aastanumbrit kandev üritus kogub järjest populaarsust. Sel aastal toimub seiklusüritus kahes etapis. Ja neil, kes Väana.-Jõesuusse mingil põhjusel

ei jõudnud, on võimalus kaasa lüüa II etapil 28.oktoobril Paldiskis. Rajameistrid Mairolt Kakko ja Veikko Tamlak olid teinud ääretult põneva ja mitmekesise

Üks kontrollpunkt oli lausa meres. Sinnajõudmiseks pakkusid korraldajad lahkest kalamehe kombinesooni. Kuid leidis ka neid, kes aja kokkuhoiu mõttes ilma selleta meres ära käisid. Keegi ei kurnud ega jäänud haigeks. Eriti hiilgas Männikumäe vapper tiim, kes koguni kaheksa korda Vääna jõest läbi kahlas! Nemad olid ka ainukesed, kes Keila jõe forsseerisid otse, sildu kasutamata. Ja üks see saigi võidu saamisel määravaks, Tapa kolmik võitis kõik punktid ja jõudis veerandtunnise varuga ka finišisse. Rajameistritel jäi üle vaid tõdeda, et järgmisel etapil tuleb panna punkte rohkem ja rada teha pikem.

Kristiine keskuse "Adidase" kaupluse esindusvõistkond

oli vaheldusrikas ja rada, mille valisime, igati põnev.

Nalja sai rajal olles parasjagu, eriti muidugi jõe ületamisel, kus Rainaril õnnestus täiega sisse sumada. Pertti: "Mul on tegelikult väike kõrgusekartus, aga kui Naage pangalt kõik noored vapralt alla laskusid, panin silmad kinni ja saingi alla."

Tegelikult oli kogu see võistlus ikkagi suur meeskonnatöö, kus tuli kogu aeg kaaslaste ja nende võimetega arvestada. Leiame, et selline koos tegutsemine väljaspool tööaega aitab oluliselt kaasa kollektiivi vaimu ja mikrokliima parandamisele.

Korraldusega jäime väga rahule, ettevalmistused olid tehtud suurepäraselt, ilm oli super, nuriseda ei oska küll millegi üle. Nüüd hakkame kindlasti trennima, et sügisel tagasi tulla ja parema koha nimel võistelda. Füüsiliselt jäime jah natuke nõrgaks, ega ikka joosta ei jaksanud, enamuse ajast kõndisime või sõrkisime.

Finišis oli väga hea tunne just sellepärast, et meie eesmärk oli läbida kõik "seitsmesed" punktid ning sellega saime hakkama. Sügisel tuleme oma tiimiga kindlasti uuesti ja kutsume ka teisi spordipoode endaga võistlema."

Rajameister Mairolt Kakko hinnang: „Jah, selline huvitav nähtus, et kui rajameister planeeris: linnulend/teekonna 30,5/36 km, siis võitjad tegid: 26/30,4 km (!!!) ehk umbes 15% teekonna lühendamist. Ja selleks oli vaja 8+1x Vääna jõe (1 koht oli kaheharuline), 1x korralikku oja ja 2x Keila jõe ületada. Noorima võistleja Asso Kesaväli sünniaasta on seejuures 1992!

Tähelepanu väärib ka 2. koha saanud HD14 võistkond, kes oli kõigist ülejäänud vanematest tublim. Väga tore elamus oli taas! Huvitav maastik ja superilm muidugi soosisid meie ettevõtmisi.

Heameelega teeme seda jälle! Ja kutsume kõiki seiklushuvilisi 28. oktoobril Paldiskisse Libahundi jälje II etapile.

osales esmakordselt ja jäi üritusega väga rahule. Jane Puusepp, Malviki Mägi, Rainar Saun, Elise Kaidme, Pertti Prits jagasid oma muljeid: "Kevadel arutasime kollektiivis, et oleks aeg hakata aktiivsemalt liigutama ja spordiga tegelema. Kui kuulsime Libahundi jälje üritusest, läksime õhinasse ja otsustasime kaasa lüüa. Tulijaid oleks veelgi olnud, aga keegi pidi jääma ju kaupluse tööle ka.

Meie jäime selle üritusega väga rahule. Arvame, et selline seiklusrogainil kaasategemine nõuab eelnevat ettevalmistust. Oluline on vastupidavus ja kindlasti peaks kaarti ka oskama lugeda. Meie hulgast vaid Malviki oli varem orienteerumisega kokku puutunud ja tänu sellele saime ilusasti hakkama. Ka maastik

raja. Kokku oli võistlejatele 35 ruutkilomeetrise maa-alal 6 tunni jooksul leidmiseks kolmkümmend kaks punkti. Neist seitsmes punktis tuli osalejatel sooritada erinevaid meeskondlikke ülesandeid alates kaljupangalt laskumisest ja kõitega jõe ületusest kuni raftinguparvel punkti jõudmiseni. Punkte tuli otsida nii puu otsast, maa alt koopast kui ka sõjaaegsest maa-alusest varjend-labürintist. Kõige suuremat elevust tekitas Vääna jõe ületamine, mida ametlikult (loe "üle sildade") oli võimalik teha kolmes kohas. Ilus ilm aga meelitas riskima ja nii sumas suurem osa võistkondi mõned korrad ikka otse ja vööni ulatuvast veest läbi.

I etapi paremusjärjestus.

HD18 ja üldvõitja - Männikumägi Tapa (Joonas Oja; Anni Vainola, Asso Kesaväli) 157 p.

DD18 - Miina Härma Tartu, üldarvestuses III koht, (Hannula-Katrin Pandis, Marta Kask, Kristi Tiimann) 116 p.

HD14 - Miina Tartu, üldarvestuses II koht!, (Piret Pärnik, Kristjan Martin Kirjanen, Villem Pata) 121 p.

DD14 - Härä Akseli Hõövelpink Keila (Ann Vaida, Triinu Kruus, Kadri-Ann Rannamets) 40 p.

Vabaklass - Nilsonid Tallinn (Ander Roosipuu, Sten Sakson) 107 p.

Merike Vanjuk

D21, OK Kape

3. juuni 1976

Kuigi viimased 12 aastat olen elanud Tartus, kuulub mu hing siiski Hiiumaale.

Elan omapäi.

Tartu Ülikool, hambaarst

SA TÜ Kliinikum

Hambaproteesikeskus, arst-õp-
pejõud.

ARVO SAAL

Milline näeb välja Sinu igapäevane töö?

Eks paljudele võib tunduda hambaarsti töö vastuvõetamatu, pingevaba ja rutiinne, aga õnneks ta seda ei ole. Igapäevase töö eesmärk on ju suunatud ilusatele, tervetele hammastele ja kaunile naeratusetele.

Vahemärkusena: naeratus on puhkus väsinule, päevavalgus tõrjutule, päike kurvale ja looduse parim vastumürk muredele. Naeratus ei maksa midagi, kuid loob palju.

Seoses sellega, et ükski inimene ei sarnane teisega, on ka minu tööpäevad väga erinevad. Hea tulemuse saavutamiseks on protseduuride arv ja aeg iga kliendi jaoks erinev. Paljudel juhtudel peab selgitama, et kõik ei juhtu üleöö ja tuleb olla järjepidev ning varuda kannatust. Kuna töötan proteesikeskuses, siis seal kaunist naeratuset kohe ikka ei saa (näiteks, kui hammas on ära murdunud, patsient aga äkki taipab, et peab 3 päeva pärast ära sõitma ja nüüd kohe tahaks uusi hambaid).

Ei ole nii, et täna tuled ning homme on korralik ja lõplik tulemus käes. Enne on vaja mitu korda proovimas käia. Ei saa tulla nõudmisega, et näe, naabri-Salmel läks niipalju aega ning tulemus oli selline, miks siis mina pean mitmeid kordi proovides käima. Töö on tellija materjalist!

Kahjuks on paljudel inimestel jätkuvalt suur hirm hambaarsti/ravitooli vastu, seega peame oma töö võimalikult meeldivaks tegema ja ka inimesi koostööks motiveerima. Meile, eestlastele,

võib ju tunduda, et hoolitseme oma hammaste eest üsna hoolsalt, aga paraku kõigi kohta see ei käi. Suuhügieen võiks parem olla, seetõttu üritan arstina motiveerida eeskätt lapsi ja noori, et nad saaksid varakult nii loomulikuna näiva toimetuse, kui suuhügieen, oma igapäevaseks, täiesti tavaliseks harjumuseks.

Seos orienteerumisega enne, nüüd ja tulevikus

Endalegi üllatuseks saab sellel aastal mul orienteerumisega sinasõpruse algusest 20 aastat. 1986. a. augustis läksin tädi poeg Tammo eeskujul Anu Saue juurde orienteerumistrenni. Kuigi ka aasta enne seda olin paaril korral neljapäevakutest osa võtnud, seejuures kaardist veel midagi teadmata-taipamata. Minule oli oluline vaid see, et värvipliatsiga tuleb õigesse laht-risse rist tõmmata ja siis on finišis hea teistega võrrelda, mitu KPd õnnestus üles leida.

Algselt oli huvi rohkem metsas-soodes mütta-mise vastu, nüüd on eesmärgid veidi teised. Paar aastat tagasi leidsin, et kui veidi teadlikumalt ja sihipärasemalt trenni teha, ei ole Eestis naiste eslotsa piirile jõudmine kuigi raske. Sellel teel on mul mitmeid häid abilisid, kellela ma niikaugale poleks jõudnud – Jana, Meelis, Ilmar, Tiit – aitäh! Aga üks igapäevane tule teele takistus ja vigastusi, mille eest keegi kaitstud ei ole, nii kõiguvad ka vorm ja tulemused.

Minulgi oli eelmise hooaja esimene pool väga hea, teine pool aga kukkus ära. Selle hooaja algus oli väga nigel, aga heameelt teeb see,

et tulemused lähevad järjest ülesmäge. Seega ei saa väga pikalt eesmärgi seada, parem seada sammhaaval lühemaajalisi sihte ja eks aeg näitab.

Loodetavasti kestab mu huvi orienteerumise vastu veel kaua, kui ainult o-rajad tugirada-deks ei muutuks (etteheide rajameistritele). Orienteerumine ongi huvitav oma kordumatus-ega, see tähendab alati uut väljakutset.

On Sul ka teisi hobbisid?

Kuni eelmise aastani tegelesin Eesti tasemel aktiivselt 7 aastat indiacaga, nii mängijana kui ka kohtunikuna. Eelmise aasta mais loobusin sellest suurenenud töökoormuse tõttu. Sellest ajast tänaseni ei ole enam kordagi palli kätte võtnud! Indiacas võitsin nii mõnegi Eesti meistritiitli kui ka teist karva medali. Ega praegugi töö ja orienteerumise kõrvalt aega eriti üle ei jää, aga kõik, mis toimub vabas õhus-looduses, sellest olen alati huvitunud.

Eks algul juhtus ikka, kui olin käinud metsas jooksmas, et pärast nädalavahetust, küsisid kolleegid mu kriibitud käevarsi nähes, kas mul on kodus kass? Nüüdseks on kõik sellega harjunud ja teavad, et on inimesi, keda tõmbab metsa poole. Ja kuigi iga kord ei saada siiski aru – miks? Tegelikult suhtuvad kolleegid kõik väga hästi sellesse, et inimesel on lisaks tööle aega ka harrastusele, mille abil pingeid maandada ja positiivseid emotsioone saada.

Meelde on jäänud esimene Jukola, mida 13aastasena sain võimaluse vaatamas käia.

See oli meelejääv vaatepilt, kui õhtuhämaruses üle tuhande inimese põleva lambiga metsa tormas ja ainult tolmupilv neist lagedale järele jäi. Praegugi liigutab mind see ühtekuuluvusetunne ja rõõmus meeleolu, mis sütib Jukola/Venla tuhandetes inimestes.

Selles fenomenis on midagi erilist. Hea on istuda pärast jooksu suures saunas, kus Rootsitiidrukud ka laulu üles võtavad ... Tore!

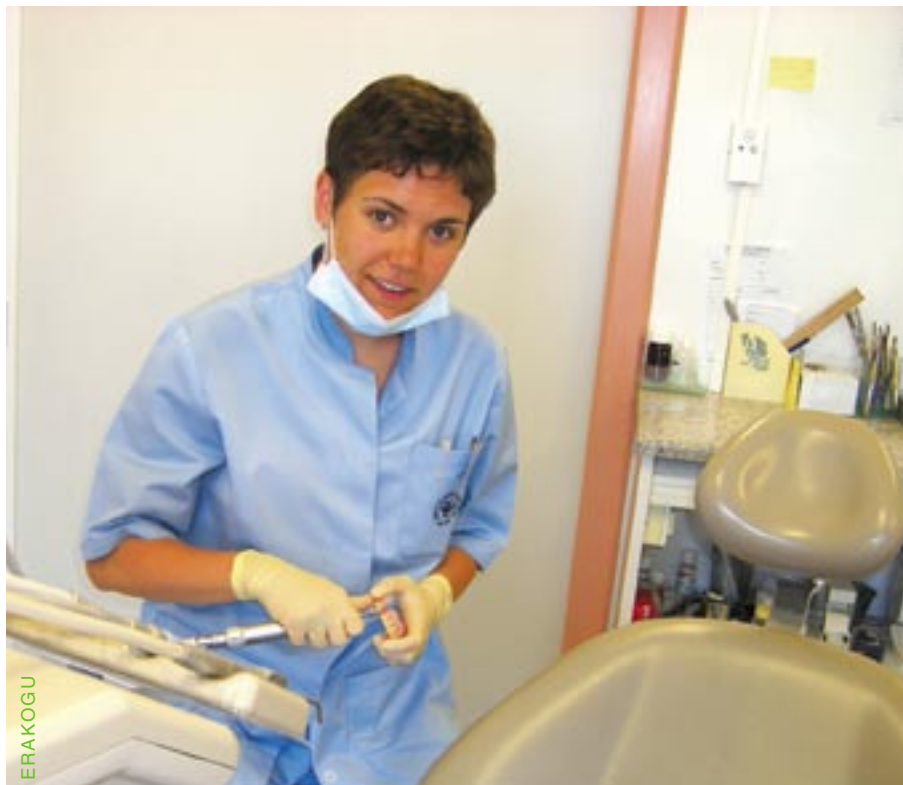
Kas hambaarstiteos ja orienteerumises on ühisjooni?

Nii nagu orienteerumises – saad stardis kaardi ja teed parimad teevalikud ning pead nendest ka kinni pidama, nii on ka minu töös – iga uus klient tähendab uut tööplaani. Samuti pean töö juures kriitilistes situatsioonides säilitama selge mõistuse ja mõnikord vastavalt olukorrale plaani korrigeerima.

Suurimateks saavutusteks oma töös loen seda, kui klient hambaravitoolist tõi mind südamest tänab, kui näen, et ta on hirmust võitu saanud ning taas enesekindel.

Kas Su kolleegid loeksid Orienteerujat, kui selline ajakiri teil töö juures saadaval oleks?

Tavaliselt on meil tööl kõigil väga kiire ega ole mahti kõrvaliste asjadega tegeleda. Välja arvatud juhtudel, kui mõni klient jätab tulemata. Kui siis oleks puhketoas laual ka orienteeru-

misajakiri, arvan, et nii mõnigi kolleeg viskaks pilgu peale ja sisse, et oot-oot vaatan lähemalt, mis alaga mu töökaaslane siis ikkagi tegeleb.

Mida teha pronksmehega?

Eks me ise oleme teema aktuaalsuses ise ka süüdi pidevalt puid tulle juurde lisades. Mind

isiklikult prokssõdur üldse ei häiri, see on oma aja märk, las olla. Mis sest, et inimesed sinna aeg-ajalt lilli viivad (nelgi-kasvatatajad tahavad ka elada, äkki tuleb sellest lähtuda).

Küsis Maret Vaher

Veerandsajand 1981. aasta elamustest **KARJALA** kannasel

Tänavune, 2006. aasta on Eesti orienteerujatele mitmes mõttes tähelepanuväärne. Esimestest orienteerumismisvõistlustest 1926. aasta suvel möödus 80 aastat, sel puhul ilmus orienteerumise ajaloost ülevaatliskraamat. Tänavused Euroopa meistrivõistlused tulid meile kodumetsadesse kätte ja eriti väärtuslikuks tegi EM-i asjaolu, et seda kaunistas üle hulga aastate jälle medalivõit tiitlivõistlustelt. Kui aastaid varem võisime hulgaliste medalivõitude üle rõõmustada üksnes Nõukogude Liidu või sotsialismimaade tiitlivõistlustel, siis viimase 15 aasta jooksul oli seekordne medal kolmas juba maailma või Euroopa meistrivõistlustelt.

□ VELLO VIIRSALU □

Tänavu suvel möödub ka veerand sajandit Karjala kannasel peetud Nõukogude Liidu esimestest ametlikest meistrivõistlustest, kus ilma tegid noorukesed Sarmite Gabrane (praegu Sild) ja Riju Johanson ning Eesti meeste legendaarne teatetrio Arvo Kivikas, Nikolai Järveoja ja Johannes Tasa. Meenutame tookordseid elamusi, vaatame tookord tehtud pilte.

Nooremale orienteerujate põlvkonnale tuleb lühidalt selgitada NLiidu orienteerumise omapära ja terminoloogiat. Kui Eestis selgusid esimesed Eesti meistrid 1959. aastal, siis üleliidulises ulatuses oli asi keerulisem. NLiidu meistrivõistlusi korraldada ja

meistrimedaleid jagada oli õigus ainult Üleliidulisel Spordikomiteel. Kuna aga orienteerujad kuulusid aastakümneid matkajate hulka (vene keeles: спортивные туристы), siis nn üleliidulisi võistlusi (kuigi sisuliselt NLiidu meistrivõistlusi) hakkas Turismi Kesknõukogu korraldama 1963. aastast. Võitjad Spordikomitee medaleid ei saanud ja neid ei võrdsustatud ametlike NSV Liidu meistritega, kuigi tegelikult nad seda olid. Kui NLiidus võttis Spordikomitee orienteerujad oma tiiva alla, loodi NSV Liidu Orienteerumisföderatsioon ja hakati pidama ametlikke NSV Liidu meistrivõistlusi.

ESIMESED NSV Liidu meistrivõistlused

Esimesed NLiidu meistrivõistlused peeti 4.-6. augustil 1981 endistel Soome aladel tollases Leningradi oblastis – Viiburi ümbruses ja Sosnovos. Võisteldi kolm päeva, võistkonna-arvestust peeti esimese kahe päeva tulemuste põhjal. Esimesel päeval oli kavas individuaalvõistkondlik jooks, millest 30 kiireimat pääses kolmandal päeval toimunud finaaljooksu. Teisel päeval selgitati teateorienteerumismeistrid ja medalivõitjad ning tõmmati joon alla võistkondlike paremusjärjestusele. Kolmanda päeva finaalis selgusid NLiidu esimesed ametlikud individuaalsed meistrid ja medalivõitjad. Viiburisse sõitis Eestist võistlusi jälgima päris palju orienteerujaid.

Alljärgnevalt ülevaade võistlustingimustest, siis sündmustest endist.

Esimene päev, teisipäev 4. august 1981

Võistlusmaastik Viiburi-lähedases puhkemetsas tuletas oma avakaljudega meelde paljudel varem nähtud Monreposi parki sealsamas Viiburi külje all. Reljeefrikkal maastikul leidis rohkesti suuri kivimürakaid (eristati kõrgemaid kui 4 m ja 2–4 m kõrguseid kive, väiksemaid kaardile ei kantud), kaljuastanguid, suuremaid ja väiksemaid soid, järvi, ka rasketiläbitavaid alasid, kuid vähe joonorienteire. See oli esimene võistlus Nõukogude Liidus sellisel tehniliselt raskel Soome tüüpi maastikul moodsate kuuevärvitrükis 1 : 15 000 kaartidega (avakaljud olid kujutatud halliga, nagu oli soovitanud IOF). Rajameistrid olid palju vaeva näinud, kaart saigi täpne. Võistluskaart trükiti Tallinnas (Nr 8119) ja kiletati kilemasinaga, nägi välja äärmiselt kaunis. Radagi oli sellel 4,5 km² värvikaardil vahelduv. Väikse kaardi tõttu oli meestel kaheksandas KP-s kaardivahetus. Neil oli kahe 300meetriselühietapi vahel, kohe raja algul, võistluse pikim etapp 2,1 km, neile anti teisel ringil veel pureda 150meetrisel raske nõlvaetapp vaid 2,5 m kõrguseid kivile paljude omasuguste seas. Naiste rada oli üheringiline, neil oli pikim etapp 1,2 km, lühim samuti 150 m, nagu meestelgi. Startifinišipaiga lähedal vaatepunktis (nii meeste kui naiste rajal seitsmendas KP-s) võeti vaheaegu.

Meeste 12,5 km 18 KP-ga rajal domineerisid venelased, parim lätlane oli neljas, parim leedukas viies ning parim eestlane 13-s. Meeskondliku võidu sai Venemaa, Eesti meeskond oli neljas. Naiste 7,4 km 13 KP-ga distantsil läksid kohe alguses juhtima noored Läti tüdrukud – 19aastane Sarmite Gabrane ja veidi vanem Irina Namovira (ajad poolel rajal vastavalt 37.55 ja 39.35), 17aastase Riju Johansoniga aeg oli kõigile üllatuseks viies (43.12). Gabrane ja Namovira jätkasid samas tempos ja töid Lätile esimesel päeval kaksikvõidu. Needsamad lätlannad olid saanud 1,5 kuud varem Balti matsil samuti kaksikvõidu, ainult järjestus oli siis vastupidine. Riju Johanson eksis raja teisel poolel põhjalikult ning kaotas parimatele lõpuks rohkem kui kolmveerand tunni. Eesti parimana oli kuues Anne Kiudorv (Keerberge), kes oli raja teise poole läbinud võitjatega samas tempos. Naiskondadest sai parima koguaja Läti, Eesti jäeti kuuendaks.

Mehed 12,5 km; 18 KP (startis 72 meest): 1.Igor Zahharov (Venemaa) 1:28.53; 2.Mihhail Svjatkin (Leningrad) 1:30.46; 3.Anatoli Saitejev (Venemaa) 1:33.39; 13.Arvo Kivikas 1:41.59.

Naised 7,4 km; 13 KP (startis 56 naist): 1.Sarmite Gabrane (Läti) 1:11.33; 2.Irina Namovira (Läti) 1:13.24; 3.Nadežda Levitševa (Leningrad) 1:15.52; 6.Anne Kiudorv 1:18.22.

Esimese päeva lõpuks olid nii Läti kui ka Leningrad kogunud mõlemad 4 ja Venemaa 5 kohapunkti, Moskva järel oli Eesti võistkond viies (kohapunkte vastavalt 8 ja 10).

Huvitav oli teise päeva teateplats,

millel paljude soosartega kidur soine mets vaheldus tiheda teedevõrgu ning hea nähtavusega kuiva parkmetsaga, kus leidis ka suuremaid mägesid. Selle ligi 4 km² suuruse maastikuosa Sosnovos (soome keeles Rautu) joonistas üles ja tegi neljas variandis värvikaardi ülikooli diplomitööna üks orienteerujast Leningradi geodeet. Kuigi NSV Liidu teatemeistrivõistlusteks kasutataval värvikaardil olid kõrgusjooned 1,5–2 korda normist jämedamad, sai kaart võistlejatel kõrge hinnangu.

Põhjuseks oli vajadus lugeda kaarti krossijooksutempolt. Mehed kulutasid linnulennulisele kilomeetrile vaid 4,8 minutit ja naised 6,8 minutit – taolist jooksutempot kohtas tollal üliharva. Edaspidiseks oli kava, et kaardile jääva pioneerilaagri lapsed hakkavad saama sealsel maastikul algväljaõpet, selleks oli parkmets oma selgete pinnavormide ja oivalise nähtavusega vägagi kohane.

Pärast võistlusi kirjutas Tartu ajaleht Edasi teatejooksust: "Väga põnev oli teatejooks. Orienteeruda tuli krossijooksutempolt, minimaalne viga tähendas konkurentidest mahajäämist. Järjekordse teatevõidu sai Eesti teatemeeskond: Arvo Kivikas lõpetas etapi liidrite hulgas viiendana. Nikolai Järveoja oli kolmas ja jälle hiilgejooksu teinud ankrumees Johannes Tasa tõi Eestile 9sekundilise võidu.

Naiste teateorienteerumisrajal esines meie naiskond algul samuti paljulubavalt. Raadiopunktide teated rääkisid, et meie nooruke Riju Johanson püsis neljalikmelises juht-grupis. Lõpuosas oli ta aga kõige nobedam ning lõpetas esimese vahetuse esimesena, 4,8 km 6 KP läbimiseks kulus tal 33.20 (kiirus 6,9 min/km). Teises vahetuses juhtis Tiina-Mai Pärnik veel paar punktivahet enne finišit, kuid hetkeline tähelepanulangus täiskiirusel tõi kaasa vea ja neljandaks jäämise. Viimases vahetuses oli Anne Kiudorv neljas veel enne viimast kontrollpunkti, kuid orienteerumine maksimaalkiirusel tõi kaasa elementaarvigu ning teatenaiskonna viies koht tähendas Eesti koondvõistkonnale reaalse teise koha asemel neljandat.”

Võistkonnaarvestust peeti kahe esimese päeva tulemuste põhjal. Suurfavoriidid olid Läti, Leningrad ja Vene NFSV. Et lätlastel tühistati meeste teatejooks (esimeses vahetuses läbis Valeri Kiselevs paralleelse hajutuspunkti), tuli neil üldvõidu asemel leppida seitsmenda kohaga. Üldvõidu ja suure kristallvaasi sai Leningradi võistkond. Üldkokkuvõttes: 1. Leningrad 11, 2. Moskva 15, 3. Vene NFSV I 16, 4. Eesti 16 (halbem koguaeg), 5. Leedu 23 kohapunkti.

Mehed 24 km; 36 KP: 1.Eesti (Arvo Kivikas, Nikolai Järveoja, Johannes Tasa) 1:59.12; 2.Vene NFSV II 1:59.21; 3.Moskva 2:00.07. **Naised 15 km; 21 KP:** 1.Leningrad 1:41.21; 2.Läti 1:45.03; 3.Leedu 1:45.11; 5.Eesti (Riju Johanson, Tiina-Mai Pärnik, Anne Kiudorv) 1:50.44.

Eesti paljupärjatud teatemeeskond oli jälle võitnud! Kõige rohkem teatevõite oli nendest Johannes Tasa – viimase kümne aasta jooksul oli ta alati olnud võitjameeskonnas. Aasta lõpul Eesti parimate sportlaste hindamisel jäi orienteerujate teatekolmik Arvo Kivikas, Nikolai Järveoja ja Johannes Tasa võistkonnadest rallimeeste järel

napilt teiseks!

Esimese päeva kaks kiiremat naist Sarmite Gabrane ja Irina Namovira said siit Läti naiskonnaga NLiidu meistrivõistluste hõbemedalid.

Kolmandal päeval, 6. augustil 1981

võisteldi individuaalmedalitele Viiburist veerandsada kilomeetrit ida pool Veštševo (soome keeles Heinjoki) inimtegevusest peaaegu puutumata ürgsel kaljumaastikul. Puudusid teed, sihid ja muud selgelt äratuntavad objektid, küll aga leidis kõikjal suuri kive (ainult kolme-meetrised ja suuremad olid kaardil), avakaljused, kivikülve, kaljuastanguid, palju soid, järvi, rohkesti rasketiläbitavaid alasid. Seal polnud aga kaart nii kõrgeklassiline, kui esimesel päeval Viiburi lähedal. Eelmise aasta Eesti–Leningradi 3 km² võistlusplatsile oli idapoolne osa maastikku veidi juurde korrigeeritud, kuid varasemad kaardi ja maastiku ebakõlad alles jäetud. Tugevasti häirisid võistlejaid kaardi kaugus- ja suunavead, mis olid tingitud aluskaardi puudumisest.

Viimase päeva põnevat võistlust rikkus veel asjaolu, et kasutati ebaõnnestunud konstruktsiooniga kompostreid, mis alati ei jätnud kaardile selget ja korrektset jäljendit. Seetõttu tühistati teiste seas esimese päeva võitja Igor Zahharovi pronksmedalit väärinud kolmas aeg ning ka meie Tiina-Mai Pärniku (praegu Arund) tulemus, kuigi kontrollpunktis olnud kohtunik oli fikseerinud võistleja KP läbimise aja ning osaline kompostri jäljend oli kaardil samuti olemas.

Mehed 12,5 km; 20 KP: 1.Boriss Prokofjev (Venemaa) 1:27.19; 2.Sergei Novožilov (Venemaa) 1:29.45; 3.Mihhail Grjaznevits (Leningrad) 1:32.21; 4.Nikolai Järveoja 1:33.18. **Naised 7,1 km; 12 KP:** 1.Sarmite Gabrane (Läti) 1:00.37; 2.Danute Vilkeliene (Leedu) 1:04.52; 3.Svetlana Berezina (Leningrad) 1:06.10. Esimese kaheksa seas oli kuus naist Lätist ja Leedust!

Meeste esimene NLiidu meister, 34aastane Boriss Prokofjev oli kogenud orienteeruja, kes juba 1976. aastal oli üleliidulistel võistlustel võitnud esikohti. Kuid imekspandav oli hoopis asjaolu, et vahepeal oli talle tehtud raske kopsuoperatsioon ja eemaldatud osa kopsust! Esmakordselt oli kogu pjedestaal venelaste käes, senini oli keegi baltlastest ikka kolme hulka tulnud. Nikolai Järveoja võitles pronksmedali eest kuni raja lõpuosani, kus üle lageda ja läbi tihniku tuli minna kahte viimasesse punkti finišipoolsaarel. Kolla ei suutnud küllalt kiiresti üles leida ainukest teerada, mis viis läbi tihniku ja üle sookaela poolsaarele ning kaotas seal väärtuslikke sekundeid.

Naiste kirkamad medalid läksid seevastu baltlastele – teise esikoha neil võistlustel ja esimese kuldmedali võitis Sarmite Gabrane, hõbeda sai leedulanna Danute Vilkeliene. Seejuures võitis Sarmite Gabrane esimestelt NSV Liidu meistrivõistlustelt kulla ja hõbemedali ning oli kiireim ka esimese päeva eeljooksus!

Mida kirjutasid ja rääkisid pärast võistlusi orienteerujad ise?

Pärast võistlusi kirjutas Tartu ajaleht Edasi võistluste kohta järgmist: „Eesti orienteerujatest üllatas 17aastane Riju Johanson (Räpina). Juba esimesel päeval, võisteldes esimest korda tehniliselt nii raskel maastikul, jooksis ta raja esimesel kahel kolmandikul võrdsele NSV Liidu eliidiga. Vähene võistluspraktika tehniliselt keerulistel maastikel väsis varsti niivõrd, et viimastel etappidel tuli mitu suurt viga. Teatepäeval esimeses vahetuses aga suutis ta oma tahtmise peale suruda kõigile.

Meestest jooksis oma varasemate aastate jooksu Johannes Tasa. Teatevõidud 1971, 1973, 1975, 1978 ja 1981 ning individuaalvõidud 1976 ja 1979 teevad temast meie kõigi aegade edukaima orienteeruja üleliidulisel areenil. Tallinna EPT elektrik on 30aastane (sündinud samuti 1950. aastal nagu võistkonnakaaslased Nikolai Järveoja

meistrimedaleid jagada oli õigus ainult Üleliidulisel Spordikomiteel. Kuna aga orienteerujad kuulusid aastakümneid matkajate hulka (vene keeles: спортивные туристы), siis nn üleliidulisi võistlusi (kuigi sisuliselt NLiidu meistrivõistlusi) hakkas Turismi Kesknõukogu korraldama 1963. aastast. Võitjad Spordikomitee medaleid ei saanud ja neid ei võrdsustatud ametlike NSV Liidu meistritega, kuigi tegelikult nad seda olid. Kui NLiidus võttis Spordikomitee orienteerujad oma tiiva alla, loodi NSV Liidu Orienteerumise föderatsioon ja hakati pidama ametlikke NSV Liidu meistrivõistlusi.

ESIMESED NSV Liidu meistrivõistlused

Esimesed NLiidu meistrivõistlused peeti 4.-6. augustil 1981 endistel Soome aladel tollases Leningradi oblastis – Viiburi ümbruses ja Sosnovos. Võisteldi kolm päeva, võistkonna-arvestust peeti esimese kahe päeva tulemuste põhjal. Esimesel päeval oli kavas individuaalvõistkondlik jooks, millest 30 kiireimat pääses kolmandal päeval toimunud finaaljooksu. Teisel päeval selgitati teateorienteerumismeistrid ja medalivõitjad ning tõmmati joon alla võistkondlike paremusjärjestusele. Kolmanda päeva finaalis selgusid NLiidu esimesed ametlikud individuaalsed meistrid ja medalivõitjad. Viiburisse sõitis Eestist võistlusi jälgima päris palju orienteerujaid.

Alljärgnevalt ülevaade võistlustingimustest, siis sündmustest endist.

Esimene päev, teisipäev 4. august 1981

Võistlusmaastik Viiburi-lähedases puhkemetsas tuletas oma avakaljudega meelde paljudel varem nähtud Monreposi parki sealsamas Viiburi külje all. Reljeefrikkal maastikul leidis rohkesti suuri kivimürakaid (eristati kõrgemaid kui 4 m ja 2–4 m kõrguseid kive, väiksemaid kaardile ei kantud), kaljuastanguid, suuremaid ja väiksemaid soid, järvi, ka rasketiläbitavaid alasid, kuid vähe joonorienteire. See oli esimene võistlus Nõukogude Liidus sellisel tehniliselt raskel Soome tüüpi maastikul moodsate kuuevärvitrükis 1 : 15 000 kaartidega (avakaljud olid kujutatud halliga, nagu oli soovitanud IOF). Rajameistrid olid palju vaeva näinud, kaart saigi täpne. Võistluskaart trükiti Tallinnas (Nr 8119) ja kiletati kilemasinaga, nägi välja äärmiselt kaunis. Radagi oli sellel 4,5 km² värvikaardil vahelduv. Väikse kaardi tõttu oli meestel kaheksandas KP-s kaardivahetus. Neil oli kahe 300meetrise lühietapi vahel, kohe raja algul, võistluse pikim etapp 2,1 km, neile anti teisel ringil veel pureda 150meetrist raske nõlvaetapp vaid 2,5 m kõrguseid kivile paljude omasuguste seas. Naiste rada oli üheringiline, neil oli pikim etapp 1,2 km, lühim samuti 150 m, nagu meestelgi. Startifinišipaiga lähedal vaatepunktis (nii meeste kui naiste rajal seitsmendas KP-s) võeti vaheaegu.

Meeste 12,5 km 18 KP-ga rajal domineerisid venelased, parim lätlane oli neljas, parim leedukas viies ning parim eestlane 13-s. Meeskondliku võidu sai Venemaa, Eesti meeskond oli neljas. Naiste 7,4 km 13 KP-ga distantsil läksid kohe alguses juhtima noored Läti tüdrukud – 19aastane Sarmite Gabrane ja veidi vanem Irina Namovira (ajad poolel rajal vastavalt 37.55 ja 39.35), 17aastase Riju Johansoniga aeg oli kõigile üllatuseks viies (43.12). Gabrane ja Namovira jätkasid samas tempos ja töid Lätile esimesel päeval kaksikvõidu. Needsamad lätlannad olid saanud 1,5 kuud varem Balti matsil samuti kaksikvõidu, ainult järjestus oli siis vastupidine. Riju Johanson eksis raja teisel poolel põhjalikult ning kaotas parimatele lõpuks rohkem kui kolmveerand tunni. Eesti parimana oli kuues Anne Kiudorv (Keerberge), kes oli raja teise poole läbinud võitjatega samas tempos. Naiskondadest sai parima koguaja Läti, Eesti jäeti kuuendaks.

Mehed 12,5 km; 18 KP (startis 72 meest): 1.Igor Zahharov (Venemaa) 1:28.53; 2.Mihhail Svjatkin (Leningrad) 1:30.46; 3.Anatoli Saitejev (Venemaa) 1:33.39; 13.Arvo Kivikas 1:41.59.

Naised 7,4 km; 13 KP (startis 56 naist): 1.Sarmite Gabrane (Läti) 1:11.33; 2.Irina Namovira (Läti) 1:13.24; 3.Nadežda Levitševa (Leningrad) 1:15.52; 6.Anne Kiudorv 1:18.22.

Esimese päeva lõpuks olid nii Läti kui ka Leningrad kogunud mõlemad 4 ja Venemaa 5 kohapunkti, Moskva järel oli Eesti võistkond viies (kohapunkte vastavalt 8 ja 10).

Huvitav oli teise päeva teateplats,

millel paljude soosaartega kidur soine mets vaheldus tiheda teedevõrgu ning hea nähtavusega kuiva parkmetsaga, kus leidis ka suuremaid mägesid. Selle ligi 4 km² suuruse maastikuosa Sosnovos (soome keeles Rautu) joonistas üles ja tegi neljas variandis värvikaardi ülikooli diplomitööna üks orienteerujast Leningradi geodeet. Kuigi NSV Liidu teatemeistrivõistlusteks kasutataval värvikaardil olid kõrgusjooned 1,5–2 korda normist jämedamad, sai kaart võistlejatel kõrge hinnangu.

Põhjuseks oli vajadus lugeda kaarti krossijooksutempolt. Mehed kulutasid linnulennulisele kilomeetrile vaid 4,8 minutit ja naised 6,8 minutit – taolist jooksutempot kohtas tollal üliharva. Edaspidiseks oli kava, et kaardile jääva pioneerilaagri lapsed hakkavad saama sealsel maastikul algväljaõpet, selleks oli parkmets oma selgete pinnavormide ja oivalise nähtavusega vägagi kohane.

Pärast võistlusi kirjutas Tartu ajaleht Edasi teatejooksust: "Väga põnev oli teatejooks. Orienteeruda tuli krossijooksutempolt, minimaalne viga tähendas konkurentidest mahajäämist. Järjekordse teatevõidu sai Eesti teatemeeskond: Arvo Kivikas lõpetas etapi liidrite hulgas viiendana. Nikolai Järveoja oli kolmas ja jälle hiilgejooksu teinud ankrumees Johannes Tasa tõi Eestile 9sekundilise võidu.

ja Arvo Kivikas), üle 10 aasta kuulunud NSV Liidu koondisse ning saavutanud mitu rahvusvahelist võitu. Tema osaks on teatejooksus tavaliselt jäänud heitlus võidu pärast viimases vahetuses.

Suurim üllatus tuli aga naiste klassist, kus Riia ASK-i treeneri Rudolf Ābolsi 19aastane kasvandik Sarmite Gabrane võitis mõlemal individuaalpäeval esikoha.“

Mati Poom kirjutas: „Lootsime, et ehk on meilgi esimeste medalite jagamisel sõna sekka öelda. Nüüd on korratud fakt, et Arvo Kivikas, Nikolai Järveoja ja Johannes Tasa tulid esimesteks NSV Liidu meistriteks meeste teateorienteerumises. Kuigi sellest polnud kordagi juttu ei koondise juhtide ja usun, et ka meeste endi vahel, ootasime just neid medaleid. See ootus oli eelkõige pärit eelnenud aastatest, sest Eesti meeskonnad olid võitnud varem üleliiduliste võistluste teatejooksu kuus korda ja kuus korda olnud teised. Kuus korda oli meeskonnas jooksnud Jaan Miljan, viis kordas Uku Annus, Arvo Kivikas ja Johannes Tasa ning kolm korda Nikolai Järveoja. Igal neist on kodus veel hulk medaleid, võidetud orienteerumisele antud spordimehe parimate aastate jooksul, kuid NSV Liidu meistri medalid oli orienteerumine neile, kolmekümne piiri ületanud meestele veel võlgu. Nüüd sai kolmele neist see võlg tasutud ja kõige heldemal viisil. Samaväärselt rahuldanuks mehi vaid kolmikvõit individuaaldistantsil. Konkurentide hulgas polnud meeskonda, kes neid kuldmedaleid enam väärinuks. Ja olgu seegi paika pandud, et NSV Liidu meistri tiitli said mitte kolm tippmeest, vaid **meeskond**, kus igaüks teadis, mida teised temalt ootavad, ja see teadmine oli üheaegselt nii dopinguks kui toeks.“

Johannes Tasa on öelnud: „...vastastel on meie vastu juba psühholoogiliselt raske tulla, sest me ei ole viimastel aastatel teatevõistlust peaaegu kordagi kaotanud. Teised teavad, et meie teeme oma, teavad, et peavad end tugevasti ületama, kui meid võita tahavad. Mis mulle Arvo ja Kolla puhul meeldib - nad ei jäta kunagi kõike ankrumehe teha. Vastaste raputamine on väike, aga tähtis asi. Oi, kuidas Arvo seda mõnikord teinud on. Kui vastasega silmside kaob, ongi juba eelis.“

Esimest vahetust jooksnud Arvo Kivikas oli NLiidu orienteerumises üks paremaid tehnikamehi ja kiiremaid kaardilugejaid. Tema kommentaar võistluste ja teatejooksu hajutuse kohta: „Teatejooksu taktika on hoopis teine individuaaljooksuga võrreldes. Siin pole tähtis mitte oma vahetuse võitmine, vaid lõppeesmärk - teatevõistluse võitmine. Selleks tuleb esimeste vahetuste meestel lahti saada peakonkurentidest, teised pole nii olulised. Meie peakonkurentideks olid lätlased ja leningradlased. Suure nähtavusega Sosnovo metsas jäin ma stardis viivuks seisma ja lugesin kaardilt info eelnevalt ära ning läksin siis teistele järele. Kolmandasse punkti minnes oli mul juba kõik selge, kuid mulle vajalikku punkti sööstes tuli minuga kaasa lätlane Kiselevs, kes võttis selle punkti koos minuga, aga temale oli see vale punkt. Pärast punkti panin kohe tempo peale, teised ei saanud kaarti korralikult lugeda ja seal läks ka Leningradi mees mängust välja. Seega oli esimese vahetuse lõpuks minu peaülesanne täidetud, kuigi lõpetasin peagrupis viiendana. Kahjuks ei oska spordiajakirjanikud teatevõistluste sisemist loogikat taibata ja kirjutavad asjust valesti. Teatejooksus on oluline lõpptulemus, muu on taktika küsimus.“

Nikolai Järveoja on iseloomustanud ennast ja võistkonnakaaslasti: „Ma lähen mõnikord tõesti liialt hasarti. Hasart on teatevõistlustel hea, teatevõistlused lähevadki mul vist tänu hasardile hästi. Nii oli ka 1981. aasta NSV Liidu meistrivõistlustel. Olen mõneti hasartmängija, mõneti aga teadlik riskija. Arvo mängib kindla peale. Tean,

et ta tuleb kindlasti metsast hästi välja, aga kas ka esimesena, seda ma ei tea, sest tema ei riski. Juku tuleb jälle halvasti või väga hästi. Nõukogudemaal on praegu viisteist tugevat, kõik oleneb sellest, kes riskida julgeb. Kord on vaja kindlasti riskida, muidu oled keskmiselt hea. Kas Juku riskib? Ei tea. Aga paariks-kolmeks tähtsaks võistluseks jõuab ta heasse vormi ja realiseerib. Mina pean riskima. Muidu naljalt kolme hulka ei tule.“

Teatevõistlustest arvas ta tagantjärele sedaviisi: „Meie stardi eel oli äkki tunne, et maastik puht võõras. Arvo ütles küll, et tema oli medalites algusest peale kindel. Enne jooksu vaidlesime. Arvost oli teada, et tema viimast vahetust ei jookse, jääme üle mina ja Juku. Juku ise hästi ei tahtnud, tal olevat Peilansi kompleks. Lätlane Indulis Peilans on väga hea orienteeruja. Kes temaga metsas kokku satub, seda tabab justkui mingi löök. Koondise katsevõistlustel jõudis Juku Peilansile metsas järele, nägi, et mees täiesti läbi, äkki oli Peilans toibunud ja jooksis eest ära. Tookord Juku siiski napilt võitis. Ja edasi arutles Kolla sedaviisi: Arvo tahtis, et Juku jookseks viimast, Juku jälle, et Arvo esimest, seal annab Arvo endast maksimumi, vastustus on suurim ja tema tuleb kindla peale. Arvo tuligi hästi, viiendana, liidrist paarkümmend sekundit maas. Läksin teadmisega, et kaks meest on üleliia. Kolmandaks tõusin hõlpsasti. Jooks kärises lõpuks nii kiireks, et kaardi lugemine muutus automaatseks. Mina olin viimases punktis, kui kisa kuulsin (esimene lõpetas), vahe ei olnud seega suur. Arvo oli kohe kindel, et Juku lõpetab võitjana. Mina kartsin, sest Jukul tänavu eriti head minekut siiski polnud, aga Arvo näitas, et punktide hajutus mängib meie kasuks ning Juku peab esimesena lõpetama. Mul polnudki rajal nii raske, kui Jukut oodates. Ja kui Juku esimesena lõpetas, olin mina täiesti läbi. Kui sa ikka nii palju oled vaeva näinud ja tööd teinud (Arvo ja Juku on ala harrastanud viieteistkümne aasta ümber, mina 1970. aastast), siis on võidurõõm suur, jalad värisevad ja pisar tuleb ka iseenesest silma.“

Johannes Tasa on omavahelises vestluses avanud oma võistlejareedo: „Ankrumehe au - ei tohi lasta end ära lüüa, siis on edaspidi ka kergem. Ankrumees on mõnes mõttes nagu väravavaht - kui meeskond mängib hästi, ei tohi ka väravavaht alt tõmmata. Ankrumehe taktika peab olema **aktiivne**, ta ei tohi ootama jääma konkurentide vigu, vaid peab neile peale suruma oma tahtmise, sundima neid vigu tegema. Selleks on eriti oluline psühholoogiline ettevalmistus. Mina valmistusin paarituul aastail vaid üheks tähtsaks võistluseks hooajal, see oli liiduvõistluste teade. Seepärast neil aastail individuaalvõite ei saanudki.“

Igal orienteerujal peab olema oma **salatrump**, mida otsustaval hetkel välja käia. Minul oli selleks pikk spurt viimasesse kontrollpunkti, et see esimesena võtta. Finišiotsal ei karda ma kedagi. Selleks harrastasin kergejõustikkugi, et omada tugevat lõppkiirust. Hea vormi aegadel olen vaid korra finišiotsal kaotanud Rootsi tippmehele, muidu pole minust mööda joostud.“

Toome veel asjaosaliste hilisemaid arvamusi võistlustest. Esimestest NSV Liidu meistrivõistlustest ja seal kogatud ebaõnne põhjustest mõtiskles hiljem ka Tiina-Mai Pärnik (Arund): „Oli olnud meeletu 1981. aasta. Treenisin rohkem kui kunagi varem, kuid talvistest võistlustest alates ei õnnestunud mul miski. Nii tuligi otsus loobuda,

lõpliku selguse töid NSV Liidu meistrivõistlused.

Karjalat ma tegelikult ei karda, mulle meeldib raske maastik, kus ei ole teid ega sihte. Esimene päev läks siiski lausa aia taha. Ülepuudmine, vist ka nii võiks öelda. See mõjutas ka järgnevat päevi ning tõi vea teatevõistlustelgi. Jah, olin tugevasti treeninud. Kuid kevadel saime teada, et NSV Liit siiski sedakorda veel MM-ile debüteerima ei lähe. Nii langes pearõhk hooajal Nõukogudema meistrivõistlustele. Siis tuli aga plaanid ümber teha, sest päevakorrale tõusis osavõtt kuulsast O-Ringenist Rootsis. Plaanide muutmine süvendas ebakindlust, nii et mulle ja Anne Kiudorvile oli see hooaeg pingete poolest ränk. Nii läksimegi meistrivõistlustele veidi ebakindlana. Selle asemel, et rahulikult minna. Olen läinud võistlustele ka magamata, aga vaimselt värskena ja see viimane loeb palju. Aga Nõukogude Liidu meistrivõistluste eel PIDIME iga nädal võistlema.

Oleks mul olnud ometi treener, kes mind tagasi oleks aidanud hoida ... Pärast NSV Liidu meistrivõistluste ei käinud ma enam harjutamas. Kaks kuud oli raske, aitas see, et lõpetada olin otsustanud augustis ja ees ootas 1. september. See oli mu esimesi väga ilusaid 1. septembreid, midu olin sel ajal ikka võistlustel olnud ja esimesest koolipäevast ainult mõelnud. Pedagoogina algas mu kolmeteistkümnend aastast.

Tõnu Raidi kommentaar: "Esimesi Nõukogude Liidu meistrivõistluste jälgides sai veelkord kinnitust vana tõde, et sporditipus hakkavad

tulemuste määramisel kaaluma tavalises elus hoopis teisejärgulised asjaolud. Võistleja peab olema väljapuhanud, normaalselt söönud, võistlusteks valmis. Suurvõistluste pinges mõjub häirivalt iga ebakõla võistkonnas või staaritsev toanaaber, esindaja taktivaesus või treeneri närvilisus.

Kuid siiski on kõige tähtsam kõigest võistleja enda tahe olla parim. Oskus säilitada võitlusvaim värske ja tahe murdumatu. Omada seda, mida „sisuks“ nimetatakse ja mida teistesse keeltesse tõlkida ei anna, mida aga meie tõlkimatagi hoomame.“

Ja lõpuks räägib Nikolai Järveoja endast ja orienteerumisest seda viisi: "Mind ei tõmba metsa, et seal ülearu ilus on, vaid see, et ala jäägitult meeldib. Mulle meeldivad ka jooksmine ja suusatamine, aga orienteerumine on emotsionaalsem, looduslähedasem, ürgsem. Mulle meeldib porisena tuulemurrus sumbata. Võitlus loodusega, oludest jagusaamine, raja veatu läbimine, punkti leidmise rõõm. Tervisesportlane võib tormata metsa marju sööma, mind tõmbab radade raskus, nende vaheldumine, uued maastikud. Igale iseloomule vist selline lähenemine ei sobi. Meeldib, kui on soid mägede vahel. Raske rada meeldib, nokitsemine ei meeldi, tehniline ja raske rada küll. Eestis olen jooksnud igal pool, kuhu vähegi rada andnud teha. Meeldivad konkreetsete vormidega maastikud.“

Nõos 11. juunil 2006

Mälestushetki 1981. aasta NL meistrivõistlustelt

SARMITE SILD

1981. aastal olin 19aastane ja hakkasin jooksma täiskasvanute klassis. Tol kevadel õnnestus mul Riia armee spordiklubi võistkonna koosseisus käia kõrgmäestikulaagris Kasahstanis Alma-Atas, kus panin aluse heale füüsilisele baasile suvisteks tulemusteks. Mul ei olnud erilisi eesmärke midagi võita – osalemine võistlustel pakkus pisavalt positiivseid elamusi ja tulemused tulid justkui iseenesest. Suureks üllatuseks endalegi võitsin Ukrainas Tšernovtšis NL juunioride meistrivõistlustel esimese päeva. Teisel päeval tehtud rumal hooletusviga läks maksma mitu minutit ja nihutas mu kokkuvõttes liidripositsioonilt neljandaks.

See, et sain nii kiiresti Läti täiskasvanute koondise liikmeks, oli mitmete minust sõltumatute asjaolude kokkusattumine, sest mul ei olnud plaaniski sinna kandideerida, vähemalt sel aastal veel mitte. Kuid võistlustel olin esinenud üsna hästi, peaaegu alati auhinnalistel kohtadel ja sõbranna sõna otseses mõttes lükkas mu kodust välja viimasele kahele katsevõistlusele. Lõpuks otsustasid targad pead, et koondisse tuleb tegevdamiseks tuua noort verd ning nii ma kooli sõbrannaga sinna sattusingi.

Kuna olin „noor ja roheline“, siis ei tundnud praktiliselt ühtegi konkurenti väljastpoolt Lätit (tol ajal toimusid noorte ja täiskasvanute võistlused eraldi) ja erilist ärevust ma ei tundnud. Peale selle oli mul noorteklassist olemas piisav

Ees vasakult paremale: Māris Strautnieks, Gunārs Dukšte, Irina Namovir, Sarmīte Gabrāne, Lilija Romanovska
Taga: Andis Pirktinsh, Daina Zvirbule, Indulis Peilāns

kogemus tähtsatel võistlustel osalemises (vabariigi noortekoondises olin startinud alates 14. eluaastast). Ühesõnaga – kui kaart kätte anti, jooksin ega mõelnud teiste peale, sest nautisin orienteerumist. Mida keerulisem maastik, seda rohkem see mulle meeldis, nagu magustoit – ja Viiburi maastikud seda just olidki!

Õnneks saime enne võistlust Priozjorskis mõne päeva jooksul Karjala maastikutüübiga tutvuda ja seepärast ei olnud ma täielikus tead-

matuses eesootavast. See oli tüüpiline soome maastik (kuid tol ajal ma seda veel loomulikult ei teadnud), üsna „roheline“ ja kivine.

Loosimisega mul vedas, sattusin startima lõpus. Esimese võistluspäeva kaart on hästi mällu sööbinud, samuti mõned episoodid metsast. Sain kuidagi väga kiiresti aru halli värvi olulisusest ja suurte kivide tähtsusest. Ühesõnaga, ei olnud mõtet süveneda piasajadesse ja püüda määrata enda täpset asukohta kaardil, kui kuskil ees oli ootamas vähemalt kahe meetri kõrgune kivi.

Ka süstemaatiline reljefiribade vaheldumine soodega tegi orienteerumise huvitavaks ega jätnud mingeid „tühja jooksuga“ puhkehetki. Laias laastus öeldes pidi mul kogu aeg olema ülevaade oma asukohast. See mul ka õnnestus, arvestatavaid vigu sisse ei tulnud.

Teatejooksu maastik

Minu jaoks liiga lihtne ja ebahuvitav. Nagu tavaliselt, startisin esimesel etapil, kus liidritegrupp püsis algul koos, kuid siis eksisin ühe punktiga. Ei mäleta täpselt vea põhjust, ilmselt ületasin optimaalse liikumiskiiruse. Viga läks maksma 3 minutit ning eespool kiiresti liikuvat gruppi ei olnud sel maastikul füüsiliselt ega tehniliselt enam võimalik püüda. Tulemused olid tihedad ja heitlus medalikohtadele käis lausa viimase võistleja finišikoridori ilmumise hetkeni. Saim

lõpuks teise koha, kuid seda eelkõige tänu minu võistkonnakaaslastele.

3. päev

Hommikusõigiks jagati võileibu (kuiv pajuk e."suhoj pajok"), seejärel pandi meid linnaliinibussidesse ja sõidutati võistluskeskusse. Päike küpsetas mõõdukalt, meeleolu oli reibas, ilma eriliste pretensioonideta auhinnakohale – üks medal oli mul ju olemas ja seegi ootamatu.

Läksin taas nautima protsessi, sest esimene päev oli olnud väga huvitav ja nüüd pidi eelinfo põhjal ees ootama midagi sarnast. Seekord startisin päris lõpus, vist isegi kõige viimase-na. Nälg hakkas vaevama, kuid välja aitasid hommikul jagatud võileivad.

Kõige paremini on mällu jäänud esimene KP. Liiksin sinna kobamisi, sest kaardil tundus see kahtlaselt lihtne (nagu pärast selgus, olidki paljud selle punktiga vea teinud). Kuigi võtsin punkti ebakindlalt, oli see siiski käes ning sealjuures veatult. Kuna orienteerusin peamiselt situatsiooni järgi ja kompassi kasutasin ainult oma liikumistrajektoori korrigeerimiseks objektile, siis erilisi raskusi rajal ei tekkinud. Nagu pärast räägiti, oli teistel üksjagu raskusi ning seda väidetavasti kaardi tõttu. Reljeef oli lihtsam ja hajusam kui esimesel päeval, kuid abiks olid pisisood ning taas kivid – need olid küll omal kohal ja selgelt joonistatud.

Ootamatuks oli punkt, kus viibisid pressi ja võistkondade esindajad. Üksik kontrollpunkt „rohelistes“, üsna kaugel lähimast teerajast. Tundub, et eelinfos ei olnud selle kohta midagi öeldud ja hea, et ei olnud. Mulle sellised punktid ei meeldi – segavad keskendumist ja just see punkt oli üsna keeruline. Umbes 100 m enne punkti algas tihe noorendik ja reljeef muutus ebaselgeks. Eks katsu võtta sellist punkti kui

Läti võistkond rõõmustab Sarmite kulla üle

oled ärevuses. Ilmselt oli see välja valitud sihilikult, et võistleja pealtvaatajaid ei märkaks ja otsiks kontrollpunkti. Mina nägin juuresolijaid alles päris punktis olles. Seisid seal vaikselt nagu hiirekesed.

Õnneks oli järgmine etapp pikk ning tuli liikuda otse suure lagedani, sain tasakaalu tagasi ja jalad kandsid mind juba raja viimasele ringile.

Kui minult küsitakse: milline maastikutüüp mulle kõige rohkem meeldib, siis võin kindlalt vastata – just selline nagu see oli 1. NL meistrivõistlustel ja nagu see enamasti on

Skandinaaviamaades. Minu jaoks ideaalne. Kunagi ei ole igav isegi üsna ebahuvitavatel kaartidel. Õigesti valitud taktika ja emotsionaalne nauding olid need, mis aitasid tookord võidule kogemusteta plikartitsu, sest füüsiline vorm oli paljudel võistlejatel kindlasti parem kui minul.

Läti võistkonna favoriidiks oli tookord Indulis Peilāns, temalt oodati vaikselt medalit, kuid see jäi tulemata. Külma dušina mõjus ühe tolle aja kuulsama NL orienteeruja, Valeri Kiselevi tulemuse tühistamine teatejooksus vale hajutuspunkti võtmise pärast. Kõigil oli häälestatus selline, et kui just mitte teates, siis võistkondlikus kokkuvõttes võidame igal juhul. Nii oleks kindlasti ka läinud, kuid ...

Siin on Sarmite koos treener Rūdis Ābolsiga NL MV-I 1981.a.

1. Sarmite Sild
2. Danute Vilkeliene
3. Svetlana Berezina

dr O-Trops

Jaani-jaani

Suvi paistab Eestimaal lagipähe. Inimesed nihelevad aina enam oma tubastes töötagingimustes ja otsivad ettekäänat, kuidas kapitali orjamise ahelaist vabaneda ning puhkama ja mängima tötata.

Viimasel ajal olen täheldanud, et nii mõnigi rahvasportlane on o-päevakule kaasa võtnud oma sõbra-tuttava-kolleegi, kellele stardis innukalt orienteerumise reegleid seletatakse ja liikumistrassi valmis seatakse.

Üldjuhul on inimene alalhoidlik ja uue asjaga kokku puutudes ettevaatlik. Kuid on ka uljaspäid, kes salli ei kanna ja juukseid ei kammi – nende jaoks on iga o-rada köki-möki ning enesekindlalt võetakse kohe “tuusik” kõige pikemale rajale. Tuleb tuttav ette? Ja seejärel ootavad kõik ülejäänud meie noort kangelast tüdimuseni. Sai

ju spetsiaalselt varem kohale tulnud, et varem koju jõuda, kellelgi on veel teatripiletid samaks õhtuks. Auto on juba pool tundi tagasi ümber pööratud, vestlus käib WC-paberi amortisatsiooni protsendi arvutamise üle, sest kõik teised teemad on ammu otsa lõppenud, korraldajad pakivad tasapisi asju kokku...

Lõpuks saabub ta finišisse kui muljutud tomat ning viisaka märkuse peale, et algatuseks võiks võtta eesmärgiks vähe lühemal rajal 30 hulka jõudmise ühmasvaid, et jajah. Järgmiseks korra on too valus hetk siiski täielikult ununenud ja meie funtik palub taas endale ulatada kõige pikema raja kaardi. Loll, ent järjekindel, mis muud.

Kuidas härra Ilus Jukola teatevõistluseks valmistus

Selle aasta Jukola teatevõistlus leidis aset 17.-18.06 Salo lähedal. Eestist osales 15 meeskonda ja 11 naiskonda, lisaks veel võõra lipu ja klubi all võistlevad maarjamaalased. Härra Ilus* avas võistluspäeva hommikul silmad ja kratsis kõhtu. Ta oli nooruses olnud tubli keskmaa-meis, kes praegu valmistumas sisenema klassi H 35.

Tulgu, mis tuleb, nüüd enam ei päästa midagi, mõtles härra Ilus. Jukolaks valmistumine ei olnud õnnestunud just sajaprotsendiliselt, treeningpäevikust vaatasid vastu vaid mõned kilomeetreid

ja ketšupiplekid. Alguses oli lihtne kõik töökohustuste kaela ajada. Alates juunist oli ta lubanud end korralikult käsile võtta, puhkuski oli aegsasti reserveeritud.

Endisele Eesti meistrile kohaselt kutsus ta treeningpartneriteks endisi ja praegusi tippmehi, kuid ka see üllas idee läks vett vedama. Tõsi, natuke sörki sai isegi tehtud, ent siis võeti sünnipäevalapse terviseks veel viina. Tervis tuli tagasi mitme päeva pärast, mil Metallica oli Eestisse jõudnud – jälle 2-3 päeva sunnitud pausi. Jalgpalli MM, erinevad vastuvõetud ja sõbrad, kes “ühte õlut” jooma kutsusid ei aidanud muidugi samuti palju kaasa.

Härra Ilusale oli usaldatud avavahetus. Ta seisis kohmetuna stardis ja lohutas end sellega, et kui korraga on metsas üle tuhande mehe, siis naljalt ikka ära ei eksi. Tuimalt “rongis” joosta ning kannatada ta vana staadionihundina oskas. Soome keel oli härra Ilusal kah vajalikul tasemel kenasti käpas ja kui häda käes, võis alati mõnelt kohalikult o-mehelt kaardi käest rebida, end uuesti positsioneerida ja kiitos! saatel kaart tagastada. Peaasi, et tempos järgi ei annaks!

Härra Ilus tuli avastapilt võistlejaterivi esimeses pooles. Tegelikult, *not bad at all*, nentis ta. Elu oli jälle lill.

Reporter Dr O

* nimi, vanus ja sugu tundmatuseni muutmata

Esimene Soome saun

TÕNU RAID

1968. aastal toimus teine Eesti-Soome maavõistlus orienteerumises. Võistlus viidi läbi Soomes ja mul õnnestus ka võistkonda pääseda. Loomulikult oli see kogu aasta, ja võib isegi öelda, senise sporditegevuse tähtsaim võistlus.

Laev käis Tallinna ja Helsingi vahet korra või kaks nädalas, nii saabusime Soome kaks-kolm päeva enne võistlust. Soomlased toimetasid meid, rahatuid, kähku Helsingist Solvallasse, linna omanduses olevasse spordibaasi.

Jooksime paaril korral spordibaasi ümbruses sealsete täpsete kaartidega. Ja kolmandaks päevaks tekkis aimus, et olen tabanud maastiku ja kaardi vahekorra tunnetuse. Eestis tol ajal kasutatud väga kehvade kaartide tõttu midagi taolist polnud minuga juhtunud, ütlesin, et Eestis nois oludes polnud see isegi võimalik.

Võistlus toimus Forssa lähedal, maastik oli kapitaalselt teistsugune kui Solvallas. Hästinähtava ja hästi joostava avakaljudega nõmmemet-sa asemel pakuti keskmise reljeefiga soist, rägast ja kivise aluspinnaga tihedat kuusemetsa, mida kaunistasid meie oludes seninägemata suured, risused ja oksi täis raiesmikud. Tüüpiliselt Soome sellele

osale oli metsas sadu kuivenduskraave, mis olid sügavad, kuid alla meetri laiad. Maastikul raskesti märgatavad kraavid olid viimne kui üks ka kaardil. Minu tolaeagne ettevalmistus ja kaardikogemus ei võimaldanud sellist infohulka vastu võtta ja läbi seedida.

Vaimusilmas nähtud ettekujutus võistluskäitumisest maastikul sai kapitaalset kolaka ja enda jaoks õigeima liikumise ja tegevuse plaani leidsin alles teise jooksutunni lõpuks. Mõistuse selginemine aitas mind finišisse just selleks ajaks, kui võitjaid autasustati.

Olin vihane ja alandatud, pahane maailma, enda ja soomlaste peale. Mind juhutati sauna, kuhu kohe ka inimeste silme alt peitu läksin. Istusin laval, ükski oma nurjaläinud võistlusega, tahtmata kedagi näha.

Äkki läks lahti lavaruumi teine uks ja sisse astus kaks evakostüümis põhjamaiselt valget neidu, kes kohe ka lavale ronisid, teine teisele poole mind. Maailmavalu hakkas lahtuma ja elu näitas pilve tagant jälle päikest. Kargasime paar korda järve ja lava vahet ning väike vahepala lõppeski maailmavalu kadumisega. Selline on minu esimene mälestus Soome saunast.

Eesti koondis juunioride MM-I Leedus

Treener/esindajad Vallo Vaher ja Tõnu Lauter

D20

Kati Rooni (OK Orvand)
Tiina Laas (Hiiumaa OK)
Ly Trei (OK Põlva Kobras)
Eleri Hirv (OK Võru)
Grete Gutmann (RAE ROK)

H20

Markus Puusepp (OK Võru)
Mihkel Järveoja (OK Põlva Kobras)
Lauri Malsroos (SK Saue Tammed)
Timo Sild (OK Võru)
Lauri Tammemäe (OK Orvand)
Martin Simpson (OK Põlva Kobras)

Eesti koondis noorte Euroopa MV-I Sloveenias

Treener/esindaja Vallo Vaher

D16

Hannula-Katrin Pandis (OK Ilves)
Piibe Tammemäe (OK Orvand)
Triin Aedmäe (OK Põlva Kobras)
Adele Puusalu (OK Põlva Kobras)
varus Jane Lauter (PV SKK)

D18

Eleri Hirv (OK Võru)
Ly Trei (OK Põlva Kobras)
Grete Gutmann (ROK Rae)
Helena Heinväli (OK Põlva Kobras)
varus Eva-Maria Ehala (ROK Rae)

H16

Lauri Sild (OK Võru)
Kenny Kivikas (OK Ilves)
Raido Mitt (OK Põlva Kobras)
Tauno Tiirats (OK Ilves)

H18

Lauri Tammemäe (OK Orvand)
Jaagup Truusalu (OK Kape)
Kristo Heinmann (OK Ilves)
Timo Sild (OK Võru)
varus Kaspar Kork (OK Põlva Kobras)

JUHATUSE otsused

03.05.2006.a.

474. Määrata EOL konkursi "Edukas treener" stipendium (25 000 kr) Eesti noorte- ja juunioride koondise treener-esindajale Vallo Vaherile.

23.05.2006.a.

475. Kinnitada EOLi 2007. a. võistluste korraldajaks: 48. Jüriöö jooks - RSK Jõhvikas - Toila

25.05.2006.a.

476. Kinnitada Eesti koondis Balti MV-le (Lätis-Saldus 03.-04.06.2006.a.) järgmises koosseisus 45 sportlast ja 2 treenerit. (Lisa)

26.05.2006.a.

477. Arvata välja alates 26.05.2006. Ruth Vaher (OK Põlva Kobras) HD21 orienteerumismisjooksu ettevalmistuskoondise koosseisust. Alus: Treenerite nõukogu 25.05.2006. otsus.

13.06.2006.a.

478. Kinnitada Eesti koondis Noorte Euroopa

Meistrivõistlustele Sloveenias, Skofja Loka 29.06. – 02.07.2006.a. järgmises koosseisus 16 sportlast ja 2 treener/esindajat.

479. Kinnitada Eesti koondis Juunioride MM-le Leedus, Druskininkais 02. – 09.07.2006.a. järgmises koosseisus 11 sportlast ja 2 treener/esindajat.

16.06.2006.a.

480. Kinnitada Eesti koondisvõistkond 28. juulist kuni 5. augustini 2006 Taanis toimuvatele maailmameistrivõistlustele järgmises

koosseisus 8 sportlast ja 1 treener/esindaja.

NAISED: Maret Vaher - tavarada, lühirada, teade; Merike Vanjuk - tavarada, lühirada; Anu Annus - sprint, lühirada, teade ja Annika Rihma - sprint, tavarada, teade.

MEHED: Olle Kärner - tavarada, lühirada; Erkki Aadli - tavarada, lühirada; Sander Vaher - sprint, lühirada ja Andreas Kraas - sprint, tavarada. Treener: Tarvo Avaste.

481. Kinnitada Eesti koondis RO MM-ile 09. – 14.07.2006. Liperis järgmises koosseisus 9

sportlast:

MEHED: Margus Hallik (OK LUS) lühirada, tavarada, teade; Tõnis Erm (TA OK) lühirada, tavarada, teade; Alar Viitmaa (OK Lehola) lühirada, tavarada, teade; Raul Kudre (OK Peko) lühirada, teade; Mait Mändmets (RSK Rae) lühirada, tavarada, teade ja Arbo Rae (OK Maru) lühirada, teade, ühtlasi ka treener-esindaja.

NAISED: Maret Vaher (OK Põlva Kobras) lühirada, tavarada, teade; Ruth Vaher (OK Põlva Kobras) lühirada, tavarada, teade ja Ingrid Kala (OK Peko) lühirada, tavarada, teade.

Reklaami avaldamise hinnad

1. Eesti o-võistluskutsete avaldamine (must-valge):

- 1.1. suurus kuni A7 60 kr.
- 1.2. suurus kuni A6 125 kr.
- 1.3. suurus kuni A5 250 kr.
- 1.4. suurus kuni A4 500 kr.

(korduskutse avaldamine -30%).

Värvilised võistluskutsed reklaami hinnaga.

2. Reklaami avaldamine (sisemised leheküljed):

- 2.1. suurus kuni A7 värviline 400 kr.
- 2.2. suurus kuni A6 värviline 800 kr.
- 2.3. suurus kuni A5

värviline 1600 kr.

2.4. suurus kuni A4

värviline 3200 kr.

3. Reklaami avaldamine (tagakülj)

A4 värviline 4000 kr.

(kordusreklaami avaldamine -30%).

Eesti Orienteerumisliidu liikmetele on reklaami avaldamisel soodustus -50%.

Võistlusmaastike sulgemise teadete avaldamine on tasuta.

Eesti koondis orienteerumisjooksu MM-il Taanis

Treener Tarvo Avaste

NAISED

Maret Vaher (OK Põlva Kobras) - tavarada, lühirada, teade

Merike Vanjuk (OK Kape) - tavarada, lühirada

Anu Annus (Värskä OK Peko) - sprint, lühirada, teade

Annika Rihma (OK Põlva Kobras) - sprint, tavarada, teade

MEHED

Olle Kärner (MTÜ Spordiinfokeskus Sportnet) - tavarada, lühirada

Erkki Aadli (SK Saue Tammed) - tavarada, lühirada

Sander Vaher (OK Põlva Kobras) - sprint, lühirada

Andreas Kraas (SK Saue Tammed) - sprint, tavarada

Eesti koondis rattaorienteerumise MM-il Soomes

NAISED

Maret Vaher (OK Põlva Kobras) - lühirada, tavarada, teade

Ruth Vaher (OK Põlva Kobras) - lühirada, tavarada, teade

Ingrit Kala (Värskä OK Peko) - lühirada, tavarada, teade

MEHED

Margus Hallik (OK LUS) - lühirada, tavarada, teade

Tõnis Erm (TA OK) - lühirada, tavarada, teade

Alar Viitmaa (OK Lehola) - lühirada, tavarada, teade

Raul Kudre (Värskä OK Peko) - lühirada, teade

Mait Mändmets (ROK Rae) - lühirada, tavarada, teade

Arbo Rae (OK M.A.R.U) - lühirada, teade, ühtlasi ka treener-esindaja.

orienteerumiskauba osaühing

**NAASTARID,
SÄÄRISED,
KOMPASSID,
ABIVAHENDID
NII TIPPTEGIJALE
KUI HARRASTAJALE**

Muuk Tallinna neljapäevakulil ja hooaja suurematel võistlustel.

SUUNTO
Jalas
OLWAY
VJ

HEA VARUSTUS TAGAB RAHULOLU

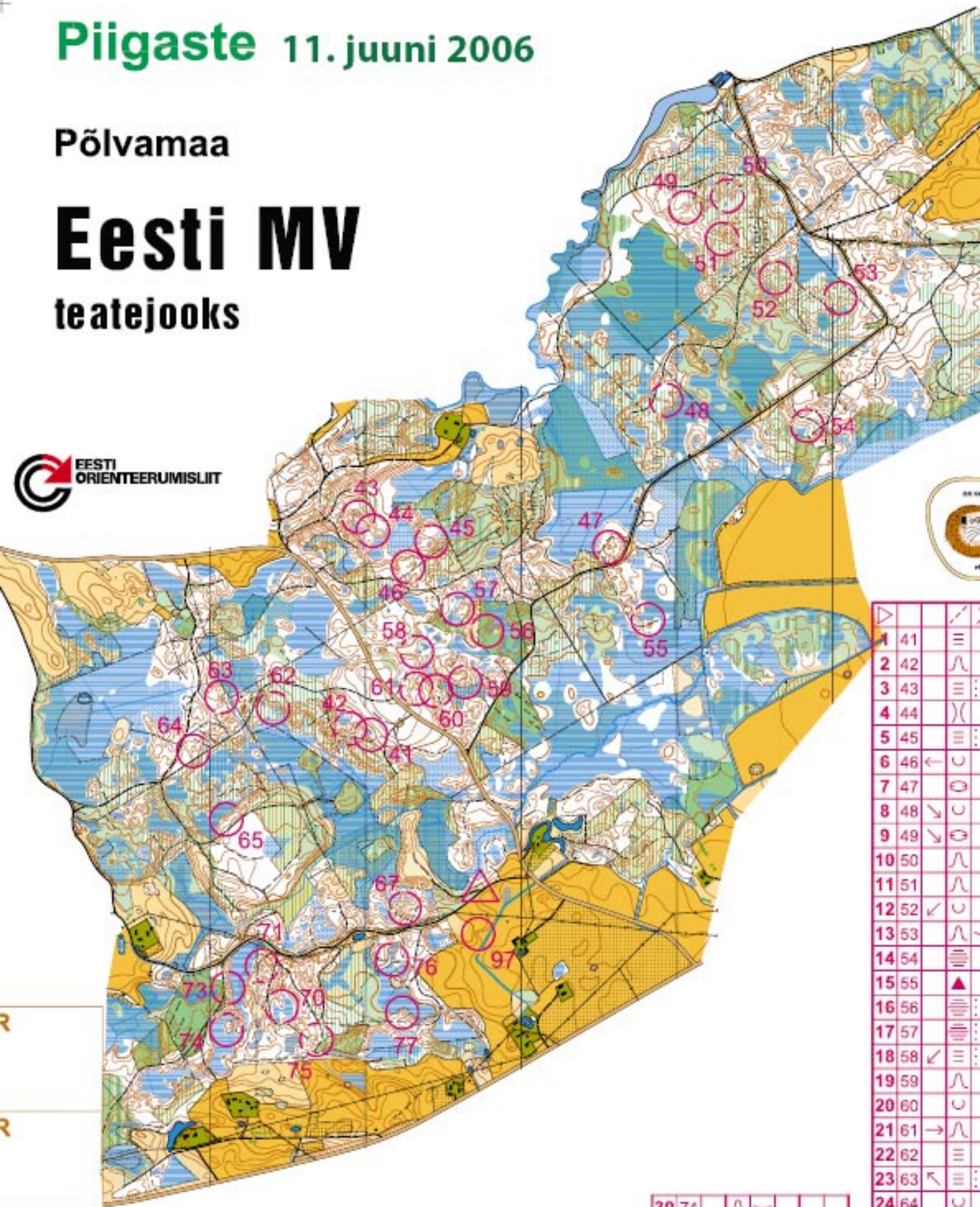
Orienteerumiskauba OÜ Kurlmenuku tee 9 Randvere 74001 Viimsi tel. 609 8904
50 46 904

Piigaste 11. juuni 2006

Põlvamaa

Eesti MV

teatejooks

1	41	≡
2	42	∩
3	43	≡
4	44	) (
5	45	≡
6	46	← ∩
7	47	⊙
8	48	↘ ∩
9	49	↘ ⊙
10	50	∩
11	51	∩
12	52	✓ ∩
13	53	∩
14	54	≡
15	55	▲
16	56	≡
17	57	≡
18	58	✓ ≡
19	59	∩
20	60	∩
21	61	→ ∩
22	62	≡
23	63	↖ ≡
24	64	∩
25	65	⊙
26	67	≡
27	70	⊙
28	71	⊙
29	73	≡

30	74	∩	—		
31	75	∩	—		
32	76	≡	⋮	∩	
33	77	∩		∩	
34	97	∩		∩	

100

EESTI ORIENTEERUMISLÜÜTI
 No. 2005 021 OK PÕLVA KOBRAS
 Alusmaterjal: Eesti põhikaart 1:20 000
 K. Remmi kaart 1992 a.
 VMS50: Avo Veermäe 2005/2006
 Joonis: Avo Veermäe OCAD 8

1: 15 000

h= 2,5m